

Vergadering van 27 Februari 1914 te 's-Gravenhage.

Voorzitter de gep. Luitenant-Generaal J. DE WAAL.

De Voorzitter: Mijne Heeren! Is het mij vergund deze vergadering, welke als eene voortzetting van die op 9 Januari j.l. is te beschouwen, te kunnen openen met een hartelijk woord van welkom aan U allen, die in zoo grooten getale hedenavond hier gekomen zijt, in het bijzonder de Heeren officieren der Marine en de leden der Marine-vereeniging, die wel gehoor hebben willen geven aan onze uitnoodiging, zoo gevoel ik mij tevens gedrongen mijne erkentelijkheid te be-
tuigen aan hen, die er toe hebben medegewerkt, dat het verslag van de vorige vergadering tijdig gereed is kunnen komen. Voornamelijk geldt dit de firma BLOMMENDAAL, die dat lijvige verslag reeds den 6en Februari heeft doen verschijnen, waardoor de leden ruim tijd hebben gehad om het in die vergadering verhandelde na te gaan en zich voor te bereiden op het debat, indien zij daaraan wenschten deel te nemen.

En dan, Mijne Heeren, voel ik op mij, als Voorzitter, nog een plicht rusten. Eenige dagen geleden zijn naar Albanië vertrokken eenige officieren van het Nederlandsche leger, die voor het meerendeel lid zijn van onze Vereeniging. ¹⁾

Hun daad, om tijdelijk den Nederlandschen militairen dienst te verlaten en de rust in het vaderland vaarwel te zeggen, ten einde in een hun onbekend land eene gevaarvolle en moeilijke taak te aanvaarden, getuigt van *moed*, welke waar-

¹⁾ De leden der Vereeniging, die zich reeds in Albanië bevinden en nu daarheen zijn vertrokken, zijn: Generaal-Majoor Artillerie W. J. H. de Veer, Majoor Infanterie L. W. J. K. Thomson, 1e Luitenant Infanterie G. A. Mallinekrodt, Kapitein Generale Staf J. M. Sluijs, Kapitein Artillerie W. de Waal, Kapitein Infanterie J. E. Snellen van Vollenhoven, 1e Luitenant Infanterie J. H. Sar en 1e Luitenant Infanterie H. G. A. Reimers.

deering verdient en voorzeker tot verhooging van den goeden naam van het Nederlandsche officierskorps zal strekken.

Moge het hun gegeven zijn dat *beleid* te ontwikkelen, noodig om het vertrouwen der bevolking te verwerven en bij deze dezelfde gevoelens van *trouw* aan het opperste staatsgezag op te wekken, als waarmede zij indertijd in dienst zijn getreden en zich nu weder aan den nieuwen Staat hebben verbonden, om aldaar orde en welvaart te helpen brengen!

Van harte wensch ik hun toe, dat zij er in zullen slagen die zware taak te volbrengen.

De werkzaamheden van hedenavond bestaan volgens het convocatiebiljet, in de eerste plaats in de ballotage van de candidaten. Ik stel U evenwel voor die ballotage te doen plaats hebben in de pauze en noodig tevens de Heeren BUURMAN en SLOTHOUBER uit, alsdan den secretaris-penningmeester behulpzaam te willen zijn bij het opnemen der stemmen.

Ik zie daar, dat de Majoor DE VRIES het woord vraagt. Dit wordt hem bij deze verleend.

De Heer C. DE VRIES: M. de V., Mijne Heeren. De woorden, zoeven door den Voorzitter gesproken, hebben zeker ons aller sympathie.

Het feit, dat herdacht is, is een zeer belangrijk feit.

Het werk daarginds van hen, die van huis uit zijn Nederlandsche officieren, kan zijn — ik durf haast wel zeggen: zal zijn — van groote beteekenis voor den naam van Nederland en voor den naam van het Nederlandsche Leger in het bijzonder.

Mijne Heeren! Ik zou willen voorstellen — indien daartegen bij het bestuur geen bezwaren bestaan — om af te zenden het volgende telegram:

Général Gendarmerie DE VEER,
Valona.

Krijgswetenschap, in talrijke vergadering vereenigd, betuigt sympathie aan kameraden in Albanië en spreekt uit beste wenschen voor allen bij vervulling van hun moeilijke taak.

Général DE WAAL, président.

De VOORZITTER: Mijne Heeren! Het applaus uwerzijds op het voorstel van den Heer DE VRIES geeft het Bestuur aanleiding aan het gedane verzoek te voldoen. Het zal het telegram aan den Generaal DE VEER verzenden. ¹⁾

Zooals te verwachten was, hebben verscheidene heeren zich voor het debat aangemeld. Aan den eenen kant is dat voor het Bestuur zeer aangenaam, doch aan den anderen kant zeer moeilijk om aan aller wensch te voldoen. De Heeren, die zich hebben aangemeld, zijn de Heeren: MERENS, BARETTA, KERN, QUANT, DE VISSER, VAN DER SLUIS, VAN DER WEYDEN, VAN VOORST VADER, DE FREMERY, WESTERVELD en PUTMAN CRAMER.

Zooals de dagbladen U reeds hebben medegedeeld, is het niet mogelijk langer dan één kwartier aan ieder te geven. Een der debaters heeft mij intusschen gezegd niet langer dan vijf minuten noodig te hebben, ten einde een korte toelichting te kunnen geven op hetgeen hij de vorige keer heeft gesproken. Het is de Heer VAN DER WEYDEN, dien ik straks dadelijk het woord zal geven. Op den regel van één kwartier wensch ik echter één uitzondering te maken. De vorige maal is door mij aan den Heer MERENS gevraagd, om iets meer te willen zeggen omtrent de keuze en inrichting van de vlootbasis. Ik zal hem daarom wat langer gelegenheid geven tot spreken, maar kan niet langer dan een half uur daarvoor beschikbaar stellen.

Ik geef nu het woord aan den Heer VAN DER WEYDEN.

De Heer VAN DER WEYDEN: Mijne Heeren! Nu ik voor de tweede maal in de gelegenheid gesteld word, hier enkele woorden te zeggen, waarvoor ik U, Mijnheer de Voorzitter, mijne erkentelijkheid betuig, zal ik gaarne van die gelegen-

¹⁾ Op dit telegram werd 1 Maart het volgende antwoord ontvangen uit Valona:

Général DE WAAL, Voorzitter Krijgswetenschap, La Haye.

Hartelijk dank. Nous maintiendrons.

Général DE VEER.

heid gebruik maken om enkele zaken betreffende mijne in de vergadering op 9 Januari uitgesproken rede nader toe te lichten. Alhoewel ik meende, duidelijk genoeg gesproken te hebben, schijnen enkelen toch iets anders verstaan te hebben dan ik gezegd heb.

Een van hen is de Heer MERENS, die al dadelijk een woord van protest tegen mijne woorden meende te moeten laten hooren. Maar met hetgeen die geachte Spreker zeide, bewees hij, dat hij mij ten eenenmale verkeerd heeft begrepen. In de eerste plaats toch heb ik niet verkondigd de meening als zouden de officieren van het Indische leger niet scherp genoeg tegen het Rapport der S. C. kunnen optreden. Ik heb gezegd, dat „in 't algemeen” „niet genoeg” kan worden gewaarschuwd tegen „het ongewijzigd in toepassing brengen van de voorstellen der S. C.” *Wie* het doet, laat mij koud, als het maar gebeurt en hoe meer hoe beter.

Dat het belang der zaak niet gediend zou zijn met een optreden als de Heer MERENS mij *ten onrechte* in de schoenen schoof, beaam ik ten volle.

Maar naar mijne vaste overtuiging zal het publiek en zullen vooral ook onze volksvertegenwoordigers, die straks over het vraagstuk moeten oordeelen, ons, deskundigen, heel dankbaar zijn voor het belichten van het vraagstuk van alle zijden, waaronder — naar ik vertrouw — ook behoort hetgeen ik in 't midden bracht.

Maar in de voornaamste plaats moet ik met klem protest aantekenen tegen hetgeen de Heer MERENS verder heeft gezegd.

Er slaan geen twee partijen — land- en zeemacht — scherp tegenover elkaar, al heeft de S. C. zou ik haast zeggen, door den inhoud van haar Rapport, wel aanleiding gegeven tot het ontstaan van eene partij *tegenover haar*. De landmacht wil niets liever dan eene sterke vloot — zelfs krachtiger dan die der S. C. — om in samenwerking met haar in staat te zijn, onze schoone koloniën tot het uiterste te verdedigen. Ook Kolonel DE GREVE wil dat, maar als deskundige wetende, dat het scheppen van een vloot ten koste van het leger het behoud van ons Aziatisch bezit in gevaar zou brengen, en niet durvende gaan boven de financieele grenzen, door de

S. C. gesteld, heeft hij getracht een middenweg te bewandelen door voor te stellen: de samenstelling der vloot van de S. C. te verminderen met 1 slagschip en 2 torpedokruisers, ten einde daardoor niet tot legerinkrimping behoeven over te gaan. Wellicht heeft de samenstelling der S. C. uit mannen met klinkende namen den Kolonel DE GREVE op het gebied der financieele beschouwingen parten gespeeld.

Maar hoe dit ook zij, door mij was geheel iets anders aan de orde gesteld dan het meeningsverschil tusschen de S. C. en Kolonel DE GREVE, door den Heer MERENS *een detail, een geschil van f 6 millioen* genoemd. Als dat zoo was, dan zou de oplossing van het zoo gewichtige vraagstuk eene zeer eenvoudige zijn, hoogstens in enkele dagen te projecteeren, want dan zou men tot de slotsom kunnen komen: de vloot van de S. C. naast het leger (en c.q. met de vlootbasis) van Kolonel DE GREVE.

Maar helaas! zóó eenvoudig is het niet!

Juist om *zijne hoofdbeginselen* acht ik het stelsel der S. C. verwerpelijk, en met lapmiddelen is daarvan geen deugdelijk stelsel te vormen.

De S. C. toch wenscht Indië te verdedigen *uitsluitend* door een vloot. Men zou mij kunnen verwijten, hier opzettelijk eene onjuistheid te zeggen en dat de S. C. Indië — zooals zij zegt — wil verdedigen *in hoofdzaak* door een vloot. Ja, mijne Heeren het is mogelijk, dat de S. C. dat werkelijk ook bedoelt, maar naar mijne meening kan van eene verdediging te land met het rudimentaire legeroverblijfsel, dat zij laat bestaan, in 't geheel geen sprake zijn. En als vloot, waarvan ons geheele bezit afhankelijk zou zijn, komt de S. C. aandragen met een lepelsgewijze gebouwd, zwak eskader — zwak althans in vergelijking met de macht, die het ter zee kan, neen *zal* te bestrijden krijgen —, met een eskader, dat m. i. geenszins voldoet aan de eischen, door de Commissie zelve vooropgesteld (n.l. op blz. 22 en 36 van het Rapport) „dat de vloot in staat moet zijn het meesterschap ter zee in den geheelen Archipel te handhaven” en „moet kunnen beschikken over eene snelheid, welke die der vijandelijke pantserscheppen minstens evenaart en zoo mogelijk

overtreft, opdat het den vijand niet mogelijk zal zijn onze schepen te *dwingen* om den strijd met een numeriek sterkere macht van slagschepen te aanvaarden."

Volgens mijne beginselen daarentegen hebben we noodig een weermacht, bestaande uit eene krachtige, *aan alle moderne eischen voldoende* vloot, met alles wat daarbij behoort, *èn* uit een sterk, goed georganiseerd, practisch bewapend en deugdelijk geoefend leger.

Aan die vloot, welke ik voor Indië zou wenschen, stel ik volstrekt niet als eisch — zooals de Heer WESTERVELD meent —, dat zij in staat zij in den Archipel *meester ter zee te zijn en te blijven*, maar wèl, dat van die vloot een groote preventieve kracht uitgaat en dat zij in staat zij, den vijand een gevoeligen klap toe te brengen, dus *vechten zal*, en derhalve niet zooals de vloot der S. C. bij de nadering des vijands voortdurend het gevecht ontwijken en op de vlootbasis of in de nabijheid van het kleine materieel zal terugtrekken.

Voor zulk een vloot en voor zulk een leger bezit Indië naar mijne overtuiging zoowel de personeele als de financiële middelen en die meening berust niet op losse grondslagen, dat kan ik U verzekeren.

Mij dunkt, mijne Heeren, dat zijn geen *details*, dat zijn *de hoofdzaken!*

Een ander, die mijne woorden verkeerd heeft verstaan, is de Luitenant ter zee QUANT, die in een voordracht op 24 Januari j.l. in de Vereeniging van Verlofsofficieren te 's Gravenhage zeide: dat ik mij in een gloedvolle speech zoo zeer had laten meeslepen, dat ik zelfs 3 leden van de S. C., met name genoemd, onbevoegd had verklaard.

Laat ik dadelijk verklaren, dat ik mijne rede op papier had staan, juist om mij niet te vergaloppeeren, dat ik met een koel hoofd ieder woord heb overwogen, en dat in het Verslag der Vergadering, opgenomen in het Orgaan dezer Vereeniging geen woord meer maar ook geen woord minder staat, dan ik op den avond van 9 Januari gezegd heb. Een ieder kan zich dus ervan overtuigen, dat van een onbevoegd verklaren, van wie der S. C. leden ook, geen sprake is geweest.

De Inleider beriep zich in zijne voordracht op de zakenkennis betreffende Indië en zijn leger van den vorigen Minister van Oorlog en van den Chef van den Indischen Generalen Staf om aan te toonen, dat, waar dergelijke autoriteiten hunne meening over eene inkrimping van het leger gezegd hadden, wij ons daarbij veilig konden neerleggen. Om dat argument te bestrijden heb ik daartegenover geplaatst de meening van Generaal VAN HEUTSZ, die over Indië en de toestanden en verhoudingen daar nog beter kan oordeelen dan evengenoemde autoriteiten, wat wel niemand in twijfel zal trekken, ook bedoelde personen niet. Maar heb ik hen daarmede onbevoegd verklaard?

Wel heb ik gezegd, dat financieele specialiteiten zooals in de S. C. zaten, niet voldoende konden beoordeelen, hoe de gelden voor leger en vloot gevonden konden worden, omdat dit naar mijne meening slechts beoordeeld kan worden door een man, zooals ik dien toen omschreef.

Verder nog iets.

Naast de vele bewijzen van sympathie, welke ik mocht ondervinden, moest ik toch ook een enkele maal tot mijn spijt en tot mijne verwondering vernemen, dat mijn betoog tegen het Rapport der S. C. grievend werd gevonden aan het adres der Commissieleden. Tot mijn spijt, omdat iets dergelijks naar mijn oordeel ten eenenmale buitengesloten is; en tot mijne verwondering, omdat de leden der S. C. in mijne schatting te hoog staan om gegriefd te kunnen zijn, wanneer zij openlijk weersproken worden en tegenover hunne meening die van anderen worden gesteld.

Het minst aangenaam voor de leden der S. C. zou dan wel zijn het vernietigend oordeel van den Generaal VAN HEUTSZ, dat ik — natuurlijk met goedvinden van den Generaal — hier heb aangehaald, en daarvan vooral de woorden: „Ik ben blijde dat mijn naam niet onder dat Rapport staat.” Nu, laatstbedoelde woorden hadden — volgens Z. E. zelve — achterwege kunnen blijven om de eenvoudige reden, dat ze niet logisch zijn, want de Generaal zou het Rapport, zooals het thans luidt, nooit met zijne handteekening bekrachtigd hebben en men verheugt zich toch niet over iets, dat nimmer gebeuren zou.

Het oordeel van den Generaal VAN HEUTSZ heb ik — behalve om de zooveen genoemde reden — medegedeeld, omdat velen gaarne de meening van Z. E. wenschten te kennen, maar vooral om kracht aan mijn betoog te geven.

De S. C. heeft het door haar aanbevolen stelsel in krachtige bewoordingen aangeprezen, welnu, ik achtte het mijn plicht in minstens even krachtige bewoordingen tegen het minder goede in dat stelsel op te komen.

En wil men beweren, dat het niet noodig was om in krachtige bewoordingen het minder rationeële in het Rapport aan te toonen, dan vraag ik, of het nuttig was, dat de S. C. over het tegenwoordig Indische leger schreef op eene wijze, die een domper moest zetten op het moreel van dat leger, een leger, waaraan de geheele Nederlandsche Natie zoo ontzaggelijk veel te danken heeft, en dat nimmer het daarin gesteld vertrouwen heeft beschaamd. En ook vraag ik, heeft het Indische leger ooit getoond te zijn, wat de S. C. op blz. 23 van haar Rapport zegt dat het is: het orgaan der *passieve plaatselijke* verdediging? En is het juist, dat een goed georganiseerde troepenmacht, welke men leger noemt, waar ter wereld ook, een orgaan is voor *passieve plaatselijke* verdediging? Een leger dat men zóó kwalificeert, *is geen leger, dat is een bende, gedoemd tot ondergang*. Hierop doelde ik o.a. toen ik sprak van eigenaardige beschouwingen op militair gebied.

Trouwens, uit de ondervonden bijvalsbetuigingen maak ik op, dat velen *denken* als ik, maar hunne gedachten niet *witen*. Doch in casu mocht ik mij niet bepalen tot *denken*, maar moest *spreken*, dat was mijn *plicht*, omdat ik zes jaren lang het voorrecht had, onderwijs in de Verdediging van Indië te geven aan de Hoogere Krijgsschool, waardoor ik ruimschoots in de gelegenheid ben geweest om verschillende stelsels te bestudeeren. Bij het onderwijs heb ik steeds moeten wijzen op den onvoldoend weerbaren toestand, waarin onze koloniën verkeerden, hetgeen mij een ergernis was. Alle hoop was eindelijk gevestigd op de S. C., maar het Rapport heeft mij teleurgesteld, omdat het ons geeft een stelsel, dat ons het behoud onzer bezittingen *evenmin* waarborgt als het tegenwoordig van kracht zijnde stelsel. En waar nu zoovele Indische

officieren bekend zijn met mijne zienswijze, daar rekende ik het mijn *plicht* te spreken, ook *buiten* de Hoogere Krijgsschool, daar, waar in eene krijgskundige Vereeniging als deze de voorstellen der S. C. werden behandeld.

Zou men niet het recht hebben, er mij later een verwijt van te maken, als ik niet gesproken had, toen het nog tijd was?

De toon, waarop ik gesproken heb, moge wellicht scherp *geklonken* hebben, in heftige bewoordingen heb ik mij niet geuit. Ik gaf slechts een positief oordeel, *onomwonden* gezegd.

En dengenen, die van meening zijn, dat ik een onjuist oordeel heb gevelde, roep ik toe, *toon mij zulks dan aan*. Toon mij aan, dat ik *ongelijk* heb, als ik beweere, dat zelfs dan, wanneer wij het voorgestelde eskader ter beschikking hebben, het van den aanvaller, die zich de verovering van ons bezit ten doel stelt, *geen* buitengewone krachtsinspanning zal eischen om tegenover ons met eene overmacht ter zee op te treden; dat bij de — m.i. niet waarschijnlijke — aanneming van het gevecht wij groot gevaar loopen de nederlaag te lijden en dat bij de -- m.i. zeer waarschijnlijke — ontwijking van het gevecht — als wij nog tijdig de vlootbasis kunnen bereiken — deze *geen* vluchthaven zal zijn en de aanvaller derhalve, met alleen het zwakke, door Generaal VAN HEUTSZ „vleugellam” genoemde leger tegenover zich, geheel vrij spel zal hebben in den ganschen Archipel.

Toon mij aan, dat het *niet* waar is, dat de eigenlijke moeilijkheden voor den vijand eerst beginnen, wanneer zijn landingsleger voet aan wal zal zetten en een krachtig leger gereed staat hem zulks te beletten, en wanneer hem een landing gelukt is, het leger van den verdediger gereed staat hem hetzij door een offensief optreden in zee terug te werpen, hetzij door een defensief-offensief hem elken duimbreed grond te betwisten, totdat de kansen op goeden uitslag voor een aanvallend optreden weder gunstig staan.

Toon mij aan, dat de vlootbasis met een 6 à 8 bataljons aan Infanterie zonder versterkingen aan de landzijde en zonder dat een veldleger tot steun kan oprukken, *wel* tegen een vijandelijk landingsleger te verdedigen is.

En toon mij dan tenslotte aan, dat het eene dwaling is,

als ik voor de verdediging van Indië eisch: een weermacht, bestaande uit eene krachtige vloot, krachtiger dan die der S. C., in staat om onze onzijdigheid te handhaven en den vijand ernstige moeilijkheden in den weg te leggen, en uit een sterk, goed georganiseerd leger, dat in staat is een eventueel gelanden vijand weer in zee terug te werpen; en dat ik te veel zeg, wanneer ik beweer, dat wij de personeele en financieele middelen in ruime mate bezitten om onze positie van groote koloniale mogendheid te handhaven!

Maar zoolang men mij betreffende deze hoofdzaken niet tot een ander inzicht heeft kunnen brengen, zoolang zal ik blijven aandringen op een nieuw, beter voorstel en zoolang neem ik geen woord terug van hetgeen ik op de vergadering van 9 Januari gezegd heb en blijf ik mijne toen geuite meening handhaven, waar en tegen wien ook.

Ik heb gezegd.

De VOORZITTER: Het woord is thans aan den Heer MERENS.

De Heer MERENS: Mijnheer de Voorzitter. Op uw instigatie zal ik trachten in mijn critiek op het rapport der S. C. de groote lijnen voor de ontwikkeling der Indische defensie vast te houden, terwijl ik op uw verzoek ook nog in het bijzonder de kwestie van de oorlogshaven zal bespreken.

Ik zal er naar streven, mij niet te stellen op het standpunt van den leger-officier of van den marine-officier, doch de zaak uit een algemeen oogpunt te bekijken.

De Heer VAN DER WEIJDEN zeide zooeven, dat leger en marine in deze kwestie *niet* tegenover elkaar zouden staan. 't Heeft er anders veel van; van beide zijden wordt de nadruk gelegd op het eigen departement, waarbij de S. C. op de zijde der marine staat, de Heer VAN DER WEIJDEN de waarde van het leger sterk overdrijft. Wanneer daarbij de critiek van beide zijden zoozeer in uitersten zou vervallen als die van den Heer VAN DER WEIJDEN, zonder het vele goede bij de tegenpartij te zien, wordt het doel, dat allen nastreven — een krachtige weermacht voor Ned.-Indië — in de waagschaal gesteld.

Ik kan mij evenmin als de Heer VAN DER WEIJDEN ver-

eenigen met de conclusiën van S. C. en ik zal daarom beginnen met de bespreking van hare hoofdstelling, die luidt: „De verdediging van Nederlandsch-Indië tegen een B. V. — de bescherming der onzijdigheid daaronder begrepen — behoort *in hoofdzaak* door de zeemacht te geschieden.”

Deze stelling is aangetast — en met succes — door de Heeren DE GREVE (in zijn brochure) en BARETTA (in zijn lezing in het Ind. Gen.) en feitelijk ook reeds door den Heer VAN DER WEIJDEN en verschillende debaters bij de behandeling in deze Vereeniging van het vraagstuk: Militie in Nederlandsch-Indië (verg. van 22-II-12 en 12-I-13). Ik zal hunne motieven niet herhalen, doch meen alleen het volgende te moeten opmerken.

De hoofdstelling steunt op de volgende gronden:

1e. De verdediging van ons eilandenrijk in zijn geheel kan slechts door een vloot geschieden.

2e. De handhaving der neutraliteit is slechts door een vloot mogelijk.

3e. Zelfs een sterk leger kan het verlies van het meesterschap ter zee niet vergoeden.

Ik wensch op deze gronden niets af te dingen, ik erken ze als volkomen juist. Maar daaruit volgt m.i. niet, dat de verdediging *in hoofdzaak* door de vloot moet geschieden, daaruit volgt slechts, dat de vloot *in de eerste plaats* komt te staan.

Want „de verdediging van het eilandenrijk in zijn geheel” is niet de hoofdzaak, het komt in de eerste plaats; hetzelfde geldt voor de handhaving van de neutraliteit en ook de omstandigheid, dat zelfs een sterk leger ons het verlies van het meesterschap ter zee niet kan vergoeden, geeft vooralsnog aan de vloot slechts den voorrang.

In het dagelijksch leven nu zijn de uitdrukkingen „in hoofdzaak” en „in de eerste plaats” vrijwel synoniem, in de onderhavige kwestie is er groot verschil. Heeft men toch volkomen het recht voor de hoofdzaak (zooals de S. C. denkt de vloot) een nevenzaak (het leger) op te offeren, wanneer er slechts sprake is van het innemen van een eerste plaats (door de vloot) volgt daaruit logisch dat er ook een tweede plaats valt te vervullen (door het leger).

Terloops merk ik nog op, dat daaruit nog *niet* logisch volgt, dat er ook nog een derde plaats valt in te nemen b.v. door een vestingstelsel.

Nu zou het kunnen zijn, dat die eerste plaats op zoodanige wijze kon worden vervuld, dat er nooit sprake zou behoeven te zijn van het invallen van nummer twee, doch in het onderhavige geval is de toestand geheel anders. Een vloot toch, zooals wij die met onze middelen in Indië zouden kunnen samenstellen, is volstrekt niet sterk in vergelijking met die van onze meest gevreesde tegenstanders, geeft op zichzelf volstrekt geen waarborg voor het behoud van het meesterschap ter zee.

De verhouding van hare sterkte tot die van de Japansche slagvloot is voor ons altijd nog veel ongunstiger dan de verhouding van de sterkte van een leger, zooals wij dat zouden kunnen organiseeren, tot een veroverings-expeditie, zooals de Japansche handelsmarine zou kunnen overbrengen naar onze koloniën. Kan men met groote krachtsinspanning onzerzijds de verhouding der vloten wellicht opvoeren tot 1:3 of 1:2 $\frac{1}{2}$, met veel minder moeite kan men de verhouding der legersterkten, zooals hierboven bedoeld, brengen op 1:1 $\frac{1}{2}$ of 1:1.

Al komt aan de vloot dus ongetwijfeld de prioriteit toe, een veiligheidscoëfficiënt in den vorm van een leger kan toch niet worden gemist. M.i. is ook zeer juist de vergelijking van den kolonel DE GREVE met de toestanden in Nederland, waar men zelfs bij een sterk leger (toch altijd nog zwak in vergelijking met dat der bureu), een veiligheidscoëfficiënt in den vorm van een vestingstelsel niet zou kunnen missen; ook hier zijn volkomen te aanvaarden de analoge grondstellingen, dat het leger in de eerste plaats het land in zijn geheel moet beschermen en de neutraliteit moet handhaven, terwijl ook het sterkste vestingstelsel ons het verlies van dat leger niet kan vergoeden.

Na aldus voor mij zelf te hebben vastgesteld, dat er moet zijn in de eerste plaats een vloot, in de tweede plaats een leger, zal mijn gedachtengang de volgende zijn.

Vooreerst dient bepaald te worden het uiterste minimum,

dat voor beide noodig is; daarna wordt nagegaan, in hoeverre men boven dat uiterste minimum moet gaan; voor die verhooging van kracht komt in de eerste plaats in aanmerking de vloot wegens den rang, dien zij in het verdedigingsstelsel inneemt; eerst wanneer die vloot in voldoende mate is versterkt, komt voor versterking boven het uiterste minimum het leger in aanmerking.

Heeft men eenmaal bereikt een voldoende vloot en een voldoende leger, dan mag men zijn eischen niet hooger stellen dan dat deze defensiemiddelen op dat peil worden gehouden. Het streven naar een zeer sterk leger en een krachtige vloot — in de vorige vergadering door den Heer VAN DER WEYDEN bepleit — zou te ver voeren; trouwens dit streven zou gegeven onzen volksaard — alle practische beteekenis missen.

Het uiterste minimum voor leger en vloot ieder afzonderlijk komt mij voor te liggen bij die grens, beneden welke de organisatie dier verdedigingsmiddelen nutteloos zou wezen; lager *kan* men niet gaan.

Die grens van nutteloosheid ligt in mijn oog voor de vloot bij die sterkte, die alleen maar waarborgen geeft tegen schending der neutraliteit, voor het leger bij die sterkte, die het in staat stelt met *kans op succes* op te treden tegen een expeditieleger, zooals we dat kunnen verwachten.

Met een sterkte van de vloot, die slechts waarborgen geeft tegen schending der neutraliteit, bedoel ik een zoodanige sterkte, dat een mogendheid, die *niet* ernstig van plan is onze koloniën of een deel daarvan blijvend in bezit te nemen, er voor zal terugschrikken met ons in conflict te komen, wijl onze vloot hem zoodanige schade zou kunnen toebrengen, dat deze de voordeelen, met de neutraliteitsschending beoogd, teniet zou doen.

Gegeven, dat het minimumschip door de S. C. is bepaald op 21.000 ton en dat een minimum divisie bestaat uit 4 schepen, is hierdoor de minimumvlootsterkte (waarbij geen reserve is) bepaald.

Een vloot van die sterkte is ongetwijfeld voldoende voor het handhaven van onze onzijdigheid en oefent tevens nog

een belangrijke preventieve werking uit tegen veroveringsplannen, daar zij een eventueelen veroveraar dwingt tot belangrijke krachtontwikkeling ter zee. Om dit te kunnen bereiken, heeft onze vloot al dadelijk noodig een versterkte oorlogshaven.

Ik merk op, dat we zodoende komen boven het *uiterste* minimum. Wellicht toch zou zijn te betoogen, dat men voor de handhaving van de neutraliteit alleen — het uiterste minimum — zou kunnen volstaan met lichtere schepen of met een kleiner aantal, terwijl ook een versterkte oorlogshaven daarvoor niet noodig is. Echter moet dat minimum — dat we in de eerste plaats moeten bereiken — tevens den grondslag vormen voor de verdere ontwikkeling van ons vlootwezen en — dit vooropgesteld — kan het niet minder zijn dan ik hiervoren aangaf.

Wat betreft de minimum legersterkte, deze is afhankelijk van de mogelijke sterkte van een vijandelijk expeditiekorps, door de S. C. gesteld op 2½ divisie. De Heer BARETTA toonde in zijn lezing van 10-11-13 aan, dat deze troepenmacht door Japan op het oogenblik niet kan worden overgevoerd; kolonel VAN DEN BELT kwam in zijne beschouwingen — steunende op hetzelfde voorbeeld — tot de conclusie, dat het maximum veel hooger zou kunnen liggen. Ik voor mij meen, dat Japan — zij het met groote krachtsinspanning — thans wel in staat moet worden geacht 2 zwakke divisieën naar onze koloniën over te voeren. Om met kans op succes zulk een tegenstander het hoofd te kunnen bieden, moet ons leger als uiterst minimum bestaan uit een veldleger van 15 à 20.000 man infanterie met hulpwapens, zoomede uit de bezettingen van vloot- en hulpbases — alle goede troepen — en bovendien uit garnizoenstroepen voor de buitenbezittingen, die van het tegenwoordige gehalte kunnen zijn.

Ik breng onder uw aandacht, dat dit minimum niet eens en voor altijd kan worden vastgesteld, dat het hoogstwaarschijnlijk geleidelijk zal stijgen, naarmate van de ontwikkeling van de handelsmarine van Japan (en later wellicht ook van andere staten).

De voor de tegenwoordige toestanden aangegeven minima

voor vloot en leger moeten zoo spoedig mogelijk worden bereikt; een aanbouwtijd van 7 jaar voor 4 schepen, zooals de S. C. aangeeft, is m.i. te lang.

Mogen we ons echter daarmee tevreden stellen? Neen M. de V., volstrekt niet, want met die minima — slechts even boven de grens van nutteloosheid — hebben we onvoldoende waarborgen tegen een ernstig gemeente veroverings-expeditie. Ondervindt Java nog eenige bescherming van het daar aanwezige leger, de overige eilanden zijn onvoldoende beschermd tegen verovering.

We moeten dus onze weermiddelen versterken en — zooals reeds tevoren werd gezegd — komt daarvoor thans in de eerste plaats de vloot in aanmerking; we moeten trachten de vloot op te voeren tot een *voldoende* sterkte.

Wat is een vloot van voldoende sterkte, welken maatstaf moeten we daarbij aanleggen? Zeker geen Engelsche, die een „two power standard” handhaaft, en waarbij nog een leger wordt noodig geacht als bewijs, dat men zelfs die sterkte niet *afdoende* acht, doch slechts *voldoende*. Gegeven, dat wij nooit de sterkste zullen zijn, moeten wij ons plaatsen op het standpunt van den zwakkere en als voldoende aannemen een vloot, welke met een ander samen die van den sterkste overtreft. Hierin ligt m.i. een formule voor de bepaling van de voldoende sterkte van onze vloot.

Op het oogenblik zou men als voldoende kunnen aannemen een vloot, die het verschil tusschen de Japansche slagvloot en de Amerikaansche vloot in de Philippijnen een weinig overtreft. Is onze vloot toch zóó sterk dan zal Japan het niet kunnen wagen een strijd te voeren met onze vloot zonder gevaar te loopen het meesterschap ter zee te verliezen, zoo de U. S. — wien de verovering van N. I. door de Japanners toch niet onverschillig kan laten — onze partij zouden kiezen. Er is hier geen sprake van een bondgenootschap; ook zonder dit zal het feit, dat onze vloot in staat is de Japansche zulke verliezen toe te brengen, dat zij de mindere wordt van de Amerikaansche in de Philippijnen ons een in mijn oog *voldoende* mate van zekerheid verschaffen. *Afdoende* is die zekerheid niet; bij ongunstige

constellatie, bij een (overigens zeer onwaarschijnlijk) samengaan van Japan met de U. S. kan ook die vloot blijken te zwak te zijn, doch tegen een samenvallen van alle ongunstige factoren kunnen wij ons niet wapenen, dat kan zelfs een groote mogendheid niet. Bovendien houden wij dan nog als zekerheidscoëfficiënt het leger.

Eenige punten moeten hierbij in het oog worden gehouden.

Vooreerst is met de Amerikaansche vloot in de Philippijnen niet bedoeld die, welke er op ieder gegeven moment *is*, doch die welke er als minimum verwacht kan worden bij het ontstaan van verwickelingen in Oost-Azië.

Ook hier geldt dat de sterkte van onze vloot niet eens en voor altijd kan worden bepaald; zij is afhankelijk van de ontwikkeling van de beide sterkste vloten in de Pacific, waarbij later eventueel ook nog met andere machten rekening moet worden gehouden. Zoo de sterkte van de Amerikaansche vloot verontrustend wordt in verhouding tot de Japansche, moet onze vlootsterkte ook rekening houden met die omstandigheid.

Dat men bij de sterktevergelijking van twee vloten niet alleen moet letten op het materieel, zal ik in deze vergadering wel niet behoeven te betoogen.

Een *berekening* van de juiste sterkte van een voldoende vloot voor N. I. kan thans niet worden gegeven; wanneer wij toch onze minimumvloot over eenige jaren gereed zullen hebben, zullen de wederzijdsche verhoudingen wederom zoodanig zijn veranderd, dat zulk een berekening tot dien tijd moet worden uitgesteld. Thans zou ze volkomen nutteloos, zelfs misleidend zijn; men kan alleen de principes aangeven.

Een omstandigheid van zeer groot belang is nog, dat de vloot niet dringend noodzakelijk in haar geheel in Indië aanwezig behoeft te zijn; een deel daarvan kan in Holland blijven om bij het ontstaan van verwickelingen dadelijk naar Indië te worden gezonden. Ik geef toe, dat het gewenscht zou zijn de geheele vloot voor alle mogelijk plotseling opkomende moeilijkheden voortdurend in Indië aanwezig te hebben, doch dit is eenvoudig onmogelijk, al was 't maar alleen omdat men het personeel niet voortdurend in Indië kan houden.

Hoe grooter deel van de vloot in Holland kan zijn, des te sterker kan het totaal zijn voor dezelfde kosten.

In Indië is als minimum noodig een vloot, die volkomen in staat is onze neutraliteit te handhaven, die verder door hare aanwezigheid de grootst mogelijke preventieve kracht uitoefent tegen veroveringsplannen, n.l. één homogeene divisie van onze meest moderne groote schepen met toebehooren.

Dat we in Indië met dit minimum kunnen volstaan vindt zijn oorzaak in de aanwezigheid van een krachtig leger. Is toch de Indische vloot, in afwachting van die uit het vaderland, teruggetrokken in de vlootbasis — daartoe gedwongen door de tijdelijke overmacht van den vijand — dan kan de aanvaller *toch* geen landingsleger zenden, vóórdát het meesterschap ter zee bevochten is. Dat landingsleger toch zou krachtigen tegenstand ondervinden in dat van den verdediger en het zou verloren kunnen zijn, als de zeeslag, die volgt op de aankomst van onze vloot uit patria, niet een volkomen overwinning zou zijn voor den aanvaller. *Deze moet dus rekening houden met de som onzer beide vloten.* Een landing, beproefd vóór dien zeeslag, behoeft door ons niet beschouwd te worden als een ernstige poging tot verovering; de afweer daarvan kan worden overgelaten aan het leger. Zulk een landing dwingt de vloot *niet* tot uitloopen op een zeer ongewenscht oogenblik; men kan daarmee wachten tot de meeste kansen aanwezig zijn voor het bevochten van het meesterschap ter zee, n. l. ná de vereeniging met de vloot uit Holland.

Bij de keuze van de oorlogshaven moet met deze omstandigheden rekening worden gehouden.

In één geval zullen we de vloot, die in Nederland is, niet naar Indië kunnen zenden n.l. bij een oorlog met England. Het is echter zeer de vraag of onze vloot in Indië dan versterking behoeft om opgewassen te zijn tegen het Engelsche Oost-Aziatische eskader, want, als wij in oorlog zijn met England, beteekent dit een Europeesche oorlog en dan heeft England zijn vloot in Europa noodig. Overigens is het blijkbaar niet in England's belang om ons onze koloniën te ontnemen; het heeft daartoe een eeuw lang de gelegenheid

gehad zonder er toe over te gaan en dat in tijden, toen dit rijk nog buiten kijf kon gelden als „the ruler of the waves”, terwijl thans de Duitsche vloot daarvoor een belemmering is.

In 't algemeen kunnen we — bij een krachtig leger en een goed gekozen oorlogshaven — de sterkte van onze zee-macht stellen op de som der sterkten in Nederland en in Indië; *het leger verschaft de noodige tijdwinst om de vloot uit Holland te kunnen aantrekken*. Deze uiterst belangrijke invloed van het leger is tot nu toe naar mijn meening te veel over het hoofd gezien.

Over de samenstelling van de vloot zal ik niet spreken; dit is het terrein van de marine-specialiteiten. Naar aanleiding van het rapport van de S. C. wensch ik echter — aan de hand van de nota VAN GIJN — op te merken, dat het niet aangaat om maar voortdurend te rekenen op aanbouw van hetzelfde type schepen of wel op schepen van denzelfden prijs. Hebben we eenmaal onze homogene minimum-divisie van 4 schepen, dan zal een volgende divisie, die moet dienen om de vloot te brengen op een *voldoende* sterkte, eveneens homogeen moeten zijn en waarschijnlijk moeten bestaan uit minstens 4 schepen, die toch zeker weer anders zullen zijn ingericht dan de oudere. Zoo zal men m.i. divisies-gewijs moeten bouwen, iedere divisie in korten tijd voltooiende. Het is daarbij natuurlijk volstrekt niet uitgesloten, dat als eerste uitbreiding van de vloot boven het minimum een reserveschip voor de aanwezige divisie in aanmerking komt; waarschijnlijk acht ik dit echter niet.

Thans het *Leger*.

Zooals te voren werd betoogd dient het leger voor 't oogenblik te bestaan uit 15 à 20.000 man infanterie met hulpwapens en bezettingstroepen, alle goede troepen, benevens de noodige garnizoenstroepen.

Als axioma kunnen we wel aannemen, dat we met een stand leger, zooals het thans is, noch kwalitatief noch quantitatief dit desideratum zullen kunnen bereiken, quantitatief niet, omdat het te duur is, kwalitatief niet, omdat de Javaansche huursoldaat, die de helft van de sterkte vormt, een minderwaardig soldaat is.

We moeten dus grijpen naar een ander legerstelsel, waarbij in vredetijd een groot deel der manschappen niet onder de wapens staat en waarbij de Javaansche huursoldaat vervangen wordt door een beter element.

Tal van middelen zijn daarvoor aangegeven:

1e. gedwongen militie onder de Europeanen (lezing DE GREVE Krw. 1901—1902 en VAN DER WEYDEN 1912—1913);

2e. het barisanstelsel (lezing DE GREVE, als boven);

3e. gedwongen militie onder een klein deel der inlandsche bevolking (brochure DE GREVE over 't rapport der S. C.);

4e. uitzending van Nederlandsche miliciens (lezing VISSCHER Ind. krk. vereen. 1908);

5e. *vrijwillige* militie onder de inlanders (KERKKAMP, Ind. Gids 1910 en debat Ind. krk. vereen. 1911).

Over de drie eerste methoden zal ik wegens tijdsgebrek niet spreken; een enkel woord over de beide laatste, hier minder bekend.

De Heer VISSCHER heeft in zijn lezing in den breede uiteengezet de groote voordeelen — zoo economisch als moreel — van de uitzending van Nederlandsche miliciens naar Indië voor korten tijd en onder gunstige voorwaarden; hij telde echter m. i. het bezwaar, dat daarvoor de grondwet zou moeten worden gewijzigd, te licht.

Er zou m. i. echter wel een middel zijn om een deel der *miliciens vrijwillig naar Indië* te krijgen. Het totaal aantal lotelingen was in 1912 bij een bijzonder strenge keuring (38 % afgekeurd) 27324, het contingent slechts 23000, een verschil van ruim 4300 man, waarvan geen of onvoldoende gebruik wordt gemaakt voor de landsdefensie. Zoo men algemeene dienstplicht invoerde, zou men de miliciens tot dit aantal voor de keus kunnen stellen: een zeker percent uwer gaat naar Indië, de anderen zijn volkomen vrij van alle militaire lasten, een speculatie dus op de bekende anti-militaristische neigingen van ons volk. Het percent, dat naar Indië gaat, zou zoodanig moeten worden bepaald, dat zich vermoedelijk een aantal manschappen, gelijk aan het evengenoemde, vrijwillig voor die loting zou aanmelden; in den beginne b. v. 1 : 50. In Indië zouden velen een burgerbetrekking

vinden (want in Indië is groot gebrek aan Europeanen) met zekerheid van kosteloozen terugkeer naar Nederland op ieder gewenscht oogenblik. Men zou langzamerhand wennen aan het denkbeeld naar Indië te gaan, Indië zou langzamerhand beter bekend worden in de volksklassen, men zou geleidelijk het percent dergenen, die naar Indië gaan, hooger kunnen stellen; de dienst der miliciens bij de landmacht zou m.i. veel aangenermer kunnen zijn dan die aan boord der schepen. Daardoor zou men een betrekkelijk kleine maar niet te versmaden versterking van het Nederlandsche element in het Indische leger kunnen krijgen, die belangrijk grooter zal kunnen zijn, als men er toe zou kunnen komen minder dan 38 % der Nederlandsche jongelingschap ongeschikt te achten voor den militairen dienst. Wegens tijdsgebrek zal ik hierop niet nader ingaan.

In de tweede plaats wil ik wijzen op de vrijwillige militie volgens den Heer KERKKAMP, naar Engelsche begrippen. Zooals de Heer VAN DER WEYDEN in de vorige vergadering reeds zeide zou de Javaan geen slecht soldaat zijn als men in het leger kon krijgen de betere elementen, die iets voor ons gezag voelen. Degenen, die we thans krijgen, komen voort uit de pariaklasse en stooten de betere standen af.

Met de uitwerking van de denkbeelden van den Heer KERKKAMP kan ik mij allerminst vereenigen (zie verg. Ind. kerk. vereen. 11 Dec. 1911), doch ik geef hem gaarne de eer, dat hij door een zeer elastische uitbreiding van het leger komt tot vervanging van den minderwaardigen door den meerwaardigen Javaan en dat zijn stelsel tusschen de Inlandsche maatschappij en het leger een band legt, die aan de handhaving van ons gezag in hooge mate ten goede moet komen.

De bezwaren, die tegen het stelsel worden te berde gebracht, zijn dezelfde, die immer tegen de militielegers zijn aangevoerd en overwonnen. Eén omstandigheid komt hier vooral op den voorgrond n.l. de twijfel aan de trouw van de overheerschten aan hun overheerschers, het gevaar, dat ligt in de bewapening van een deel der bevolking.

Hiertegen zij opgemerkt, dat men natuurlijk moet zorgen,

dat de belangen der miliciens evenwijdig loopen met die van den Staat en dat men dus ook het capitulantenstelsel moet invoeren (zie brochure DE GREVE), zoodat alle lagere staatsbetrekkingen slechts toevallen aan hen, die een diensttijd achter den rug hebben. Ik wil verder wijzen op de trouw van talrijke slavenregimenten aan hun meesters in den Amerikaanschen burgeroorlog, op de groote diensten verder, die wij bij voortdoring ondervinden van onze dwangarbeiders — n.b. gestrafte misdadigers — bij onze expeditiën tegen hun rasgenooten.

Het vrijwillige militiestelsel ligt geheel in de lijn van de ethische politiek, die een band wil vormen tusschen onze natie en de bevolking.

De S. C. heeft dit stelsel totaal genegeerd.

Naar mijne meening behoort men niet langs één doch langs meerdere der even aangegeven wegen te trachten het Indisch leger totaal te reorganiseeren en te versterken, zonder dat dit groote kosten mede zal brengen. Men heeft echter zelfs nog geen stap gedaan (wellicht wel voorstellen tot het doen van stappen maar dan zonder practisch resultaat) in de richting van een logische ontwikkeling van onze legerorganisatie, doch krampachtig vastgehouden aan het huidige kostbare en onvoldoende stelsel, zelfs nadat — door het krachtige bestuur van G.-G. VAN HEUTSZ — Indië inderdaad onder Nederlandsch gezag is gebracht en daarmede de reden voor een staand leger van groote *getal*sterkte is vervallen.

Uit het bovenstaande zal duidelijk zijn, dat ik de legerinrichting, door kolonel DE GREVE in zijn brochure ontwikkeld, nog slechts kan beschouwen als een *begin* van reorganisatie; in zijn leger zijn m.i. nog te veel inlandsche beroepssoldaten. Ook acht ik een *gedwongen* militie onder de ontwikkelde inlanders bedenkelijk.

Meer zal ik hierover — met het oog op den beperkten tijd — niet zeggen; ik wensch alleen op te merken, dat, zoo men terugschrikt voor het militiestelsel en men blijft vasthouden aan de huidige legerinrichting, men ook een leger, dat voldoet aan de hiervoor gestelde eischen, nooit zal kunnen erlangen — vooral kwalitatief niet — en dat het leger dan slechts

kan dienen als politie en het in oorlogstijd niet méér kan doen dan het beschermen van operatiebasis en andere versterkte punten tegen vijandelijke landingsdivisiën; men komt dan tot het stelsel der S. C., die de onmacht van het leger *vooropstelt*.

Men komt echter ook dan niet tot de slotsom, dat de verdediging van N.-I. *in hoofdzaak* door de vloot moet geschieden, doch *uitsluitend* door de vloot. Dan moet worden voorkomen, dat een aanvaller, na onze vloot te hebben teruggedrongen in de oorlogshaven, met een klein landingsleger snel onze voornaamste eilanden verovert, vóórdát de reservevloot uit Nederland is gearriveerd.

Wanneer — bij ontstentenis van een verdedigend leger — een vijandelijke troepenmacht, zelfs van geringe sterkte, een poging doet om op Java te landen *moet* onze vloot uitloopen, want bij het gelukken van die landing is Java verloren; còùte que còùte moet die landing worden tegengegaan, ook al gaat de vloot dan bijna zeker hare vernietiging tegemoet. Zelfs een weluitgevoerde schijnlanding heeft het effect de vloot uit haar schuilplaats te lokken.

Niet de som der vloten in Nederland en Indië vormt dan echter onze macht ter zee, alleen de vloot in Indië moet die macht handhaven en moet dus veel sterker zijn dan bij de aanwezigheid van een leger. Die sterke vloot in Indië eischt een zeemacht in Nederland van bijna gelijke sterkte — met ouder materieel — zooals de S. C. ons heeft voorgerekend en deze vloot is dan voor de verdediging van Indië bij snel opkomende verwickelingen vrijwel nutteloos. Het gemis van een leger eischt dus een vloot van veel grooter sterkte, die voor een groot deel weinig waarde voor de defensie heeft; *het stelsel is hoogst oneconomisch*.

Bovendien zal het -- zooals de Heeren DE GREVE en BARETTA hebben aangetoond -- praktisch onmogelijk zijn het leger, ook in dit stelsel, zoo belangrijk te verminderen als de S. C. voorstelt, waardoor de kosten van dit oneconomische stelsel nog weer belangrijk worden verhoogd.

Om van de te brengen offers het grootst mogelijke effect te verkrijgen, is het dringend noodig, dat de legerreorganisatie

met kracht en goeden wil wordt ter hand genomen, allereerst om te geraken tot een minimum legersterkte, liggende boven de grens van nutteloosheid, daarna — als de vloot intusschen op „voldoende” peil is gebracht — tot een „voldoende” legersterkte. Dit peil wordt in mijn oog bereikt, wanneer onze gevaarlijkste tegenstander niet in staat is, in één expeditie een leger over te voeren, dat het onze in kracht overtreft. We behoeven ons over dit vraagstuk echter nog niet het hoofd te breken; er zal nog wel een slordig jaartje verlopen, eer we kunnen denken aan uitbreiding van het leger boven het minimumpeil. Eén ding staat echter wel vast n.l. dat die uitbreiding slechts zal kunnen geschieden door inlandsche militie (of barisan) en die militie is slechts mogelijk bij een *ethische* politiek.

Na vloot en leger de *operatiebasis*.

Hier staan tegenover elkaar Tandjong Priok en Straat Soenda; Soerabaja is afgevallen.

Achtereenvolgens dienen te worden beschouwd de strategische, de tactische en de economische eischen.

Uit strategisch oogpunt beschouwd heeft Straat Soenda overweldigende voordeelen, zooals kolonel DE GREVE in zijn brochure aantoot. Door afsluiting van die straat belet men aan een vijandelijk eskader over een breedte van 1600 zee-mijlen de communicatie tusschen den Indischen Oceaan en de binnenzeeën van ons eilandenrijk. Onze vloot is, practisch genomen, niet te blokkeeren; deze vlootbasis is daarom de meest gunstige voor de vereeniging van de vloot uit patria met die in Indië, als deze zich voor overmacht tijdelijk achter Straat Soenda heeft teruggetrokken; de oorlogshaven ligt altijd open voor de reservevloot.

De uiterst belangrijke invloed van dezen factor op de resultante van de krachten van onze vloot heb ik hiervoor reeds geschetst; de ligging van de oorlogshaven in Straat Soenda heeft daardoor een belangrijken preventieven invloed tegen veroveringsplannen.

Door zulk een haven zijn verder de Westkust van Sumatra en de Zuidkust van Java, dan wel resp. de Oost en Noord-

kusten, voldoende beveiligd tegen ernstige ondernemingen van den vijand.

De maritieme basis verbindt Java, het land van heden, met Sumatra, het land van de toekomst, maakt een overvoer van troepen van het eene eiland naar het andere mogelijk, is dus ook met het oog op de reusachtige ontwikkeling, die Sumatra tegemoet gaat, zeer juist gekozen. Want ook als men voor het oogenblik het leger als defensiemiddel zou willen uitschakelen, moet men er op bedacht zijn, dat in de toekomst de noodzakelijkheid en de mogelijkheid zullen worden ingezien om Java en Sumatra door een leger — in tweede linie — te verdedigen. Acht de S. C. op het oogenblik een militie-stelsel onmogelijk; in de toekomst moet dit bij het volgen van een ethische politiek wèl mogelijk zijn.

Bij een oorlogshaven in Straat Soenda blijven de hulpbronnen van Sumatra voor ons van uit Java toegankelijk, zegt de Heer DE GREVE terecht; hoe meer Sumatra zich ontwikkelt, hoe meer dit motief van belang zal zijn.

Door die oorlogshaven wordt de verdediging van Java en Sumatra beide door een leger — voor het oogenblik wellicht een utopie — in de toekomst mogelijk.

Deze voordeelen mist Priok; in één opzicht echter schijnt deze haven strategisch gunstiger te liggen: zij dekt n.l. meer direct den bestuurszetel in West Java. Is dit voordeel overwegend?

Zeker niet zoolang de vloot nog uit kan loopen; dan dekt zij indirect vanuit Straat Soenda de haven van Priok even goed tegen een landingsleger (afstand 70 mijlen).

De vraag doet zich echter voor of deze ligging een groot nadeel is als onze vloot — zich tijdelijk *niet* in staat voelende uit te loopen — is teruggetrokken achter de versperring van Straat Soenda.

Heeft men een behoorlijk leger, dan is dit voordeel zeker niet van groot belang. Dat leger zal zich dan in principe in West Java ophouden, gereed om zich op een landenden vijand te werpen, terwijl de verdediging van het landfront van de oorlogshaven aan de eigen bezetting wordt overgelaten. Het is mogelijk, dat dat leger geheel of ten deele

wordt weggelokt naar den Sumatrawal, om een vermeenden krachtigen aanval op de stelling van Bagantoengan af te slaan, en dat de bescherming van Batavia dan aan zwakke krachten moet worden overgelaten. Daarom moet voorkomen worden, dat een invasieleger in de haven van Priok landt of op den, 7 K.M. langen, drogen strook ten Oosten daarvan; bovendien moet de toegang tot de haven aan vijandelijke torpedobooten worden ontzegd. Men dient daar dus eenige zeer eenvoudige verdedigingswerken te hebben (ten deele reeds aanwezig) — evenals de S. C. dit voor Soerabaja wenscht — en ik zou mij niet kunnen vereenigen met het voorstel DE GREVE om Priok geheel te ontblooten. Men dwingt den aanvaller, ook door die eenvoudige middelen, om bij Cheribon te landen, want een ernstig gemeente landing op een punt tusschen beide in is niet wel denkbaar. Er wordt dus tijd gewonnen om het veldleger van Bagantoengan terug te halen, waarheen het door een demonstratie was gelokt.

Bij het bezit van een krachtig leger is dus de ligging van de oorlogshaven bij Bagantoengan geen belangrijk nadeel.

Hoe staat het ten deze bij een weermacht als de S. C. voorstelt, waarbij het leger slechts kan dienen tot bescherming van operatiebasis en steunpunten? Het leger is dan ten deele in de stelling van Bagantoengan — zeer veel gemakkelijker te verdedigen dan Batavia — voor een klein deel bij Batavia om de regeering te beschermen tegen aanslagen van landingsdivisiën. Kan de vloot een landing niet meer beletten dan kan de vijand wellicht bij Priok landen, want hetgeen hij daar tegenover zich vindt is van weinig beteekenis, terwijl een oorlogshaven te Priok hem zou dwingen bij Cheribon te landen (wellicht bij Tjilamaja).

Voor het bereiken van den bestuurszetel is dit echter slechts een kwestie van een paar dagen meer of minder, want een verdediger in den vorm van een veldleger is niet aanwezig, de regeering *moet* vluchten. Doch hierbij doet zich nog een factor voor ten gunste van de oorlogshaven in Straat Soenda.

Landt toch een vijand op Java met een oorlogshaven Priok

en hebben wij geen veldleger, dan is het met ons gezag gedaan; de regeering vindt geen rustpunt, de oorlogshaven, — aan de landzijde onbeschermd — valt den vijand in handen, de vloot vecht tot haar ondergang of geeft zich over. Is echter de oorlogshaven bij de Zutfen-eilanden, het leger in de stelling van Bagantoengan, dan kan de regeering nog daárheen vluchten, daár is dan nog ons laatste reduit, daar is de vloot veilig, dan is nog te hopen op hulp van elders, dan is Indië nog niet verloren, zelfs al zijn Java en Sumatra geheel door den vijand veroverd. Uit een politiek oogpunt kan deze omstandigheid van het grootste gewicht zijn.

Het voordeel, dat een oorlogshaven te Priok als dekking van den regeeringszetel heeft, blijkt illusoir; integendeel het voordeel valt toe aan Straat Soenda.

Thans de *tactische eischen*.

Het front van de oorlogshaven Priok is 31 K.M., dat in Straat Soenda 26 K.M., een klein verschil voor wat betreft het uitloopen van de vloot. In Priok ligt het marine-etablisement achter de verdedigingslinie, in Straat Soenda op den vleugel, wat een voordeel geeft ten opzichte van een vloot, die de straat zou willen forceeren; onze vloot heeft dan n.l. de keuze of zij ten Oosten dan wel ten Westen van de afsluitingslinie zal optreden en heeft daarbij in hoogere mate den steun van de forten.

De kustbatterijen in Straat Soenda liggen ook dichter bij elkaar dan die bij Priok, beletten daardoor ook beter een forceeren. De batterijen van Rimau en Houteiland liggen 5 K.M. uit elkaar, die van Houteiland en Dwars in den Weg 8 K.M., Dwars in den Weg-Brabantshoedje 9 K.M., terwijl Westelijk van Rimau en Oostelijk van Brabantshoedje smalle vaarwaters overblijven, die vanuit die batterijen gemakkelijk te bestrijken zijn. Toch zouden m.i. hier zwaardere kanonnen gewenscht zijn dan die van 30.5 cM., daar de te verwachten schepen tegen zwaarder geschut gepantserd zijn.

Bij Priok zou een batterij op Haarlem naar het Westen een moeilijk te bevaren strook van 6 K.M. tot aan de 5-vaamslijn moeten bestrijken, wat zeer goed kan geschieden; tusschen Haarlem en Edam is een afstand van ruim 9 K.M.,

wat ook niet te veel is voor bestrijking van twee zijden, van Edam tot de 5-vaamslijn ten Oosten is de afstand 17 K.M. Om deze strook te dekken, doet de S. C. de volgende voorstellen:

- 1e. een fort op den vasten wal, of
- 2e. een drijvende batterij ten Z.O. van Edam, of
- 3e. een fort op St. Nicolaasdroogte.

Wat het eerste betreft zij opgemerkt, dat de afstand van Edam tot den vasten wal 17 à 18 K.M. bedraagt, wat toch veel te veel is te achten voor de bestrijking, zelfs van twee zijden. Heeft men zich bovendien wel rekenschap gegeven van hetgeen hier moet worden verstaan onder vasten wal? Het land bestaat hier uit moerasgrond met een uiterst gering draagvermogen, waarop men bezwaarlijk een fort zal kunnen bouwen; dit fort zou bovendien als nadeel hebben, dat het van de landzijde kan worden aangevallen en het zal er moordend ongezond zijn.

Aan een drijvende batterij zijn deze nadeelen niet verbonden; men kan de batterij leggen op 11 K.M. van Edam en op 5 K.M. van de 5 vaamslijn, omgeven door versperringen tegen torpedo's. Zulk een batterij zal dan vermoedelijk bestaan uit een betonijzeren bak, de opstaande zijden gepantserd.

Het groote nadeel, dat aan deze batterij verbonden zou zijn, is m. i. het feit, dat men *er onder* kan komen met onderzeebooten en onder de batterij springladingen kan aanbrenge van de gewenschte grootte om den bodem door te slaan, welke ladingen een veel grootere uitwerking zullen hebben dan die van projectielen, omdat zij hier worden opgestopt door een onveerkrachtige stof (water) en de ladingen bovendien zeer groot kunnen zijn. Men kan de batterij omgeven door een hekwerk van schroefpalen (in 10 vaam water), doch ook dit is vernielbaar door onderzeebooten en niemand zal onzen meest gevaarlijken tegenstanders den moed ontzeggen om met opoffering van een onderzeeboot en hare geheele bemanning een lading onder de batterij tot springen te brengen.

Een aanvaller, die zich voorstelt de linie te forceeren, zal zich trouwens in 't bijzonder voorbereiden op de vernieling van de drijvende batterij.

Ook deze oplossing schijnt mij dus niet aannemelijk.

Blijft een fort op de St. Nicolaasdroogte — nog altijd in 4½ vaam water — op ruim 13 K.M. van Edam en op 4½ K.M. van den ingang van de buitenhaven.

De afstand van deze batterij tot Edam is m. i. te groot, men zou nog een batterij op Leiden moeten leggen, zoodat men feitelijk een lijn W.N.W.—O.Z.O. krijgt, Haarlem—Leiden—St. Nicolaasdroogte met Edam vooruitgeschoven.

Schitterend schijnt mij deze oplossing niet, maar ze is bruikbaar.

Het komt mij voor, dat uit tactisch oogpunt de oorlogshaven in Straat Soenda boven die bij Priok is te prefereeren voor wat betreft de verdediging ter zee; zeer zeker is dit het geval voor wat betreft de verdediging te land.

De S. C. versterkt de oorlogshaven niet aan de landzijde en zeer terecht, want ze heeft geen leger om de stelling te bezetten; de verdediging zou — ook als men een leger had — zeer moeilijk zijn, de stelling zou schatten kosten en een groot deel van het leger binden. De open ligging van Priok — hoewel onvermijdelijk — is niettemin een groot nadeel, zooals wij hierboven reeds zagen.

Bij de stelling in Straat Soenda is dit geheel anders; men kan daar de oorlogshaven aan de landzijde gemakkelijk versterken, men heeft daarvoor slechts weinig troepen noodig; in dit opzicht staat Straat Soenda ver boven Priok.

In het *Marineblad* van 15-11-13 wordt den Heer DE GREVE verweten, dat de fortlijn slechts 5 K.M. van het marinebassin verwijderd is. Hiertegen merk ik op, dat dit geen bezwaar is tegenover het vlakbaan scheepsgeschut, daar het etablissement geheel tegen gezicht gedekt is door hooge eilanden, de schepen zoodanige ligplaatsen kunnen kiezen, dat dit eveneens het geval is en overigens de plaatsen van waaruit het bassin is in te zien op minder dan 10 K.M. uitmuntend te bestrijken zijn vanaf de batterijen (op 5 à 6 K.M. of minder). Tegenover krombaangeschut van een gelanden vijand is dit een andere kwestie; de vijand zou dit geschut kunnen opstellen achter de Pematang Loemboeng op 6 K.M. van het marinebassin, al is het maar een enkel

stuk, met de grootste moeite aangevoerd. Men ondervangt dit bezwaar door de stelling niet te doen loopen van af Groene heuvel (Pg. Tjoekoer) in Z.W. richting, doch deze lijn te doen loopen nagenoeg W. naar P. Loemboeng zelf aan de kust; de stelling is dan iets korter en verder verwijderd van het bassin (zie zeekaart 93—1 : 150.000 en schetskaart Zuid-Sumatra 1 : 200.000 en ook de kaartjes, door den heer v. d. BELT aan zijn lezing toegevoegd).

Verder wordt den Heer DE GREVE verweten, dat zijn bezetting van de operatie-basis onvoldoende is en dit verwijt is m. i. niet ongegrond. De veiligheidsbezettingen van de verschillende stellingen zullen m. i. meer krachten binden dan waarop de Heer DE GREVE rekent; vooral Dwars in den Weg „met welks val het heele vernuftige stelsel ineenvalt” (*Marineblad*) zal behalve geschut ook levende strijdkrachten eischen.

Waar echter het *Marineblad* een zoodanige gevechtsbereidheid eischt, dat de stelling met kracht kan worden verdedigd, als zij „eenige uren na een geheel onverwachte oorlogsverklaring” wordt aangevallen, schijnt mij deze eisch overdreven in verband met den grooten afstand van Straat Soenda tot de vijandelijke havens.

Het *Marineblad* acht de sterke stroom in Straat Soenda een bezwaar voor het leggen van mijnen. Naar mijne meening kan dit bezwaar slechts overwegend zijn, als men mijnen in sterke stroom moet leggen, zonder daarop van te voren te hebben gerekend; weet men van te voren, dat men dit zal hebben te doen, dan kan men daarvoor voorzieningen treffen.

Wat betreft de economische eischen merk ik op, vooreerst dat, doordien de eilanden in Straat Soenda alle hoog zijn, men eerder kan overgaan tot het weglaten van de dure pantseringen dan bij de laaggelegen eilanden in de baai van Batavia; kolonel DE GREVE rekende op duikaffuiten, ik vestig de aandacht op betonijzeren kazematten; in ieder geval krijgt men besparing.

Het *Marineblad* verweet den Heer DE GREVE, dat hij drinkwatervoorziening en assaineering ternauwernood heeft aangeeroerd; dit is juist, maar die kwestieën zijn voor een basis

bij Priok evenmin opgelost. Priok zelf is zeer ongezond en de maatregelen, door de S. C. tot assainering voorgesteld, zijn m. i. geheel onvoldoende; het ontworpen droge terrein is volstrekt niet groot genoeg. De kust bij Bagantoengan en de eilanden in Straat Soenda zijn hoog en dus a priori gezonder dan Priok en de eilanden in de baai van Batavia, die berucht zijn (men denke aan Onrust).

Intusschen, plaatselijk onderzoek moet uitmaken, hoe de zaken ten deze staan.

Tot nu toe viel de vergelijking van Priok en Straat Soenda steeds ten voordeele van de laatste haven uit; in sommige opzichten kon voor- of nadeel niet worden geconstateerd.

Thans kom ik aan een punt, dat beslist in 't voordeel van Priok is nl. de aanwezigheid van een handelshaven, de nabijheid van een centrum van bevolking (Batavia). Dat voordeel is boven twijfel verheven; het is echter de vraag of men daarvoor alle voordeelen van Straat Soenda — vooral strategische en politieke, maar ook tactische — mag opgeven. M. i. niet.

Bovendien, kan Bagantoengan op den duur niet een belangrijke handelshaven worden? Volgens kaart en zeemansgids zou er geen bezwaar zijn, een zeestraat van groote diepte, een vlakke kust ten Oosten van de Straat Bagantoengan, gedekt tegen golfslag van alle zijden behalve recht om de Zuid, uit welken hoek hier weinig winden waaien. Kolonel DE GREVE stelde ook voor den Sumatra-spoorweg daar te doen eindigen; er ontstaat dan vanzelf een havenstad, die, hoewel aanvankelijk van weinig beteekenis, toch moet dienen voor den afscheep uit het zuidelijkst deel van Sumatra en meerdere levendigheid zal krijgen door de aanwezigheid van garnizoen en marine, doordien de reizigers daar zouden overladen, wellicht ook door vestiging van den gewestelijken bestuurszetel.

Het ongezonde Telok Betong heeft zoo'n ongeschikte reede, dat de terminus van de spoorlijn niet daar zal komen maar aan de Oostbaai, 6 K.M. meer oostwaarts met een modderige kust (dus ongezond) en een nauwen toegang, terwijl Bagantoengan veel meer in de route ligt van de groote vaart (Rott. Lloyd) en kustvaart van Priok om de West.

Zijn er geen nautische bezwaren — helgeen geheel buiten mijn beoordeeling ligt — dan zou in de toekomst Bagantoengan een levendige haven kunnen worden; daarvoor zullen geen kunstmiddelen noodig zijn. De haven kan den zeelieden de noodige verstrooing bieden, de afstand tot het marinebassin is slechts 1 zeemijl, dus bij een geregelden veerdienst in korter tijd af te leggen dan de afstand Priok— Weltevreden per spoor.

Kolonel DE GREVE noemde — als voorbeeld, dat de aanleg van een oorlogshaven in een slecht bevolkte streek niet onmogelijk is — de haven van Makung; het *Marineblad* wees die vergelijking af, daar Makung slechts een secundair steunpunt is. Ik zou willen wijzen op Port-Arthur, in 1897 een nest van 5000 inwoners (*M. A. G.* 1904), zeker geen centrum van handel, die door de Russen trouwens naar Dalny verwezen werd. Nadat de Russen in 1898 begonnen waren er een oorlogshaven te vestigen, had Port-Arthur in 1904 een inwonertal van 50.000; de handel had er zich van zelf gevestigd, Dalny links latende liggen.

Ik merk nog op, dat, als de vijandelijke vloot ligt in de Javazee, de haven aan de andere zijde *niet* is geblokkeerd en althans schepen onder neutrale vlag vrijelijk in en uit kunnen varen, ook al zijn er vijandelijke kruisers in den Indischen Oceaan, een voordeel dat Priok bij blokkade geheel mist.

Aan de andere zijde van de versterkte Straat Soenda op den Javawal loopt reeds een spoorlijn; deze lijn, noodig voor den overvoer van troepen van Java naar Sumatra en omgekeerd, behoeft dus niet meer te worden aangelegd; een veerdienst tusschen Bagantoengan en Anjer zou de afstand van Batavia tot Sumatra zeer bekorten.

Summa summarum, M. de V., komt het mij voor, dat de oorlogshaven door kolonel DE GREVE aangegeven is de juiste, zoowel voor het heden als voor de toekomst bij een zich ontwikkelend Sumatra, zoowel in het stelsel van de S. C. als in een stelsel, waarbij aan het leger een meer belangrijke taak is opgedragen.

Er zullen zich natuurlijk nog bergen van practische bezwaren voordoen, doch dit zou voor Priok zeker in niet mindere

mate het geval zijn. Bij de overwegende voordeelen van Straat Soenda *moeten* die bezwaren worden overwonnen.

De kosten.

De S. C. berekent, dat de door haar voorgestelde vloot van 5 schepen van 21.000 ton in Indië, 4 oudere idem in Nederland, met een aanhouwtijd van 19 jaar en geleidelijke vernieuwing, zoomede de bouw van het noodige klein materieel en de aanleg van een oorlogshaven, een verhooging van uitgaven eischt van f 20.1 miljoen per jaar, waarvan f 6 miljoen verkregen wordt door bezuiniging op het leger.

De Heer VAN GIJN merkt op, dat de S. C. ten onrechte rekent op gelijkblijvende uitgaven voor de vloot, dat de uitgaven blijkens de ervaring voortdurend zullen stijgen. Met deze opmerking kan volkomen accoord worden gegaan, de uitgaven *zullen* stijgen.

Mag dit echter een bezwaar zijn? Onze natie bevindt zich in een tijdperk van sterk stijgende welvaart, van sterk toenemend draagvermogen, Indië is bezig zich op reusachtige wijze te ontwikkelen. Uitgaven, die thans nog zwaar te dragen zijn, zullen over eenige jaren veel minder drukken. Hoe groot die vermeerderde draagkracht is, kan thans nog niet worden uitgemaakt; het is daarom onjuist, thans reeds een vast plan aan te geven voor de verdeling van de uitgaven over een lange reeks van jaren, vooral wanneer men die uitgaven dan gelijk blijft stellen, zooals de S. C. doet, zelfs over een tijdperk van 35 jaren, van 1914 tot 1948, een jaar waarin onze staatsbudgetten wellicht het dubbele zullen bedragen van thans,¹⁾ *ten minste als we onze koloniën weten te behouden*. De oorlogsbudgetten kunnen dan, zoo niet in gelijke mate dan toch belangrijk gestegen zijn.

Wij bevinden ons thans in een noodtoestand, of liever de noodtoestand is eindelijk officieel erkend door een S. C.

Ons defensiewezen is niet geleidelijk ontwikkeld, er is thans ook geen sprake van geleidelijke versterking der verdedigingsmiddelen; neen, defensie was er tot nu toe niet

¹⁾ De Hollandsche en Indische totaalbudgetten van thans zijn ± 90 en 75 % hooger dan die van 35 jaar geleden.

of slechts schijnbaar, we worden gesteld voor het feit, dat we haar eigenlijk geheel nieuw moeten opzetten en dat met grooten spoed. Dit kost natuurlijk oogenblikkelijk veel geld, dat we moeten leenen en we hebben het recht die last mede te doen dragen door het nageslacht, voor wie wij de koloniën hopen te behouden en wel naar evenredigheid van de draagkracht van ons en van onze nakomelingen.

Voor de ontwikkeling van het defensiewezen mogen we er op rekenen, dat die draagkracht voortdurend zal stijgen, zooals tot nu toe het geval was, hoewel we op die vermeerderde draagkracht nog niet direct een wissel mogen trekken door reeds thans een stijgend budget *vast te stellen*.

Men dient dus telkens na een paar jaar — bij den aanvang van iedere phase van ontwikkeling van ons defensiewezen — de toe te laten stijging van het budget opnieuw te bepalen.

We moeten beginnen met de organisatie van het minimum, dat noodig is om althans boven de grens van nutteloosheid onzer defensiemiddelen te geraken.

Als minimum noemde ik daareven een vloot van 4 grote schepen in Indië met het noodige kleine materieel benevens een versterkte oorlogshaven en een veldleger van 15 à 20.000 man inf. met hulpwapens, bezettings- en garnizoenstroepen. Kolonel DE GREVE berekende, dat voor zijn veldleger van 25.000 man Infanterie met bijbehooren de uitgaven voor het leger niet noodzakelijk zouden behoeven te stijgen. Mijn minimum veldleger is 20 à 40 % kleiner, doch ik acht meer bezettingstroepen noodig — hoewel niet tot een sterkte, die dat verschil zou neutraliseeren. Daar naar mijne meening Kolonel DE GREVE in meerdere opzichten zeer optimistisch is, neem ik aan, dat ook voor mijn minimumleger geen vermindering van uitgaven mogelijk is, terwijl vermeerdering niet kan worden geëischt, zoolang de vloot nog een onvoldoende sterkte heeft. Aanleg en versterking van de oorlogshaven worden bestreden uit een fonds, zooals de S. C. dat aangaf, en waarvoor een jaarlijksche bijdrage noodig is van resp. *f* 0.3 en *f* 1.5 millioen.

Wat we thans in de eerste plaats noodig hebben voor de vloot, eischt de volgende uitgaven:

4 pantserschepen à f 25 miljoen . . .	f 100	millioen.
4 torpedokruisers à f 2 miljoen . . .	8	„
3 onderzeeboten à f 1.15 miljoen . . .	3.5	„
reservemunitie	8	„
torpedovloot in Nederland	10	„

te zamen f 129.5 millioen.

rond f 130 millioen.

Wordt dit geld geleend à 4 % en afgelost in 22 jaar (zijnde dit bij een bouwtijd van 4 jaar de gemiddelde levensduur van bovengenoemd materieel vanaf het op stapel zetten van de eerste schepen) dan bedraagt de annuïteit f 9 mill. en zou men dus in de eerste jaren kunnen volstaan met dit bedrag als bijdrage aan het vlootfonds in stede van f 17 mill., waarop de S. C. rekent, alzoo f 8 mill. minder, wat op de begrooting — als men de uitgaven voor het leger *niet* met f 6 mill. vermindert — nog een besparing geeft van f 2 mill.

Heeft men deze minimumvloot nagenoeg bijeen (stel in 1918) dan komt de geleidelijke ontwikkeling ter sprake, die in den beginne vrij snel moet gaan om te komen tot een voldoende sterke vloot, daarna in langzamer tempo, als men de vloot op dit peil moet houden.

Thans kan nog volstrekt niet worden nagegaan, wat in 1918 en daarna noodig zal zijn voor nieuwen aanbouw en ook niet, wat de draagkracht van de natie dan zal veroorloven; *het volgende dient daarom uitsluitend als voorbeeld om mijne bedoeling te verduidelijken.*

Gesteld, dat in 1918 noodig wordt geacht f 80 mill., in 1922 nogmaals f 82 mill. om in 1926 onze vloot op een „voldoende” sterkte te hebben, dan heeft men na 1926 te zorgen, dat de vloot op dat peil blijft. Deze cijfers zijn zoodanig gekozen, dat de totaalkosten gelijk zijn aan die van de vloot door de S. C. noodig geacht, met inbegrip van f 2.5 mill. per jaar voor de torpedovloot in Nederland ¹⁾; de vergelijking is daardoor gemakkelijker.

¹⁾ Verg. rapport S. C. blz. 47 en 105 voor 5 pantserschepen f 125 millioen, 2 torpedokruisers f 4 millioen, 2 onderzeeboten f 2,3 millioen, reservemunitie f 10 millioen, torpedovloot in Nederland $8 \times f 2,5$ millioen

De aflossingstijd wordt wederom gesteld op 22 jaar; voor de uitbreiding van 1918 is dan de annuïteit — tevens jaarlijksche bijdrage aan het vlootfonds — te stellen op 4.4 mill. gedurende de eerste 18 jaren en *f* 13.5 mill. voor de laatste 4 jaren der aflossing; voor de uitbreiding van 1922 is de jaarlijksche bijdrage te stellen op *f* 4 mill. gedurende de eerste 18 jaren en *f* 17.5 mill. gedurende de laatste 4 jaren.

Aldus bedragen de bijdragen aan het vlootfonds — inplaats van 17 mill., zooals de S. C. voorstelt:

van 1914—1918	<i>f</i> 9 mill.
„ 1918—1922	9 + 4.4 = „ 13.4 „
„ 1922—1936	9 + 4.4 + 4 = „ 17.4 „
„ 1936—1940	13.5 + 4 = „ 17.5 „
„ 1940—1944	„ 17.5 „

Na 1926 krijgt men bovendien nog de aanvankelijk geringe doch steeds toenemende uitgaven voor het op peil houden van de vloot voor Indië en van de torpedovloot voor Holland, zoomede die voor de versterking van het leger. Tegen 1936 zal men weer een geheel nieuw eskader moeten bouwen ter vervanging van dat van 1914—1918.

Blijkt er meer geld noodig te zijn dan hierboven werd ondersteld om de vloot op een voldoende peil te brengen, dan zou men in 1926 door kunnen gaan met de versterking van de vloot; dit heeft echter het groote nadeel, dat het verkrijgen van een voldoende vloot dan weer zooveel langer duurt en dat de zoo noodzakelijke versterking van het leger dan weer zooveel langer wordt uitgesteld. Wil men die na-deelen ontgaan dan zou men de bijdrage van 1918—1944 moeten verhoogen; geschiedt dit b.v. gelijkmatig met *f* 2 mill. dan krijgt men in 1918 de beschikking over *f* 32 mill. meer dan boven werd aangenomen.

Op deze wijze kan men krijgen een geleidelijke stijging

's jaars = *f* 20 millioen te zamen ± *f* 162 millioen vormende met den nieuwbouw van 1914—1918 en met de aanwezige 8 torpedobootjagers, 3 onderzeebooten, 8 torpedobooten en 2 mijnenleggers een vloot van 9 pantserschepen, 6 torpedokruisers, 8 jagers, 8 onderzeebooten, 8 torpedobooten en 2 mijnenleggers behalve de torpedovloot in Nederland.

van de uitgaven, rekening houdende met de stijging van de budgetten en van de draagkracht der natie, komt men tot veel lagere uitgaven in de eerste jaren bij een veel snelleren eersten aanbouw en spiegelt men de goê gemeente geen gelijkblijvende uitgaven voor.

Men stelt de Staten-Generaal van heden dan ook niet voor een dadelijke opdrijving van het budget met *f* 10 mill., wat door de meerdere bedrijfskosten voor de zeemacht binnen enkele jaren *f* 14.1 mill. wordt en waarbij dan nog het geheele Indische leger wordt gedecimeerd (of van 16 resp. 20.1 mill. als men dit niet doet), doch het budget wordt in de eerste jaren slechts verhoogd met *f* 8 mill., stijgende tot *f* 12.1 mill. als de minimumvloot gereed is (stel in 1918) en waarbij *niet* besnoeid wordt op de uitgaven voor het leger.

De totale defensie-uitgaven stijgen slechts weinig sterker dan die van de vloot, tenminste zoolang men nog niet het leger versterkt.

Ten slotte nog een enkel woord over de *Nota* VAN GIJN.

De Heer VAN GIJN is een veel principieeler tegenstander van de S. C. dan eenig officier van land- of zeemacht; hij wil *geen defensie*, hij wil Indië tegen aanslagen beveiligen door een goed bestuur en „de sleutels van N.-I. bergen op de bureelen van de Directeuren van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, van Landbouw en Gouvernementsbedrijven”; zeer zeker een edel en humaan denkbeeld, dat waarschijnlijk een voldoende zekerheid zou geven als onze eventueele tegenstanders door dezelfde denkbeelden waren beziel. Helaas is de wereld slecht en zijn de staten zeer egoïstische figuren.

De Heer VAN GIJN verwijt — en niet geheel ten onrechte — de S. C. haar optimisme; dit optimisme valt echter in het niet bij dat van den Heer VAN GIJN zelf, die — naast pessimisme op financieel gebied — vermeent, dat „verovering van gebied in onzen tijd niet meer denkbaar is, tenzij de veroveraar gerugsteund wordt door de algemeene opinie, dat het bestaande bestuur van dat gebied zelfs niet aan de matigste eischen van modern beheer voldoet”.

Voor het behoud van onze koloniën is dus — volgens den Heer VAN GIJN — noodig:

1e. dat ons bestuur ten minste voldoet aan matige eischen van modern beheer;

2e. dat de publieke opinie dit in juiste mate apprecieert;

3e. dat die publieke opinie een rijk, dat begeerig is naar onze koloniën, daarvan afhoudt.

Wat het eerste punt betreft, behoeft niet beoordeeld te worden, hoe dat bestuur thans is; gaat men met de stelling van den Heer VAN GIJN mede, dan kan in de toekomst in ieder geval aan den eisch wordt voldaan, dat we onze koloniën besturen tot tevredenheid van de andere natiën, ten minste van de West-Europeesche; 't is echter zeer de vraag of men zulk een bestuur in Oostersche landen evenzeer zal apprecieeren; ik vrees, dat in landen als Japan en China het begrip „modern beheer” eenigszins anders zal zijn dan bij ons.

Wat den tweeden eisch van behoud betreft, merk ik op, dat de Heer VAN GIJN zelf aantoonde, hoe alleronjuist men in den Duitschen Rijksdag is ingelicht omtrent ons beheer; de publieke opinie is ter zake blijkbaar zeer slecht voorgelicht, hetgeen niet de minste verwondering kan baren, als men bedenkt, hoe het bij de meeste Nederlanders staat met de kennis van onze koloniën. Bovendien zou — bij plannen tot verovering — de aanstaande veroveraar natuurlijk er voor zorgen van te voren de publieke opinie in de voor hem gewenschte banen te leiden, zooals dit ook thans bij alle oorlogen geschiedt. We hebben dus het tegendeel van zekerheid, dat aan dien tweeden eisch zal worden voldaan.

En wat betreft de derde voorwaarde, zal zelfs een juist ingelichte publieke opinie een verovering voorkomen? Ik verwijst hier naar den Zuid-Afrikaanschen oorlog; heeft de publieke opinie, niet alleen bij ons, maar ook bij andere natiën, als Frankrijk en Duitschland zich ooit zóó sterk tegen een oorlog verklaard? en heeft dit Engeland belet of zelfs maar belemmerd om de Zuid-Afrikaansche republieken te veroveren? Iets anders ware het geweest, als men in Engeland op juiste wijze was ingelicht geweest omtrent de groote kracht, die in den tegenstander school; dan zou Engeland dien oorlog

waarschijnlijk nooit zijn begonnen, maar zou langs anderen weg zijn doel hebben trachten te bereiken. De oorlog zou dan achterwege zijn gebleven, echter niet wegens ethische motieven, doch uitsluitend op utiliteitsgronden.

Was de publieke opinie niet tegen Roemenië, toen het onlangs Bulgarije in den rug viel? en heeft dit ook maar iets ter wereld kunnen uitwerken; had het afstaan van grondgebied aan Roemenië iets te maken met meer of minder modern beheer?

De publieke opinie heeft alleen waarde, als ze zoo sterk is, dat ze een regeering dwingt met geweld of met bedreiging van geweld op te komen voor de rechten van den aangevallene (ten minste als de aanvaller is een grootmacht, zooals wij alleen tegenover ons te verwachten hebben) en zoo iets kan en mag een regeering alleen doen, als het belang van den *eigen* staat daarmee gediend is en de daarvoor eventueel te brengen offers in evenredigheid zijn met het te behalen voordeel of de te voorkomen schade. Geen regeering legt haar volk den gruwel van een oorlog op ten bate van anderen.

Hetgeen de Heer VAN GIJN noemde een grondslag voor het behoud van Indië, is in mijn oog slechts een frase en met frasen behoudt men onze koloniën niet.

Het is echter te betreuren, dat zulk een frase er bij veel Hollanders in zal gaan „als een bijbelspreuk in een ouderling”, niet omdat zij over de gronden daarvan zullen hebben nagedacht, doch louter en alleen omdat het — voor het oogeblik — zoo goedkoop is. Nog altijd is de „pennywise and poundfoolishness” een der grondtrekken van ons volkskarakter.

Gelukkig is er eenige kentering waar te nemen; een der teekenen daarvan is het rapport der S. C., die slechts voor het kleinste deel uit militairen bestond. Men moge oordeelen, dat de S. C. niet den juisten weg heeft aangewezen, haar rapport is het bewijs van het ontwakend bewustzijn, dat we onze Indische defensie dringend noodig hebben te verzorgen en — bij alle verschil van meening - geloof ik, dat de uitvoering van haar voorstellen een groote schrede zou zijn op den weg van onze weerbaarmaking, dat de veiligheid van ons bezit daardoor in veel hoogere mate zou toenemen

dan van 10 op $12\frac{1}{2}$ % — zooals de Heer VAN GIJN 't meende te moeten uitdrukken — al kan men in mijn oog door organisatie onzer weermiddelen op andere wijze veel meer bereiken zonder zwaarderden druk op de natie te leggen dan de S. C. voorstelt.

De meening, door den Heer v. D. WEYDEN hier de vorige maal verkondigd, dat de uitvoering dier voorstellen een *ramp* voor ons land zou zijn, kan ik absoluut niet deelen.

De S. C. toonde aan, dat we veel kunnen dragen en zelfs de Heer VAN GIJN — die zich met die opvatting niet kon vereenigen — zegt, dat zoo een goede mijnbouwpolitiek ons de gedachte schatten zou leveren, belangrijk grootere bedragen dan thans voor de defensie beschikbaar konden worden gesteld. Hieruit meen ik te mogen afleiden, dat de Heer VAN GIJN het nut van defensie wel inziet, doch dat zijn bezwaren slechts voortspruiten uit het door hem vermeende gebrek aan geld. Zoo toch de organisatie van defensiemiddelen door hem absoluut onnoodig werd geacht — op grond van zijne hiervoor aangehaalde meeningen omtrent de ondenkbaarheid van verovering van grondgebied — dan zou hij, zelfs bij de ruimste middelen, tegen uitgaven voor defensie moeten stemmen. Waar hij zich echter uitliet als zoeven werd aangehaald, kan hij zich moeilijk meer verklaren tegen verhooging der defensieuitgaven bij een stijgende nationale draagkracht.

Ik meen, dat er uitgaven zijn, die men *moet* dragen, ook al valt het zwaar. Zelfs als het land bijna bankroet was, zou men toch de gelden moeten fourneeren tot instandhouding van onze dijken, om te voorkomen, dat 't water onze landen overstroomt en dat aan onze welvaart een zwaren wellicht onherstelbaren slag zou worden toegebracht. Zoo is het ook met onze defensieuitgaven ze *moeten* worden gedaan en — dit eenmaal erkend zijnde — mag men er niet te schriel mee zijn, om te voorkomen, dat de uitgaven, die men zich getroost, in de ure van gevaar nutteloos zouden blijken. Ze brengen daarentegen ten volle hun rente op als ze een oorlog voorkomen, d. i. als ze voldoende zijn geweest.

Getroosten we ons die inderdaad zware offers niet, dan

zullen we ons te eenigertijd hebben te schamen Nederlander te zijn, wijl ons volk niet voldoende moed en kracht heeft kunnen ontwikkelen om zijn wettig erfdeel te behouden en zich voor armoede te vrijwaren. Dat schaamtegevoel en die armoede zullen zwaarder te dragen zijn dan alle militaire lasten in tijden van voorspoed; 't is te hopen, dat ons volk dit *bijtijds* zal inzien.

DE VOORZITTER: Ik geef nu het woord aan den Heer VAN DEN BELT, die, daar de Heer VAN VOORST VADER, verhinderd is hedenavond hier aanwezig te zijn, zich bereid heeft verklaard diens meening aan de vergadering mede te deelen.

De Heer VAN DEN BELT: Mijnheer de Voorzitter! Mijne Heeren! De Heer VAN VOORST VADER, ingenieur hier ter stede kon hier niet tegenwoordig zijn en verzocht mij zijn vertolker te willen wezen. Onder volle appreciatie van het voorstel DE GREVE om een vlootbasis te bouwen in Straat *Soenda*, vermeent de Heer VAN VOORST VADER toch, dat die basis het groote nadeel zal hebben vanaf den Sumatawal met vuur bestookt te kunnen worden en wat dat zeggen wil is bij *Santiago* en daarna bij *Port Arthur* zoo duidelijk gebleken. Voorts acht hij het een nadeel dat zij noodzaakt onze toch reeds zoo zwakke landmacht te splitsen, waardoor gezondigd wordt tegen het juiste beginsel van concentratie der strijdkrachten, een beginsel, dat consequenter toepassing eischt, naarmate men zwakker is.

Hij geeft daarom de voorkeur aan een „zeevesting” als basis, een haven dus, die niet anders aangevallen *kan* worden dan met schepen. En, overtuigd van de eminente voordeelen verbonden aan een afgesloten Straat *Soenda*, vestigt hij de aandacht op het eiland „*Dwars in den weg*”, als basis. Hij vermeent dat dit eiland als vlootbasis vrijwel onaantastbaar is als het mogelijk mocht blijken gepantserde batterijen op te richten op „*Toppershoedje*” en „*Winsorklip*”, benevens op „*Stroomklip*”, waarvoor dan zouden kunnen vervallen, in elk geval het zeefort bij *Varkenshoek* en waarschijnlijk ook dat op de Zuidpunt van Houteiland. Een der inhammen op de

Oostkust van *Dwars in den weg* zou dan marine-haven kunnen worden, terwijl de — ook met troepen te bezetten — *Zutphen-eilanden* een goede schuilplaats zouden kunnen zijn voor de torpedovloot.

Een overwegend nadeel van alle tot nu toe ter sprake gebrachte oorlogshavens acht de Heer VAN VOORST VADER, dat ze van de landzijde te nemen zijn, het gemakkelijkst nog *Soerabaja*, dat ook van den *Madurawal* te belagen is.

Mijne Heeren! in verband met het onderhoud dat ik met den Heer VAN VOORST VADER over dit onderwerp mocht hebben ben ik dadelijk op verkenning uitgegaan, omdat in *beginsel* een basis op *Dwars in den weg* veiliger is dan een, die onder bereik ligt van den *Sumatrawal*, een voordeel dat ook ik belangrijk acht.

Maar, kaarten van Straat *Soenda*, op een schaal, die tot oordeelen over deze kwestie in staat stellen heb ik niet machtig kunnen worden; op de zeekaart scheen het eiland bergachtig en de kust rotsachtig, op de residentiekaart daarentegen was de Oostkust als „moerassig” aangegeven, zoodat het vormen van een oordeel over deze aangelegenheid slechts *ter plaatse* mogelijk moet worden geacht.

Mocht dus in *beginsel* worden besloten tot het aanleggen van een oorlogshaven in Straat *Soenda* — en het komt me voor dat de voordelen daarvan buitengewoon zullen zijn — dan zouden de „voor- en nadeelen” verbonden aan de *Zutphen-eilanden* en *Dwars in den weg*, na plaatselijk onderzoek, tegen elkaar moeten worden afgewogen, want ontegenzeggelijk is de ligging van *Dwars in den weg* veel gunstiger uit een militair oogpunt.

Wat nog betreft het aanleggen van een haven op *Dwars in den weg*, de Heer VAN VOORST VADER vermeent dat dit *technisch* geen bezwaar kan hebben, evenmin als het maken van batterijen op de klippen vorengenoemd; de Panamakanaal-aanleg moge ten bewijze dienen voor hetgeen men tegenwoordig op ingenieursgebied vermag tot stand te brengen. En, mocht de Oostkust van *Dwars in den weg* moerassig zijn, dan kunnen die bezwaren niet grooter wezen dan bij *T. Priok* dat ook uit het moeras gehaald is. 't Is dus een

kwestie van geld, wat echter niet overwegend mag zijn waar het zulk een eminent belang geldt als een onaantastbare oorlogshaven voor onze vloot. Want die haven heeft zij tot het laatste oogenblik noodig. En Mijne Heeren, omdat ik vermeen dat de Heer VAN VOORST VADER een bij uitstek praktisch denkbeeld voorstaat, was het mij een genoegen hier zijn voorvoerder te mogen zijn.

De VOORZITTER: Nu geef ik het woord aan den Heer DE VISSER.

De Heer DE VISSER: Mijnheer de Voorzitter! Mijne Heeren! Zeer erkentelijk ben ik u voor de gelegenheid mij geboden heden avond ook mijne denkbeelden te kunnen verkondigen over de vlootbasis, te meer waar deze afwijken gedeeltelijk van die der S. C., geheel van die van Kolonel DE GREVE, wiens studie over de verdediging van Ned.-Indië, het voornaamste uitgangspunt was van de lezing op 9 Jan. j.l.

Zeer terecht zegt de S. C. dat aan de vlootbasis als strategische eisch gesteld moet worden dat haar plaats gekozen zij zoo dicht mogelijk bij het centrum van ons terrein van actie.

Waar is nu dit terrein gelegen?

Zulks hangt af van de richting waaruit de vijand te verwachten is, want willen wij hem buiten onzen archipel houden, hem beletten een gedeelte er van te bezetten, dan moeten wij hem allereerst den toegang tot dien versperren.

Algemeen en dat ten rechte wordt nu aangenomen dat voor ons uitsluitend gevaar te duchten is van uit het Noorden en daarom is dan ook het voor ons aangewezen terrein van actie gelegen benoorden de zeewegen tusschen Sumatra en Borneo, Borneo en Celebes en beoosten Celebes.

In dat terrein is, dat moet ik der S. C. volmondig toegeven voorloopig geen plaats te vinden die ook maar aan de andere te stellen eischen in geringe mate voldoet.

Evenwel blijkt uit deze overweging het groote strategische voordeel van een bondgenootschap met den heerscher over de Philipijnen.

Over de andere redenen die zulk een verbond eischen en

over de mogelijkheid het zonder al te groote opofferingen onzerijds te kunnen sluiten, omdat ook het eigenbelang der Vereenigde Staten van Noord-Amerika gebaat wordt door zulk een verbintenis, zou alleen reeds een avond zijn te spreken.

Tijd hiervoor is er dus niet, omdat zulk een onderwerp geen vluchtige behandeling toelaat. Alleen meen ik er hier op te moeten wijzen dat daar door gevergd wordt dat wij met geheel voltallige tactische eenheden werken, dus met divisien van 4 slagschepen plus den aankleve van dien of met eskaders van 2 divisien enz. Vermindering der vloot in de richting door Kolonel DE GREVE aangegeven, waardoor voor een groot gedeelte van den tijd over slechts 3 schepen beschikt kan worden, is ook uit dat oogpunt bezien dus ten sterkste af te keuren.

Ter wille der tijdsbesparing verzoek ik U daarom de mogelijkheid en de waarschijnlijkheid van dat bondgenootschap als bewezen te willen aannemen. Aldus verbonden zouden wij ook steunen kunnen op de basis van onzen bondgenoot, d. w. z. Manilla, strategisch voor ons de meest gunstig gelegen plaats.

Doch aan deze basis, die uit den aard der zaak slechts een hulpbasis kan zijn, hebben wij niet voldoende, wij moeten ook over een eigen steunpunt kunnen beschikken en zijn door de omstandigheden genoodzaakt ons daarvoor terug te trekken van de grenzen tot voor de geconcentreerde stelling, d.i. in casu Java.

Van uit deze teruggetrokken stelling zullen wij dan den vijand moeten aanvallen waar hij zich vertoont, doch daar vele toegangen voor hem open staan kunnen wij het waarschijnlijkste terrein van actie niet bepalen. In geen geval echter mogen wij ons terugtrekken tot in den achteruitgang, d.i. Straat Soenda.

Ik zeide terugtrekken tot voor de stelling omdat de S. C. bij hare keuze van T. Priok nog verder gaat en zij hoogstwaarschijnlijk ter wille der kosten zich in de stelling vestigt ten nadeele van de verdediging derzelve.

Dat zij hiertoe gekomen is, vind ik echter zeer begrijpelijk.

Zij was de eerste die een deugdelijke verdediging onder de oogen zag, de eerste die na de eischen gesteld te hebben de kosten ging berekenen, tot een einduitkomst trachtte te geraken.

Niemand in ons land had zich daarvan tot voor dien nog eene voorstelling gemaakt, de mogelijkheid haar uit te voeren verondersteld. Nu langzamerhand wennen wij allen wat aan die schrikbeelden van hooge kosten, groote persoonlijke op-offeringen, beginnen wij de noodzakelijkheid in te zien om deze te dragen, omdat wij het gevaar leeren begrijpen.

Wij komen daardoor gemakkelijk tot de gevolgtrekking dat de S. C. nog niet genoeg gevraagd heeft, doch mogen haar dat niet verwijten.

Ik zeide dat de S. C. zich ter kosten wille teruggetrokken had tot T. Priok en grond deze meening op de overweging dat zij de noodzakelijkheid betoogt de verdediging van Soerabaja en Tjilatjap te verbeteren. Hare meening en ook de mijne is dus dat de grootscheepshavens van Java ook verdedigd moeten worden, dus ook T. Priok.

Door de oorlogshaven aan te leggen waar zij het voorstell, worden de kosten van de eigen verdediging van West-Java's haven bespaard.

Mijns inziens heeft de schijnbare zuinigheid in deze echter de wijsheid bedrogen, want niet alleen dat deze uitmiddelpuntige opstelling der vloot verkeerd is, ook de besparing is slechts schijnbaar, want de oeconomische ontwikkeling van Java en de B. B. eischt binnen een afzienbaren tijd de aanleg van een grootscheepshaven op de Noordkust van Midden-Java, d.i. in de nabijheid van Samarang en zou deze, indien het plan der S. C. werd uitgevoerd, toch weder verdedigd moeten worden, wat niet het geval is als de vlootbasis gevestigd wordt op de Karimon Djawa, die 60 mijl benoorden die havenstad zijn gelegen.

Niemand zal toch willen voorstellen om verdedigingsredenen die haven, welke door de oeconomische ontwikkeling geëischt wordt, niet te maken.

Ik hoop dat ik er in geslaagd ben eenigen Uwer te overtuigen van de strategische waarde der Karimon Djawa, voor

de opstelling onzer vloot, doch behalve aan dezen strategischen eisch moet zij ook zoodanig gelegen zijn dat zij ten allen tijde gemakkelijk te bereiken is door een te hulp snellende bondgenoot.

Vanwaar kunnen wij nu hulp verwachten?

Een steun, waarop zelfs door de grootste tegenstanders van elk bondgenootschap, zooals b.v. de Heer C. DE VRIES, toch wordt gerekend, getuige zijn uitlating op blz. 206 van het verslag der voorgaande lezing.

„In dien tijd kunnen anderen ter hulp zijn gesneld”. Niet uit Europa. Het Europeesch concert kon zich in het nabije Oosten reeds niet krachtig genoeg doen gelden, in het verre Oosten zal het geheel niet zijn te hooren en geen der Europeesche mogendheden zal eene groote macht als noodig is zoo ver van honk zenden, zoolang West-Europa nog niet tot een statenbond is vereenigd en zij elkaar onderling moeten wantrouwen.

Steun en hulp is daarom alleen te verwachten van hen voor wie eene handhaving van de bestaande machtsverhoudingen in de Stille Zuidzee van even groot of grooter gewicht is dan voor ons en die landen zijn: de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, Canada, Australië en Nieuw-Zeeland.

Om dit te bewijzen beschik ik ook over niet voldoende tijd, doch wel kan ik er op wijzen dat van uit deze landen de koers ook niet door Straat Soenda voert.

Maar van uit ons eigen land dan?

Gaat de taak, den O.-I. archipel te beschermen tegen haar vermoedelijken vijand, onze krachten reeds bijna te boven, zoo zal zulks zeer zeker het geval zijn als onze diplomatie en de groote pers ons niet bijtijds voor het naderende gevaar hebben gewaarschuwd, zoodat nog niet alle onze krachten daar zijn samengetrokken.

Voor het op nahouden van eene reserve zijn wij te zwak.

Het strategisch belang van Straat Soenda is dan ook in de laatste jaren van den eersten rang teruggedrongen tot een veel lageren en zal zulks nog meer geschieden als het kanaal van Panama gereed is.

Tot hier over de strategische waarde der vlootbasis, nu

over de te stellen tactische eischen en in de eerste plaats over hare verdediging. Niet alleen dat deze moest kunnen geschieden, zooals ook de S. C. aangeeft, zonder de hulp der vloot zelve, zij moet ook, daar wij slechts over een klein leger kunnen beschikken, al wordt het bestaande ook niet besnoeid, dat reeds een reuzen taak wacht, slechts een klein deel van die macht voor hare verdediging eischen en dat is slechts mogelijk als de basis gevestigd is op een klein eiland dat geheel door het omringende eilandjes met forten tegen elke landing en beschieting is te beschermen.

Gelegen op of aangeleund tegen een groot eiland dat niet zoodanig kan beveiligd worden zal een landingsleger, dat eenmaal is kunnen landen, hetzij doordat onze vloot tijdelijk is opgesloten, hetzij vernietigd, aan de landzijde de basis kunnen binnendringen. In afzienbaren tijd zal ons leger te zwak blijken, behalve de vele andere door haar te verrichten diensten, ook dit nog te beletten.

Eenmaal de vlootbasis gevallen, is ook alle hulp van buiten af onmogelijk.

Voor de verdediging of bescherming van Karimon Djawa zijn een 6-tal forten op de eilandjes, die op 10 K.M. en meer van de door mij gedachte haven, aan baar N.W.-punt gelegen, afdoende. De aldus gevormde stelling zal veel overeenkomst hebben met die welke vroeger op Onrust was.

Door de ruime bescherming der vooruitgeschoven forten kan de vloot in elke gewilde formatie en in elke richting zich naar buiten begeven.

Een groot voordeel van deze haven is nog dat een verdedigen door mijnen hier mogelijk is, omdat aldaar weinig tijverval en geen stroom gaat, het opruimen dus zeer bezwaarlijk is in tegenstelling met Straat Soenda, alwaar op de plaats, door Kolonel DE GREVE voor een versperring aangegeven, 40 tot 60 vaam water staat en een sterke stroom; omstandigheden die misschien het leggen van welke versperring ook, onmogelijk zullen maken, het visschen naar wat er ligt daarentegen vergemakkelijken.

Aan de voorwaarde door de S. C. gesteld, dat het arsenaal gelegen moet zijn nabij een centrum van bevolking, zou ik

nog willen toevoegen een centrum van bevolking waarin de noodige werkkrachten te vinden zijn, zoowel noodig bij den bouw als bij het bedrijf van de werf.

Nu ligt T. Priok wel veel dichter bij Batavia dan de Karimon Djawa-eilanden bij Semarang, maar hier staat tegenover dat op de fabrieken en werkplaatsen in West-Java bijna uitsluitend Chineezzen worden gebruikt omdat de Soendaneezen geen aanleg of lust tot werkman hebben, terwijl in Midden-Java op de fabrieken overal Javanen werken.

Hoewel de S. C. het mogelijk acht de beslist slechte hygiënische toestanden in de omstreken van T. Priok te kunnen verbeteren, zoo blijft zij er toch op rekenen dat het meerendeel van het personeel, vooral de hoogereren, te Weltevreden en Batavia blijven wonen, dus ver van de werf.

Blijkbaar rekent zij er dus niet op de omstreken van T. Priok bepaald gezond te maken.

Tegenover deze ongunstige toestanden staat dat de Karimon Djawa-eilanden als gezond bekend staan.

Hoe het hiermede op de Zutfen-eilanden gesteld is en hoe met het zoete water is mij niet bekend, doch wel dat dit laatste op Karimon Djawa ook in den Oost-moesson in voldoende mate voorhanden is.

In verband met het bovenstaande acht ik het daarom mogelijk de werklieden, benoodigd voor werf en arsenaal, naar die eilanden te kunnen doen verhuizen, mits een zekere en drukke gemeenschap met den vasten wal wordt onderhouden, waardoor zij zich nabij hun geboortegrond gevoelen. Zulk een gemeenschap is mogelijk, daar de afstand slechts 60 zeemijlen bedraagt tot Semarang, tot Djapara ongeveer de helft. De Zutfen-eilanden zijn uit dit oogpunt bezien al zeer ongunstig gelegen.

Zoowel dus uit strategische als om tactische en economische redenen acht ik de Karimon Djawa-eilanden de aangewezen plaats tot vestiging onzer vlootbasis.

Ten slotte zij nog opgemerkt dat bezetten en verdedigen wij niet de Karimon Djawa-eilanden, hoogstwaarschijnlijk onze aanvaller het zal doen, want ook voor dien zijn zij zeer gunstig gelegen.

Mocht ik in het bewijzen van hetgeen ik beweerde wat kort zijn geweest wijt het dan, wat ik U verzoeken mag, niet uit gebrek aan overtuigingsmiddelen, maar aan den beperkten tijd mij gegund.

N A S C H R I F T.

Aannemende dat de internationale verhoudingen in Europa zich zoodanig wijzigen dat wij *wel* op de hulp van een krachtige vloot uit dat werelddeel mogen rekenen, dan zal die scheepsmacht toch, ondanks dat de afstand naar den O.-I. archipel door het Panamakanaal ongeveer de helft grooter is dan door het Suezkanaal, de vaart door eerstgenoemde waterweg kiezen wegens het groote strategische voordeel daaruit voortvloeiende. Vaart zij door dat kanaal, dan kan onze aanvaller niet berekenen welke koers onze bondgenoot vandaar zal nemen en uit hoofde van de waarschijnlijkheid, dat deze zich op de verbindingslijn van onzen vijand zal werpen, zal hij zich moeten terugtrekken.

Een bijkomend voordeel zal nog zijn dat in de naaste tijden het Panamakanaal een veiliger vaart zal aanbieden aan zeer groote schepen dan het Suezkanaal.

Beide hier genoemde omstandigheden wijzen weder op de vermindering in strategische waarde van Straat Soenda.

Hierna wordt gepauseerd.

Na heropening der vergadering zegt de VOORZITTER: Mijne Heeren! De uitslag van de gehouden ballottage is, dat alle voorgestelde kandidaten zijn aangenomen met algemeene stemmen. Het zijn de Heeren: W. van Rijswijk, res. 2e Luitenant der Artillerie te Delft; J. Visser, 1e Luitenant der Infanterie te Ginneken; G. P. van Hecking Colenbrander, Vice-Admiraal te Hellevoetsluis; P. Jessé, 1e Luitenant-Adjutant der Infanterie, en J. H. Sonne, 1e Luitenant der Infanterie, te Leiden en de Garnizoensbibliotheek te Paramaribo.

Ik heet hen welkom in ons midden. Hierbij vestig ik er de aandacht op, dat een van onze nieuwe leden, de 1e luitenant J. H. SONNE, eerstdaags ook naar Albanië vertrekt om aldaar mede te gaan behooren tot de „pioniers van de beschaving”, als ik het zoo noemen mag. Onze beste wenschen vergezellen hem. Ik dank tevens de heeren stemopnemers voor de door hen verleende hulp.

De Heer VAN DER SLUYS heeft mij medegedeeld, dat hij nog iets wenschte te zeggen over de vlootbasis.

De Heer VAN DER SLUIS: Die wordt er in genoemd, Mijnheer de Voorzitter.

De VOORZITTER: Ik hoop, dat u hierover binnen de vijf minuten gereed zult zijn.

De Heer VAN DER SLUIS: Minder dan vijf minuten zal niet gaan.

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan den Heer VAN DER SLUIS.

De Heer VAN DER SLUIS: Mijnheer de Voorzitter! Mijne Heeren! Laat ik beginnen met aan de vergadering mijn dank te betuigen voor de gelegenheid om enkele oogenblikken het woord te voeren.

Ik zal daarvan gaarne gebruik maken, om in enkele opzichten mijn standpunt aan te stippen. Ik hoop dit spoedig meer uitvoerig uiteen te zetten in eenig tijdschrift, 't zij in het *Marineblad* of liever in het orgaan Uwer Vereeniging, wanneer dit laatste mij daarvoor gastvrijheid wil en kan verleen.

Op de bevestiging van mijn standpunt, is van overwegenden invloed geweest de rede van den Heer VAN DER WEYDEN. Ik wil dan in de eerste plaats aan dezen mijne groote dankbaarheid betuigen, voor de mededeelingen, welke hij ons deed en mijn warme sympathie uitspreken voor de hoofdstrekking zijner rede.

Wil dit zeggen, dat ik zijn óordeel over het werk der S.C. deel?

Neen, Mijnheer de Voorzitter, in geen deele, dat werk is, voor mijn gevoel, boven mijnen lof verheven.

En, als in dat opzicht bij mij de rede van den Heer VAN DER WEYDEN iets heeft uitgewerkt, dan is het dit, dat daardoor aan mijne achting voor het werk der S. C. is toegevoegd een grooten eerbied voor den moreelen moed harer leden, welke, niettegenstaande alles, de volle consequentie hunner logica hebben aanvaard, waar zij dit in het belang van het rijk achtten.

Dat hiertoe moreele moed noodig was, wie zal het ontkennen.

De rede van den Heer VAN DER WEYDEN, en nog meer het daarop gevolgde, welverdiende applaus, waaraan ik van harte heb meegedaan en weer mee zou doen, is in dat opzicht welsprekender dan iets, wat ik te berde zou kunnen brengen.

Volgt, uit wat ik zeide, dat naar mijne meening in de redeneering van Kolonel VAN DEN BELT onjuistheden zijn?

Neen, Mijnheer de Voorzitter ook dat niet, maar ik kan dat alles thans niet uitwerken, de tijd is daarvoor te kort.

Dankbaar ben ik voor de mededeelingen van den Heer VAN DER WEYDEN, omdat wij daardoor in kennis zijn gesteld met de inzichten van den oud-Gouverneur-Generaal VAN HEUTZ.

Hierdoor zijn me meerdere punten opgehelderd, die voor mij tot dusverre geheel duister waren, om maar alleen te noemen den gedachtengang van de S. C. 1906; wat nog niet wil zeggen, dat ik daarmee thans instem.

Maar ik heb een nog veel belangrijker reden tot dankbaarheid, en wel deze, dat door die rede van den Heer VAN DER WEYDEN, en wel op hetzelfde oogenblik, dat zij was uitgesproken, voor mij alle twijfel aan mijn eigen standpunt was opgeheven.

Er zijn weinig zaken, die meer aanleiding geven tot dankbaarheid dan het verlost worden van twijfel.

En dit werd niet bereikt, doordat ik kwam onder den suggereerenden invloed van den Heer VAN DER WEYDEN.

Mijnheer de Voorzitter, ik ben iemand, die bijzonder weinig ontvankelijk is voor suggereerende invloeden van personen, wie ook de suggereerende persoonlijkheden mogen zijn.

Wanneer iets mij had kunnen suggereeren, dan is het wel de sobere, heldere, logica van Kolonel VAN DEN BELT.

Neen, het werd bereikt, niet door suggestie, maar doordat mij uit de rede van den Heer VAN DER WEYDEN bleek, dat mijn eigen, tot dusverre niet geheel te overwinnen twijfel, aan de feitelijke juistheid mijner meening omtrent één zaak, ongegrond was, en wel omtrent de mogelijkheid van de invoering en organisatie van den persoonlijken algemeenen

militairen dienstplicht in Nederlandsch Indië onder onze leiding.

En mijne dankbaarheid wordt niet verminderd door den vorm, waarin ons het oordeel van Generaal VAN HEUTZ is geschonken.

De uitdrukking: „Een vloot, die niet *zal* vechten” moet natuurlijk niet letterlijk worden opgevat. In de letterlijke beteekenis kan dit niet bedoeld zijn.

Het feit, dat die vloot tegenover een overmacht zou staan, is daarvoor niet voldoende.

De geschiedenis wijst niet uit, dat een Nederlandsche vloot nooit het gevecht tegenover een overmacht zal aannemen, integendeel, die vloot heeft eene geschiedenis van 350 jaren, of als men wil, langer, achter den rug. die bijna op niets anders wijst, als op vechten tegen overmacht, dank zij de chronische kortzichtigheid, die de Nederlandsche regeeringen in den loop der eeuwen in vele opzichten heeft gekenmerkt.

En niet alleen wijst die geschiedenis op vechten tegen overmacht, doch op vechten met een hardnekkigheid en durf, die de bewondering der wereld voor het kleine Nederland heeft afgedwongen.

En dat Generaal VAN HEUTSZ, die zooveel goeds en groots heeft tot stand gebracht, niet alles tot in kleinigheden volmaakt goed kan doen, en b.v. bij een goeden kern zijner uitdrukkingen, niet bovendien nog altijd den vorm goed verzorgen kan, wie zal het euvel duiden.

Wie in dat opzicht zonder fout is, werpe den eersten steen en de Nederlandsche zeemacht zal dat niet doen.

Gegeven hare geschiedenis zal eene kleine vergissing in den vorm eener uitdrukking háár geen kwaad doen, van wie ook die uitdrukking komt, evenmin als het afbreuk zal doen aan de groote vereering, welke die zeemacht voor den Generaal VAN HEUTSZ gevoelt.

Daarom, M. d. V. „sans rancune”.

De rede van den Heer VAN DER WEIJDEN dan, heeft mij bevestigd in mijne innige overtuiging, dat het eenige juiste standpunt, waarvan, bij de oplossing van het vraagstuk mag

worden uitgegaan, is, dat alle te nemen maatregelen gericht moeten zijn op de organisatie en consolidatie van ons Indisch Rijk, zoowel tegen ontbindende invloeden, als tegen buitenslandsch geweld, indien de mogelijkheid hiertoe bestaat.

M. d. V. die mogelijkheid bestaat, als militaire, persoonlijke dienstplicht kan worden ingevoerd.

Dat dit laatste niet mogelijk zou zijn, scheen mij op meerdere gronden absurd, doch hierop zal ik thans niet ingaan en slechts als feit aannemen, dat het wel mogelijk is.

Neemt men deze mogelijkheid niet aan, dan blijft er, ook in mijne oogen, slechts één juist uitgangspunt over, n.l. het verbeteren der kansen om het bestaande verband tusschen Nederland en Indië te behouden, onder véle omstandigheden waaronder het thans met zekerheid verloren zou gaan.

En, vanuit dat uitgangspunt beschouwd, is, in mijne oogen, de opzet en logica van de voorstellen der S. C., on-aantastbaar, met één voorbehoud, en wel dit, dat ook dan de door de S. C. voorgestelde financieele oplossing, mij merkwaardig absurd lijkt.

Zelfs het kiezen van Tandjong Priok als vlootbasis, is uit dat oogpunt te verdedigen.

Het komt er dan niet veel op aan, waar deze basis wordt gevestigd.

Maar, M. d. V. dat uitgangspunt is het mijne niet en ik geloof dat juist hierin de Heer VAN DER WEIJDEN en ik elkaar ontmoeten en hierin ligt dan ook de oorzaak mijner warme sympathie voor de hoofdstrekking zijner rede.

Waar hij meende tegen de ongewijzigde uitvoering van de voorstellen der S. C. te moeten waarschuwen, ja, daarvan zelfs een ramp voorzag, ga ik, wat betreft het kiezen van Priok, als vlootbasis, veel verder. Ik aarzel niet om de inrichting daarvan te Priok voor vele millioenen, in plaats van bij de Zutten eilanden, onder afsluiting van het nauw van straat Soenda met geschut, *zonder mijnen*, te noemen een onvergeeflijke fout voor de toekomst van het Indische Rijk, begaan door kortzichtigheid."

Of die inrichting op de Zutten-eilanden en afsluiting van het nauw met geschut mogelijk is?

Ja, M. de V., die is mogelijk in onzen technischen tijd. Er is meer. Die inrichting zal niet alleen technisch, maar ook in andere opzichten, minder bezwaren opleveren, *als men het goed wil doen*, dan de inrichting van Priok.

De waardeering, door de redactie van het *Marineblad*, van de waarde van Straat Soenda als basis blijve voor haar rekening, maar die waardeering is voor mij verklaarbaar, waar die redactie hetzelfde uitgangspunt had als de S. C.

M. de V., ik moet mij bekorten en zal nog alleen een paar dingen aangeven en wel in de eerste plaats, wat reeds thans moet worden gedaan en onmiddellijk gedaan, volgens mijne meening.

1e. Organiseeren van de algemeene persoonlijke militaire dienstplicht op Bali, Lombok, Madoera en in de Preanger Regentschappen.

2e. Beginnen met den aanleg en de bevestiging van de marinebasis in Straat Soenda en het aanleggen der Strategische verbindingen daarmede.

3e. Het ineens op stapel stellen van eene vloot van beteekenis en het voorbereiden van de bemanning daarvan.

4e. Het sluiten van groote leeningen op Indië in Frankrijk, Engeland, Duitschland, Oostenrijk en Amerika, niet alleen om het vóórgaande te betalen, maar om bovendien nog vele werken, vooral spoorwegen en havenwerken te kunnen aanleggen, om het voortbrengingsvermogen van Indië beter te kunnen benutten.

En . . . dat men bij het uitvoeren dier werken vooral niet talme, omdat wij niet over een voldoende talrijk technisch personeel beschikken.

Ten eerste is hieraan tegemoet te komen, door op goede voorwaarden te kiezen uit de talrijke Nederlandsche technische krachten, die zoo in het buitenland als binnenland hunne sporen hebben verdiend. Verder kunnen wij evenwel op dezelfde wijze goede buitenlandsche krachten, als Fransche, Engelsche, Amerikaansche, Duitsche enz. aannemen en benutten.

Dit zal een daad van goede politiek zijn, evenals het in staat stellen van de industriën van genoemde landen om

hunne productieve krachten er aan te wijden, aan ons in Indië het noodige met spoed te verschaffen.

Wat de vlootbouw betreft wil ik alleen het volgende mededeelen :

de omstandigheden hebben mij er toe geleid om eene diep ingaande studie te maken van de leiding van het geschutvuur op de vloot en deze studie heeft mij onder vele andere dingen, de drie volgende waarheden geopenbaard :

1e. Eene goede vuurleiding is mogelijk met een zware eenheidsbatterij van 8 vuurmonden, op de tegenwoordige gevechtsafstanden.

2e. Eene scheepsmacht van 3 schepen, met eene eenheidsbatterij van 12 kanonnen elk is, andere overwegingen van taktischen, technischen en strategischen aard daargelaten, taktisch artilleristisch de meerdere van eene vloot van 5 schepen met eene eenheidsbatterij van 8 kanonnen van het zelfde kaliber elk.

3e. De economische opstelling is in 4 torens.

De Voorzitter: Het woord is aan den Heer KERN.

De Heer P. J. C. C. KERN: Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren! Het onderwerp dat hedenavond aan de orde is geeft mij aanleiding de volgende overwegingen onder Uwe welwillende aandacht te brengen.

In zijne bekende, in het tijdvak (1751—1753) met VOLTAIRE gehouden gesprekken, heeft FREDERIK DE GROOTE o.m. ook het volgende gezegd :

On peut acquérir le titre pompeux de grand homme, de capitaine excellent, à fort bon marché dans une offensive ouverte, mais c'est autre chose dans une défensive, il en coûte infiniment plus; cette nature de guerre est si profonde, qu'il n'est permis d'y exceller qu'à des génies extraordinaires.

NAPOLEON, die op St. Helena geklaagd heeft dat hij uit verschillende geschriften naar de denkbeelden en beginselen van den beroemden Koning van Pruisen heeft moeten gissen, en die dan ook erkend heeft onbekend te zijn met die denkbeelden en beginselen, zeide in December 1803 aan den Generaal lateren Maarschalk SUCHET :

Vous savez que c'est surtout dans la défensive qu'il faut du coup d'oeil et du génie.

In September 1805, met een van zijne Ministers den Graaf MOLÉ over zijne plannen tegen Engeland sprekende, zeide NAPOLEON o.m. ook het volgende:

La défensive est la partie de l'art militaire qui requiert le plus de combinaisons et de génie.

Op 21 Juli 1806 schreef NAPOLEON aan zijn broeder JOSEPH over de verdediging van het Koninkrijk Napels:

L'art de la guerre, dont tout le monde parle, est un art difficile; vous n'avez pas un homme dans tout votre conseil qui en ait les premières notions.

Eenige dagen later, en wel in een aan dien broeder gericht schrijven d.d.: 28 Juli d. a. v. zijne inzichten over de verdediging van dat Koninkrijk vermeldende, schreef NAPOLEON ook:

Je ne sais si l'on comprendra quelque chose à ce que je dis là. On a fait de grandes fautes dans la défensive; on n'en fait jamais impunément.

De Keizer verkeerde dus zelf in het onzekere in hoeverre men hem in zijn gedachtengang over de verdediging van dat Koninkrijk zou kunnen begrijpen. Na aangetoond te hebben hoe een beginsel van den verdedigingsoorlog aldaar in toepassing gebracht zou moeten worden, schreef hij:

C'est là l'art de la guerre. Vous verrez beaucoup de gens qui se battent bien et aucun qui sache l'application de ce principe.

Gedurende de bijeenkomst te Erfurt in het laatst van September en begin van October 1808 met zijn bondgenoot den Keizer van Rusland over oorlogvoering sprekende, zeide NAPOLEON o. m. ook het volgende:

Il faut du génie pour pouvoir bien résoudre un problème de défense.

In Mei 1810 zeide NAPOLEON aan zijn Aartskanselier CAMBACÉRÈS:

Il faut de très grands talents militaires pour bien concevoir la défensive.

In zijne gesprekken op St. Helena zeide de Keizer:

La défensive est la partie la plus difficile qu'enseigne l'art de la guerre.

U ziet hieruit dat FREDERIK DE GROOTE en NAPOLEON I dus de twee grootste krijgskundigen onafhankelijk van elkaar, dezelfde meening hadden over het karakteristieke van den verdedigingsoorlog, wat natuurlijk voor de beteekenis van die meening van het hoogste gewicht is.

Op het gezag van die twee classieke autoriteiten moet dus verklaard worden, dat defensievraagstukken de moeilijkste zijn die de krijgskunde ter oplossing aanbiedt.

Bij de behandeling van zulk een vraagstuk zal men toch moeten trachten een verdedigingsstelsel te ontwerpen dat voor toepassing geschikt is, waardoor ook in voldoende mate rekening moet worden gehouden met de eischen die de practijk der oorlogvoering stelt.

Zijn militaire theoretici wel bevoegd om een oordeel uit te spreken over die eischen?

In 1752 zeide FREDERIK DE GROOTE aan VOLTAIRE :

La guerre est au soldat qui n'est pas sorti de sa garnison, ce qu'est le monde au jeune homme qui quitte les bancs des écoles.

NAPOLEON die, zooals reeds gezegd is, onbekend was met de beginselen en denkbelden van FREDERIK DEN GROOTE, heeft in October 1799 verklaard :

L'art militaire ne s'apprend ni dans les livres ni par l'habitude. C'est un tact de conduite, qui proprement constitue le génie de la guerre.

Op 24 April 1807 schreef NAPOLEON aan zijn broeder JEROME:

Qu'avez-vous besoin de retourner à Breslau? Restez au camp. J'aurais voulu qu'au lieu du général LEFEBVRE ce fût vous qui eussiez été au milieu du feu.

Door het leger te verlaten en naar Breslau te gaan, had JEROME niet kunnen deelnemen aan het groote gevecht bij Franckenstein dat toen geleverd werd, daarom schreef de Keizer :

Quelle leçon perdue pour vous que ce combat de Frankenstein! La guerre ne s'apprend qu'en allant au feu.

In de *Notes sur les affaires d'Espagne* door Napoleon op 30 Augustus 1808 gedicteerd, leest men o.m. ook het volgende:

Il faut avoir longtemps fait la guerre pour la concevoir.

In Mei 1810 zeide NAPOLEON aan zijn Aartskanselier CAMBACÉRÈS:

Vouloir apprendre la guerre dans un livre, c'est vouloir voir le monde sur une carte.

In het begin van Juni 1812 kort voor het uitbreken van den grooten oorlog van dat jaar, deed de Keizer van Rusland nog eene laatste poging om den vrede te sluiten door zijn Adjudant, den Generaal BALACHEFF met de noodige instructiën naar het Hoofdkwartier van het Fransche leger te zenden.

In eene conferentie met dien Russischen Generaal zeide NAPOLEON ook het volgende:

Vous croyez tous que vous savez faire la guerre, parce que vous avez lu Jomini; mais si on pouvait apprendre, en le lisant, l'art militaire, je n'en aurais pas permis la publication.

De onmogelijkheid om den oorlog in boeken te leeren gaf NAPOLEON op St. Helena te kennen in de vraag:

Apprend-on dans la grammaire à composer un chant de l'Iliade, une tragédie de Corneille?

Hieruit blijkt dus dat FREDERIK DE GROOTE en NAPOLEON I onafhankelijk van elkaar ook dezelfde meening hadden over de beteekenis en waarde welke aan oorlogservaring toegekend moet worden.

Met betrekking tot de practijk der oorlogvoering zullen dus militaire theoretici volgens den beroemden Koning van Pruisen in den toestand verkeereren van schooljongens die zich met maatschappelijke zaken bezig houden, volgens den grooten Franschen Keizer in den toestand van hen, die op een kaart de wereld wenschen te zien, of van hen die in een spraakkunst naar de gegevens zoeken voor de samenstelling van een Gezang van de Ilias, een Treurspel van Corneille.

Zouden de militaire opvattingen van FREDERIK DEN GROOTE en van NAPOLEON I door ons geheel en al buiten beschouwing gelaten kunnen en mogen worden?

Zouden de beide genoemde groote legerhoofden aan ons als militaire theoretici wel de bevoegdheid willen en kunnen

toekennen om een voor toepassing geschikt verdedigingsstelsel te ontwerpen?

Hoe zouden wij naar hunne meening ter zake moeten handelen?

Op 14 October 1813 schreef NAPOLEON aan den Maarschalk MARMONT:

Mon officier d'ordonnance CARAMAN me rend compte que vous prenez position à Stahmel et à Breitenfeld.

Je vous envoie une relation de la bataille de GUSTAVE ADOLPHE, qui traite des positions que vous occupez.

De Maarschalk MARMONT had, zooals U weet, vanaf 1792 aan alle veldtochten deelgenomen en was dus niet aan zijn proefstuk en ook volstrekt niet de eerste de beste. Toch achtte de Keizer noodig om, twee dagen vóór het begin van den grooten veldslag bij Leipzig, den Maarschalk te steunen met het gezag van den vermaarden Koning van Zweden!

In Januari 1814 voor het begin van de beroemde verdediging van Frankrijk van dat jaar, deed de Fransche Aarts-kanselier CAMBACÈRES zijn Keizer het voorstel om den vrede te sluiten omdat voor die verdediging over een leger van niet meer dan 50.000 man beschikt zou kunnen worden.

NAPOLEON weigerde gevolg te geven aan dat voorstel en antwoordde:

J'ai cinquante mille hommes et moi, cela fait cent cinquante mille hommes.

De Keizer stelde dus de kracht die uit zijn beleid voortvloeide gelijk aan de krachtsontwikkeling waartoe een leger van 100.000 man in staat zou zijn!

Welnu, de man die zulk een dunk van zich zelf had, schreef op 27 Maart 1815 dus 7 dagen na zijn terugkomst te Parijs van uit het eiland Elba, toen hij door die terugkomst geheel Europa tegen zich in het harnas joeg, en hij rekening hield met de mogelijkheid, van zich ten slotte tot de verdediging van Frankrijk te moeten bepalen, aan zijn Minister van Oorlog:

Faites-moi faire une note de ce qui s'est passé dans les autres campagnes. Dites-moi quel a été le résultat, des opérations combinées des armées de Moselle et du Rhin, quelle position l'une et

l'autre de ces armées ont dû prendre pour se trouver en mesure de se combiner.

U ziet hieruit dat NAPOLEON, vóór het begin van zijn laatsten veldtocht, op het einde van zijn militaire loopbaan, met eene weergalooze oorlogservaring, en zich ten volle bewust van zijn ontzettend overwicht op al zijne tegenstanders, toch nog noodig achtte bekend te zijn met de wijze, waarop anderen vóór hem het vraagstuk der verdediging van Frankrijk hadden opgevat en opgelost.

NAPOLEON die van meening was dat: „*c'est surtout dans la défensive qu'il-faut un excès de présoyance un surcroît de précautions*” en die in overeenstemming met deze meening in dit schrijven van 27 Maart 1815 aan zijn Minister van Oorlog schreef: „*Il-faut enfin tout prévoir et n'omettre aucune précaution*” achtte dus zelfs toen nog eene voorlichting voor zichzelf in eene defensiequaestie noodig!

Moet dit feit, vooral in verband met hetgeen over het karakteristieke van den verdedigingsoorlog gezegd is, niet ernstig tot nadenken stemmen?

Ik meen zoo overtuigend mogelijk te hebben aangetoond, dat voor ons militaire theoretici vooral in defensiequaesties het autoriteitsgezag onmisbaar is, willen wij tenminste eenige zekerheid hebben, van alles te vermijden wat naar schijnvertoon zweemt.

Tot welke autoriteit moeten wij ons wenden?

In 1816 verscheen in Londen een pamflet waarin een anonieme schrijver eene scherpe critiek uitsprak over de oorlogsbeginselen van NAPOLEON.

De Keizer die op St. Helena met den inhoud van dat pamflet bekend was, heeft het niet beneden zijne waardigheid geacht, om naar aanleiding daarvan aan den Engelschen Generaal SIR GEORGE BINGHAM den Commandant van de troepen op dat eilandje de beteekenisvolle woorden te richten:

Est-ce qu'en Angleterre on n'est pas content de mes principes de guerre?! Les grands capitaines de l'histoire dont les noms rivaux sont effacés par le mien le seraient davantage. Avec l'immense poids de mon nom mes guerres serviront toujours de modèles de guerres. La postérité me volera mes principes militaires et je demeurerai toujours le meilleur professeur de l'art de la guerre.

Moeten deze hoogst merkwaardige woorden beschouwd worden alleen als eene uiting van gekrenkten hoogmoed in verband met den toestand waarin de groote gevangene zich toen bevond, of ligt daarin ook een waarheid opgesloten waarmede bij de behandeling van militaire vraagstukken op behoorlijke wijze rekening moet worden gehouden?

Met het oog op de gevolgtrekkingen die uit het antwoord op deze vraag gemaakt moeten worden, acht ik het noodig haar zoo volledig mogelijk te beantwoorden.

In 1881 heeft de beroemde Russische Generaal TODLEBEN in eene studie over moderne oorlogvoering o. m. ook het volgende geschreven :

Pour réhabiliter certains principes ou déraciner certaines erreurs, il ne suffit pas des raisonnements rigoureux; il faut qu'ils partent de génies extraordinaires accoutumés à commander la foi et à inspirer la confiance. NAPOLÉON seul avait ce droit et cette puissance. Il faut donc recourir à ses oracles.

In 1883 heeft de bekende Fransche Maarschalk CANROBERT verklaard :

NAPOLÉON fut l'apôtre des principes de l'art de la guerre moderne. Avec quelques mots ce grand génie jette la lumière dans votre esprit. Lisez, relisez donc ses oracles.

In 1884 heeft de Duitsche Maarschalk Graaf von MOLTKE nog gewezen op de noodzakelijkheid van eene ernstige bestudeering van NAPOLÉON's oorlogen, omdat, zooals hij zeide :

Die Napoleonische Kriegführung ist der beste und unerschöpfbare Born, aus welchem jeder denkende und gebildete Offizier das wahre geistige Leben trinkt.

Twee jaar later heeft de beroemde Chef van den Duitschen Generalen Staf ook nog verklaard dat het voor onzen tijd „*lacherlich*” is om het op krijgskundig gebied beter te willen weten dan „*der grosze Schlachtenkaiser*”.

In 1886 heeft de Fransche Generaal PIERRON in zijne voordrachten aan de Hoogere Krijgsschool te Parijs het volgende gezegd :

Comment parler de l'art de la guerre sans prononcer le nom de NAPOLÉON!? Son quartier-général est notre meilleure école de guerre. Ne nous abusons pas, depuis longtemps les étrangers ont

étudié les guerres du grand Empereur avec une fructueuse persévérance, c'est ce que remarquent leurs auteurs avec beaucoup de justesse. Etudions donc ces guerres aussi de notre côté avec une nouvelle ardeur, afin de conserver notre antique supériorité.

Zoo sprak een der kundigste Opperofficieren van het Frankrijk van ruim een kwart eeuw geleden de toekomstige bevelhebbers van dat land aan.

In 1887 verwees de Duitsche Generaal VON WALDSTÄTTEN voor de studie van de moderne oorlogvoering naar :

NAPOLEON, welcher der ganzen militärischen Welt für Jahrhunderte Stoff zum Nachdenken bietet.

De organisateur en tot zijn dood in 1893 Chef van den Generalen Staf van het Fransche leger, de om zijne bekwaamheden zoo bekende Fransche Generaal MIRIBEL, heeft in 1889 verklaard :

Lorsque les problèmes de la guerre nous occupent, c'est aux exploits des grands capitaines, sources vives de notre art, qu'il faut toujours de nouveau en demander les solutions. Tout l'art de la guerre moderne repose, sur les épaules de NAPOLEON: c'est donc ces conceptions grandioses qu'il faut étudier.

In 1891 heeft de Engelsche Maarschalk Lord WOLSELEY er op gewezen, dat het ook voor onzen tijd „*dangerous*” is, om met militaire beginselen voor den dag te komen, die in strijd zijn met de uitingen van „*the immensurable military-greatness of the great Emperor-soldier.*”

In eene in 1892 in de Fransche Academie gehouden toespraak heeft de Fransche Generaal Hertog VAN AUMAËLE o.m. ook de volgende meening verkondigd :

Dans les questions de l'art de la guerre moderne, il faut se rapporter à l'immortel auteur des dictées de Sainte-Hélène, le plus grand génie humain depuis que le monde est monde.

In 1896 schreef de Duitsche Kolonel Graaf YORCK VON WARTENBURG in zijn bekend werk: *Napoleon als Feldherr* ook het volgende :

Wo finden wir eine reichere Quelle groszartiger Gedanken als in den gewaltigen Thaten des Mannes, auf dessen Schultern die ganze neuere Strategie ruht. Den Feldherrn NAPOLEON zu studieren, wird der dankbarste, der lehrreichste Vorwurf für einen Soldaten sein.

Na het einde van zijn veldtocht in Soedan in 1898 op reis van Egypte naar Engeland heeft de Engelsche Generaal Lord KITCHENER te Marseille aan eenige Fransche dagbladcorrespondenten gezegd, dat hij de door NAPOLEON in Egypte gevolgde tactiek ook in Soedan in toepassing had gebracht. Een dergelijke verklaring door een Engelschen Generaal in Frankrijk afgelegd op een tijdstip waarin tusschen dat land en Engeland een gespannen verhouding heerschte als gevolg van de Fashoda-quaestie, zou licht als eene beleefdheidsuiting beschouwd kunnen worden. De zaak krijgt echter een ander aanzien wanneer men de handelingen van dien Opperofficier meer van naderbij beziet.

Het in elkaar flankerende carrés doen marcheeren van zijne uit 4 brigades bestaande infanterie in het groote gevecht bij Hilgi op 9 April 1898 was eene navolging van de bekende carrés van NAPOLEON in het groote gevecht bij Chobrakhit op 10 Juli 1798.

Zijn opmarsch van Wad-Hamed langs den linkeroever van den Nijl naar het slagveld van Omdoerman van 24 Augustus tot 2 September 1898 was geheel eene nabootsing van NAPOLEON'S opmarsch van Miniët-Salameh langs denzelfden oever van die rivier naar het slagveld bij de Pyramiden van 11 tot 21 Juli 1798.

Op 20 Juli 1798, den dag voor den veldslag bij de Pyramiden, zeide NAPOLEON aan den Generaal SONGIS, die de artillerie in dien veldslag zou commandeeren :

Surtout, faites jouer l'artillerie le seul moyen de faire sentir aux Orientaux le poids des armes européennes.

De veldslag bij Omdoerman op 2 September 1898 bestond uit niets anders dan eene gedurende bijna 5 uur onafgebroken voortgezette hevige kanonnade en was dus eene stipte uitvoering van de instructie door NAPOLEON voor den veldslag bij de Pyramiden gegeven.

De veldtocht van Lord KITCHENER in 1898 in Soedan was eene copie van dien van NAPOLEON in 1798 in Egypte.

In 1899 verscheen te Parijs eene studie getiteld : *Etude de Marches* waarin de schrijver de Fransche Generaal FAX o. m. ook de veldtochten van den Duitschen Maarschalk

Graaf MOLTKE in 1866 in Bohemen en in 1870—71 in Frankrijk vergeleken heeft met die van NAPOLEON in 1805 in Zuid-Duitschland en Oostenrijk en in 1806 in Pruisen.

Deze vergelijking heeft tot zeer treffende uitkomsten geleid.

In het *Journal des Débats* van 12 Augustus 1899 heeft de bekende en bekwame Fransche militaire schrijver Charles Malo eene recensie geleverd van dit werk, waarin hij de conclusie waartoe de studie van den Generaal Fay geleid heeft, vermeldde als volgt:

C'est en se conformant aux règles posées par NAPOLEON — règles que, pour notre malheur, nous avons laissées tomber en désuétude — que M. de MOLTKE a dû le succès de ses combinaisons de 1866 et de 1870.

en, de beide veldheeren in hunne hier genoemde veldtochten besprekende, schreef hij o. m. ook het volgende:

La différence entre les deux généraux en chef (NAPOLEON et MOLTKE) ressort avec une édifiante netteté: d'un côté, on voit le génie sachant se faire une place à côté du destin, et commandant aux événements; de l'autre, le simple talent ordonnant avec méthode, mais deconcerté devant les faits qu'il n'a point prévus et provoqués.

ten slotte, de vermelde veldtochten van den Franschen Keizer tegenover die van den Duitschen Maarschalk stellende, eindigde hij zijne beschouwingen met de woorden:

La leçon du maître à côté du devoir de l'élève, la copie en face de l'original!

In 1907 heeft de Fransche Kolonel CAMON het nog noodig geacht om de reeds uitgebreide literatuur over NAPOLEON's oorlogen nog te vermeerderen met eene studie van zijn hand omdat, zooals hij schreef:

L'ère napoléonienne qui ouvre la phase moderne de l'art militaire, sera longtemps encore la grande école de la guerre. Cette période de vingt années pleines de faits de guerre est une source inépuisable d'enseignements. C'est à NAPOLEON que les militaires devront sans cesse revenir, comme les peintres à Michel-Ange, à Raphaël, à Rembrandt, à Rubens, à Velasquez, comme les musiciens à Bach, à Mozart, à Beethoven.

In 1913 heeft de Fransche Generaal BONNAL er nog op gewezen, dat de nederlagen der Fransche legers in den Fransch-Duitschen oorlog van 1870—71 in hoofdzaak toegeschreven moeten worden aan het feit dat:

On ne doit pas oublier qu'à cette époque l'armée française était dépourvue d'un centre de hautes études militaires, ignorait tout de la guerre napoléonienne.

De Generaal BONNAL heeft toen weer herhaald wat reeds meermalen vóór hem door anderen was verklaard, n.l. dat onbekendheid met NAPOLEON's oorlogvoering en dus ook met des Keizer's oorlogsbeginselen hoofdoorzaak was van de rampen waardoor Frankrijk in 1870—71 getroffen werd.

Een onderwerp behandelende dat, zooals aangetoond is, alleen binnen het bereik ligt van militaire genieën en krijgskundigen van den eersten rang, waardoor het autoriteitsgezag voor ons militaire theoretici onmisbaar is, komt het mij voor, dat het geheel op den weg moet liggen eener logische opvatting van zaken om de door ons gewenschte defensiewaarheid te zoeken in eene richting die van af 1881 tot op onze dagen in 1913 in de vermelde bewoordingen eenstemmig en met nadruk aangewezen is door de genoemde militaire deskundigen van Frankrijk, Duitschland, Engeland en Rusland.

De beste oplossing van het vraagstuk dat ons thans bezig houdt ligt dus geheel opgesloten in het beste antwoord op de vraag:

Hoe zou NAPOLEON met de ons ten dienste staande middelen onzen O.-I. Archipel doen verdedigen?

Deze vraag nu werd door den Keizer zelf beantwoord en wel in eenige van zijne brieven gericht aan zijn broeder Louis Koning van Holland waarvan die van 14 April en 21 December 1808, van 16 Mei 1809 en van 22 Januari 1810 door mij in de vergadering van deze Vereeniging van 10 Januari 1913 werden voorgedragen.

Die brieven zijn classiek, en zulks te meer omdat, zooals ik hier nader bewijzen zal, de daarin verkondigde meeningen over de waarde van de marine voor de verdediging tegen een maritiem sterkeren tegenstander, dus voor eene verdediging zooals die welke wij zouden moeten voeren, thans een veel grootere beteekenis hebben en dus ook in meerdere mate onze aandacht moeten trekken dan ten tijde van den grooten Keizer zelf.

Van den inhoud van die brieven af te wijken, is ons in zake defensie in eene richting te begeven door den Duitschen Maarschalk Graaf von MOLTKE als „*lacherlich*” door den Engelschen Maarschalk Lord WOLSELY als „*dangerous*” beschouwd, of, om met den zoeven genoemden Franschen Generaal BONNAL te spreken, onzen O.-I. Archipel in oorlogstijd in een toestand te brengen gelijk aan dien waarin Frankrijk in 1870—71 verkeerde.

Het is dus niet van belang ontbloot om het een en ander over NAPOLEON's defensieinzichten ter sprake te brengen, en dan vestig ik uw aandacht op hetgeen de Keizer in de hier te noemen jaren over de verdediging van de volgende landen verkondigd heeft.

Ik bedoel:

De verdediging van Corsica in de jaren 1786, 1789, 1793, 1811 en 1816.

De verdediging van het grondgebied van de Republiek Venetië in 1797.

De verdediging van Malta en van Egypte in 1798.

De verdediging van den Antillen Archipel in Amerika in 1801 en 1803.

De verdediging van het kustgebied van Frankrijk in 1803, 1805 en 1808.

De verdediging van het N. en N.W. gedeelte van Frankrijk in 1805 en wel voor het geval dat de Engelschen in dat gedeelte van het land een inval mochten doen gedurende den tijd, dat het Fransche leger in Zuid-Duitschland en Oostenrijk zou zijn.

De verdediging van Noord-Italië in 1805.

De verdediging van het Koninkrijk Napels in 1806 en 1810.

De verdediging van Dalmatië en van den Dalmatischen Archipel in 1806 en 1811.

De verdediging van het schiereiland Istrië in 1806.

De verdediging van de Liparische eilanden in 1806.

De verdediging van het eilandje Korfoe in 1807 en 1811.

De verdediging van onzen O.-I. Archipel in 1806, 1808, 1809 en 1810.

De verdediging van de ten Noorden van Portugal gelegen

Spaansche provincie Galicië tegen de Engelschen in 1809.

De verdediging van de Nederlandsche provincie Zeeland in 1809.

De verdediging van Frankrijk in 1810, in 1814 na het bezetten van Parijs door de legers der verbonden mogendheden, in 1815 na Waterloo en in 1816 in zijne gesprekken op St. Helena.

Over de verdediging van al de genoemde landen verkondigde NAPOLEON dezelfde inzichten overal tot in de uiterste consequentie doorgevoerd.

Men zou feitelijk kunnen en moeten spreken van eene Napoleontische defensietheorie die, zooals uit hetgeen ik hier reeds aangetoond heb, vanzelf blijken moet, niets van hare beteekenis verloren heeft ook voor de hedendaagsche oorlogvoering en voor die der naaste toekomst.

Deze theorie is b.v. in haar geheel terug te vinden in de in 1890 door den Franschen Generaal PIERROW verkondigde denkbeelden over de wijze waarop Algerië en Tunis als één geheel beschouwd, tegen een gecombineerden aanval van Engeland en Italië verdedigd zou moeten worden, en in de in 1891 verschenen studie van den Oostenrijkschen Generaal en Oud Minister van Oorlog VON KUHN over de verdediging van Frankrijk tegen een eventueelen aanval van de Triple Alliantie.

Tot recht begrip van NAPOLEON'S defensieinzichten zij het volgende onder uwe aandacht gebracht.

Gedurende zijne veldtochten in Italië schreef NAPOLEON op 7 October 1797 van uit zijn Hoofdkwartier Passariano aan den Minister van Buitenlandsche Zaken te Parijs:

Ce n'est qu'avec de la prudence, de la sagesse, beaucoup de dextérité, que l'on parvient à de grands buts, et que l'on surmonte tous les obstacles: autrement on ne réussira en rien. Du triomphe à la chute il n'est qu'un pas. J'ai vu, dans les plus grandes circonstances, qu'un rien a toujours décidé des plus grands événements.

Met zulk een opvatting van zaken zal het U duidelijk zijn, waarom hij in het laatst van October 1799 dus eenige dagen vóór zijn optreden als Eerste Consul, in een gezelschap

schap van Staatslieden en Opperofficieren te Parijs de merkwaardige verklaring heeft afgelegd:

Il n'y a pas un homme plus pusillanime que moi quand je fais un plan militaire; je me grossis tous les dangers et tous les maux possibles dans les circonstances; je suis dans une agitation tout à fait pénible; je suis comme une fille qui accouche. Cela ne m'empêche pas de paraître fort serein devant les personnes qui m'entourent, et quand ma résolution est prise, tout est oublié hors ce qui peut la faire réussir.

Op 6 Juni 1806 schreef hij aan zijn broeder JOSEPH, Koning van Napels:

A la guerre, rien ne s'obtient que par calcul. Tout ce qui n'est pas profondément médité dans ses détails ne produit aucun résultat.

Op 18 September 1806 schreef hij aan dien broeder JOSEPH:

J'ai l'habitude de penser trois ou quatre mois d'avance à ce que je dois faire, et je calcule sur le pire.

Op dien zelfden datum (18 September 1806) schreef hij ook aan den Onderkoning van Italië, EUGÈNE DE BEAUCHARNAIS:

Les affaires se méditent de longue main, et, pour arriver à des succès, il faut penser plusieurs mois à ce qui peut arriver.

In een op 6 Maart 1809 met ROEDERER, lid van den Senaat te Parijs gehouden gesprek, zeide hij ook het volgende:

Moi, je travaille toujours; je médité beaucoup. Si je parais toujours prêt à répondre à tout, à faire face à tout, c'est qu'avant de rien entreprendre j'ai longtemps médité, j'ai prévu ce qui pourrait arriver. Ce n'est pas un génie qui me révèle tout à coup, en secret, ce que j'ai à dire ou à faire dans une circonstance inattendue pour les autres; c'est la réflexion, c'est la méditation.

In Januari 1812 zeide hij aan den Generaal Graaf DE NARBONNE:

Je ne fais rien sans avoir tout prévu et combiné, et je veux impétueusement ce que j'ai conçu par une réflexion profonde.

Zeer merkwaardig en daarom ook der aandacht en der vermelding overwaard zijn de woorden door hem in 1817 op St. Helena uitgesproken, en luidende als volgt:

En toute chose il faut d'abord trouver la méthode, il n'y a rien de si difficile qu'on ne puisse en venir à bout, si l'on trouve le mode véritable de procéder; et, cela trouvé, le reste n'est plus rien; mais, d'un autre côté, une chose lût elle la plus simple du monde, il ne faut pas l'entamer si on n'a pas attrapé la méthode

pour la faire, parce qu'alors on gâtera tout et on n'arrivera à aucune fin.

Welnu, welke methode volgde hij bij de oplossing van een defensievraagstuk dat naar zijne meening alleen binnen het bereik ligt van militaire genieën en van krijgskundigen van den eersten rang?

In 1804 zeide hij aan zijn secretaris DE BOURRIANNE:

Pour attaquer un pays par une guerre offensive, il faut être plus fort que l'ennemi.

In Januari 1805 met zijn Minister van Buitenlandsche Zaken over zijne plannen tegen Engeland sprekende, zeide hij ook het volgende:

C'est l'inégalité des forces qui mène à la défensive, ou ne se défend que contre des forces supérieures.

In het begrip *verdediging* ligt dus stilzwijgend opgesloten het denkbeeld van het strijden tegen een sterkeren tegenstander, dus tegen overmacht.

Hierin ligt de verklaring van het feit dat hij op 14 December 1806 aan zijn broeder Louis, Koning van Holland schreef:

C'est surtout dans la défensive qu'il faut un excès de prévoyance un surcroît de précautions.

Op 24 September 1808 schreef hij aan zijn broeder JOSEPH, Koning van Spanje, die zich toen tegen de Engelschen moest verdedigen:

Il ne faut pas calculer théoriquement ce que l'on veut faire, puisque cela est subordonné à ce que fait et fera l'ennemi.

Ziedaar de grondgedachte van NAPOLEON's inzichten in zake defensie.

De verdediger die in zijn optreden geheel afhankelijk is van de handelingen van zijn sterkeren tegenstander den aanvaller, moet goed weten van welken aard die handelingen zullen zijn, en moet daarvoor eerst de vragen beantwoorden:

Wie is of zal de aanvaller zijn? Over welke aanvalsmiddelen beschikt hij? Wat leert zijn staatkundige en vooral zijn krijgsgeschiedenis?

De antwoorden op deze vragen zijn volgens NAPOLEON

onnisbare gegevens voor de oplossing van een defensievraagstuk.

De verdediger heeft dus in de eerste plaats te voldoen aan den eisch door NAPOLEON zelf in zijne gesprekken op St. Helena vermeld in de woorden :

La guerre est une affaire de tact, la première chose est de savoir contre qui on doit guerroyer.

Welnu, ons op een Napoleontisch standpunt plaatsende, moeten wij beginnen met de vraag te stellen :

Tegen welken vijand moeten wij onzen O.-I. Archipel verdedigen?

Wij weten allen dat wij ons tegen een der groote mogendheden dus tegen een maritiem sterkeren vijand moeten verdedigen.

Hoe zouden wij zulk eene verdediging naar het oordeel van NAPOLEON moeten voeren?

Zooals U weet is NAPOLEON vóór het aanbreken van het tijdstip waarop hij overeenkomstig zijn vlootpolitiek aanvallend tegen Engeland had kunnen optreden, door redenen onafhankelijk van de maritieme macht van dat land ten val gebracht, waardoor zijn geheele maritieme loopbaan één doorlopende verdediging was tegen een maritiem sterkeren vijand.

Hoe heeft hij die verdediging gevoerd?

In de vergadering van deze Vereeniging van 10 Januari 1913 heb ik vermeld in welke bewoordingen hij op verschillende tijdstippen van zijn loopbaan zich krachtig verzet heeft tegen het denkbeeld van eene verdediging op zee tegen een maritiem sterkeren vijand.

Thans acht ik het dringend noodig de redenen te vermelden, waarom hij zich tegen zulk eene verdediging verzet heeft, en zulks te meer, omdat, zooals ik bewijzen zal, die redenen zich thans aanmerkelijk krachtiger moeten doen gevoelen dan in den tijd van den Keizer zelf.

Om dit bewijs te kunnen leveren zal ik in zeer korte trekken en mij zooveel mogelijk van een telegrammenstijl bedienende, NAPOLEON in zijn maritiem militaire loopbaan volgen.

In 1839 schreef de toen reeds beroemde staatsman THIERS:

Les principes de NAPOLEON sont les résultats des réflexions profondes de ce grand génie.

NAPOLEON is door diep nadenken tot zijne beginselen gekomen. Hij heeft zijne gedachten laten gaan niet alleen over den oorlog te land maar ook over dien ter zee.

In de eerste jaren der Revolutie zijn in Frankrijk vele artillerie-officieren van de landmacht naar de Marine overgegaan.

In October 1792 heeft NAPOLEON ook te vergeefs het verzoek gedaan om bij de Marine over te gaan, en motiveerde hij dit verzoek door te verklaren:

Depuis mon enfance j'ai rêvé d'être marin.

Als Brigade Generaal op non-activiteit te Parijs zijnde, schreef NAPOLEON op 9 Augustus 1795 aan zijn broeder JOSEPH te Ajaccio:

Depuis quelques mois j'ai tourné de nouveau mes études du côté de la marine et de l'art de la guerre de mer. Tu sais que je suis amoureux du métier du marin.

Na zijne beroemde veldtochten in Italië in 1796 en 1797 te hebben geëindigd door op 17 October van laatstgenoemd jaar den voor zijn land zoo voordeeligen vrede van Campio Formio te sluiten, keerde NAPOLEON naar Parijs terug waar hij op 5 December 1797 aankwam.

De oorlog met de mogendheden van het vasteland was geëindigd en moest tegen Engeland alleen voortgezet worden.

Welke plannen had de Fransche Regeering na de terugkomst van NAPOLEON uit Italië?

Deze vraag werd o. m. ook in 1861 door den Franschen Hoogleeraar BOUILLET beantwoord als volgt:

Après avoir proposé à BONAPARTE le commandement d'une flotte destinée à l'invasion de l'Angleterre, on accepta l'offre qu'il avait faite de diriger en Egypte une expedition qui coloniserait ce pays une fois conquis, et serait un point d'appui pour attaquer les Anglais dans l'Inde.

Na het einde van zijne Italiaansche veldtochten werd dus aan NAPOLEON het commando van een vloot aangeboden.

Nagenoeg onbekend en zonder ooit eenig commando te

hebben gevoerd, kwam NAPOLEON in Maart 1796 aan het hoofd van het zwakke en verwaarloosde leger van Italië, en na door zijn optreden met dat leger in dat land geheel Europa in verbazing te hebben gebracht, keerde hij in December 1797 terug „avec le cortège Homérique de dix-huit batailles rangées et de soixante — sept combats”, zooals THIERS verklaard heeft, en met een naam die toen reeds bekend was, en die eerst in onzen tijd door den Duitschen Maarschalk Graaf von MOLTKE vermeld werd in de bewoordingen :

Noch in diesem Feldzuge van 1796 erwarb sich NAPOLEON bei seinen Truppen — und wohl mit Recht — den Ruhm, der gröszte Feldherr zu sein, den Frankreich, vielleicht die Welt jemals gesehen hätte; und es war auch Grund dazu vorhanden.

De toenmalige Fransche Regeering meende gerechtigd te zijn te onderstellen, dat NAPOLEON met een vloot in zee hetzelfde zou doen wat hij met een leger in Italië gedaan had.

NAPOLEON weigerde het commando van een vloot omdat hij op grond van zijn algemeen erkend en hier nader te bewijzen maritiem genie een strijd tegen een sterkeren tegenstander op „une plaine liquide” zooals hij de zee in zijn militaire beschouwingen meermalen genoemd heeft, eene absolute onmogelijkheid achtte.

Nadat het hem door meesterlijk geleide demonstratiën gelukt was om tijdelijk in de Middellandsche Zee maritiem sterker te zijn dan de Engelschen, scheepde hij zich op 18 Mei 1798 te Toulon in als Opperbevelhebber van de land- en zeemacht voor de expeditie naar Egypte.

Eenige bekendheid met zijn karakter is voldoende om te begrijpen, dat hij, die eenige maanden te voren het hem aangeboden commando van een vloot geweigerd had, terstond na zijne inscheeping te Toulon ook het rechtstreeksch commando voerde over de te zijner beschikking gestelde zeemacht.

Hij gaf instructiën voor de oefening van het marine-personeel, en gaf ook het voornemen te kennen om, bij een niet gewenschte maar toch altijd mogelijke ontmoeting met de Engelsche vloot, zich zelf te willen belasten met de leiding van den alsdan te leveren zeeslag.

Zijn secretaris DE BOURRIENNE die ook aan boord van de

vloot was, heeft ons over dien tocht van Toulon naar Egypte o. m. ook het volgende medegedeeld :

Quelquesfois BONAPARTE causait avec l'amiral BRUEYS des différentes manoeuvres, et rien n'étonnait plus l'amiral que la sagacité de ses questions. Je me rappelle qu'un jour BONAPARTE ayant demandé à BRUEYS, de quelle manière se ferait le branle — bas en cas d'attaque, il déclara, après sa réponse, que si cette circonstance arrivait il donnerait des ordres pour que tout le monde jetât ses malles à la mer.

De admiraal BRUEYS de commandant van de vloot kon dan ook niet nalaten, aan de aan boord aanwezige leden van het Instituut van Frankrijk te zeggen :

L'art de la guerre de mer, le général BONAPARTE le sait mieux que quiconque.

Men heeft hier het eenige voorbeeld uit de geschiedenis dat een achtentwintigjarige Opperofficier van de landmacht in oorlogstijd en in volle zee het rechtstreeksch commando voerde over eene belangrijke zeemacht.

Op 2 Juli werd Alexandrië en op 24 Juli d. a. v. werd Cairo door de Franschen bezet.

Het niet of niet tijdig voldoen aan den last door NAPOLEON aan de vloot gegeven om in het belang der verdediging van Egypte tegen de Engelschen de wateren van dat land te verlaten, was oorzaak, dat de vloot in die wateren bij Aboukir op 2 Augustus door een sterkere Engelsche vloot werd aangevallen, en, na een grooten zeeslag die twaalf uur geduurd heeft, geheel vernietigd werd.

Na Egypte te hebben gepacificeerd en het Fransche gezag aldaar te hebben geconsolideerd, scheepde NAPOLEON zich op 23 Augustus 1799 te Alexandrië aan boord van het kleine oorlogsfregat „*Muiron*” in om naar Frankrijk terug te keeren.

Hij verliet Egypte niet als een „*vluchteling*” voor de maritieme macht van Engeland zooals de Redactie van het *Marineblad* in de aflevering van 15 Juni 1912 verklaard heeft, maar zooals zijn secretaris DE BOURRIENNE gezegd heeft:

Nous allions donc revoir notre patrie, nous allions traverser de nouveau une mer féconde en dangers; le vaisseau destiné à BONAPARTE allait porter encore CÉSAR, et sa fortune, mais ce n'était plus CÉSAR s'avancant vers l'Orient pour ajouter l'Égypte aux

conquêtes de la république, c'était. CÉSAR roulant dans son esprit de vastes desseins et, ne reculant point devant l'idée de tout oser pour changer en sa faveur le gouvernement pour lequel il avait combattu.

Hij was door den Franschen consul te Tripolis gewaar-schuwd dat Engelsche eskaders de Middellandsche Zee in alle richtingen doorkruisten. Die terugreis was dus „une navigation périlleuse au milieu d'escadres ennemies" zooals hij later zelf op St. Helena verklaard heeft.

Aan boord komende nam hij terstond het commando van het fregat op zich zooals blijkt uit de verklaring van zijn secretaris DE BOURRIENNE luidende :

On a dit à tort que l'amiral GANTÉAUME était le maître absolu de ses manoeuvres, comme si qui que ce soit avait commandé où était BONAPARTE; bien loin de là, ce fut BONAPARTE qui déclara en ma présence à l'amiral qu'il ne voulait pas suivre la route ordinaire et se jeter dans la haute mer. Il dit: „*Je veux que vous longiez autant que possible la côte d'Afrique. Vous suivrez cette route jusqu'au sud de la Sardaigne*".

BONAPARTE se promenait toujours sur le pont, sans cesse occupé à surveiller l'exécution de ses ordres.

Langs de Noordkust van Afrika, de Oostkust van het eiland Sardinië en door de Straat van Bonifacio zeilende, kwam het fregat op 28 September te Ajaccio in Corsica.

Hier kreeg hij de meest onrustbarende berichten over den toestand waarin Frankrijk toen verkeerde. Hij vernam het uitbreken van den tweeden coalitie-oorlog, in Januari van dat jaar, de groote en beslissende nederlaag van het Fransche leger in Noord-Italië, en de door het geheele land in steeds toenemende mate gevoelde noodzakelijkheid om een krachtige persoonlijkheid aan het hoofd der Regeering te plaatsen.

Deze berichten deden hem besluiten om zoo spoedig mogelijk te Parijs te komen omdat, zooals hij zeide :

J'irai me mettre à la tête du gouvernement pour sauver la France.

Op 5 October, drie dagen na zijn vertrek van Ajaccio, tusschen Corsica en Frankrijk, dus in volle zee, ontmoette het fregat een Engelsch eskader van veertien oorlogsschepen.

Zijn secretaris DE BOURRIENNE heeft over deze ontmoeting ook het volgende medegedeeld :

Co jour nous signalâmes une escadre anglaise de quatorze voiles. Les Anglais, favorisés par la disposition de la lumière que nous avions en regard, nous voyaient mieux que nous ne pouvions les voir. Nous n'étions pas fort éloignés les uns des autres; nous vîmes longtemps les signaux de la flotte anglaise; le bruit du canon se fit entendre de plus en plus vers notre gauche, et nous crûmes que l'intention des croiseurs était de nous tourner par le sud-est.

La plus vive agitation régnait à bord de la *Muiron*. L'amiral GANTEAUME surtout était dans une inquiétude impossible à décrire et qui faisait peine à voir; il avait réellement perdu la tête, car notre désastre semblait inévitable. Il proposa de retourner en Corse. BONAPARTE lui répondit impérieusement: „*Non, non, non. Faites force de voiles; tout le monde à son poste. Au nord-ouest, au nord-ouest, marchons.*” Cet ordre nous sauva, et je puis assurer qu'au milieu d'une terreur générale, BONAPARTE n'était occupé que de donner des ordres; la rapidité de son jugement semblait s'accroître encore à l'aspect du danger.

Behalve de hier genoemde Admiraal GANTEAUME waren aan boord ook aanwezig de Admiraal PERRÉE, de Schouten-bij-nacht DECRÈS, BRUIX, DE VILLENEUVE en BLANQUET-DUCHAYLA en nog vele hoogere en lagere officieren, allen afkomstig van de vloot die bij Aboukir vernietigd werd, en die, na een jaar in Egypte te zijn gebleven, met NAPOLEON naar Frankrijk terugkeerden.

Terwijl zes vlagofficieren en vele Hoofd- en subalterne Marineofficieren in wanhopigen angst verkeerende, als bloote toeschouwers over het dek van het fregat rondliepen, stond NAPOLEON op de brug van het fregat, voerde het geheele commando en ontkwam aan eene vervolging van een Engelsch eskader van veertien oorlogsschepen.

Toen het gevaar geweken was, kon de Admiraal PERRÉE niet nalaten te zeggen:

Ma foi, une frégate commandée par le général BONAPARTE vaut bien une escadre!

In den namiddag van 16 October kwam NAPOLEON te Parijs en op 9 November d. a. v. had de bekende omwenteling plaats waardoor hij als Eerste Consul aan het hoofd der Regeering van Frankrijk optrad.

Welke plannen en inzichten had hij toen?

Deze vraag werd door hem op St. Helena beantwoord als volgt:

A mon avènement au consulat, je regardais l'Europe, et je n'y voyais qu'un ennemi implacable : ce fut l'Angleterre. Elle me força à lutter contre ses sept cent quatre-vingts bâtimens de guerre, et ses cent trente marins.

Hij beschouwde de mogendheden van het vasteland van Europa als „les sicaire d'Angleterre”.

Bij zijn optreden als Eerste Consul stond Frankrijk ook met die „sicaire” op oorlogsvoet.

Door de overwinning door hem op 14 Juni 1800 bij Marengo en door den Franschen Generaal MORCEAU op 3 December d. a. v. bij Hohenlinden behaald, werden die mogendheden genoodzaakt onderhandelingen aan te knopen, welke geëindigd zijn met den vrede, die op 9 Februari 1801 te Luneville gesloten werd.

De oorlog werd voortgezet met Engeland dat, zonder bondgenooten moettende optreden, niets anders doen kon dan onderhandelingen aanknopen met het gevolg dat op 25 Maart 1802 de vrede te Amiens tot stand kwam.

Bij het intreden van den vredestoestand kon en moest NAPOLEON alle aandacht schenken aan de binnenlandsche aangelegenheden van Frankrijk, waartoe ook behoorde de algemeen gevoelde noodzakelijkheid om de Marine in belangrijke mate uit te breiden, en zulks te meer, omdat hij zelf van meening was dat :

La marine française est appelée à acquérir de la supériorité sur la marine anglaise. Les Français entendent mieux la construction, et les vaisseaux français, de l'aveu même des Anglais, sont tous meilleurs, que les leurs.

Aan zijn Minister van Marine, den Admiraal Graaf DE FLEURIEN gaf hij orders om overeenkomstig zijne hier nog nader te vermelden inzichten in alle havens van Frankrijk oorlogsschepen te doen bouwen.

Door den steeds toenemenden naijver tusschen Frankrijk en Engeland, brak de oorlog tusschen de beide landen op 12 Mei 1803 weder uit.

Nadat de Engelsche gezant op genoemden datum Parijs verlaten had, zeide NAPOLEON aan zijne Ministers :

Les Anglais veulent la guerre, mais s'ils sont les premiers à tirer l'épée, je serai le dernier à la remettre dans la fourreau.

Na in de woorden zijn voornemen te hebben te kennen gegeven om den strijd tot het uiterste voort te zetten, heeft hij het ook nog noodig geacht te verklaren:

Sans la supériorité des mers, toute offensive contre l'Angleterre est absolument impossible.

Beschikte hij toen over voldoende maritieme middelen om overeenkomstig zijne inzichten aanvallend tegen Engeland te kunnen optreden?

Kort vóór het uitbreken van den oorlog en toen het oorlogsgevaar dreigend werd, had hij aan zijn Minister van Marine, den Schout-bij-Nacht DECRES gezegd:

En temps de guerre la France ne peut encore rien sur mer.

Zeer belangrijk zijn in dit opzicht ook de gevolgtrekkingen die gemaakt moeten worden uit een oordeel door hem uitgesproken over een caricatuur, die kort na het uitbreken van den Oorlog in Londen verscheen en waaromtrent zijn secretaris DE BOURIENNE het volgende medegedeeld heeft:

Il parut alors à Londres une caricature qui fut envoyée à Paris, et soigneusement recherchée par la police. On avait figuré la flotte française par une assez grande quantité de coquilles de noix; un matelot anglais y était représenté assis sur un rocher, fumant tranquillement sa pipe, dont la fumée faisait pencher la flotte.

Een exemplaar van deze caricatuur in handen krijgende, zeide hij:

C'est vrai, c'est la vérité. Cela prouve que les Anglais voient la chose sous son véritable aspect. Non, sans une supériorité acquise de notre marine, il ne faut jamais songer à faire une guerre de mer à ce peuple boutiquier de la Tamise. Aussi, le sceptre des mers, voilà ce que la France doit acquérir coûte que coûte,

Hij kon niet duidelijker en krachtiger zijne toenmalige maritieme machteloosheid tegenover Engeland te kennen geven dan in deze merkwaardige woorden.

Op 14 April 1805, dus bijna twee jaar later, schreef hij aan zijn Aartskanselier CAMBACÈRES:

Il n'y a que deux moyens d'atteindre réellement l'Angleterre: ou par une descente, ou en s'emparant des Indes Ces deux moyens

sont inexécutables sans la supériorité de notre marine. Voilà pourquoi la France doit acquérir le sceptre des mers.

Zijne inzichten over zijne verhouding met Engeland en over de eenige wijze waarop offensief tegen dat land opgetreden zou kunnen worden en niet het minst zijne algemeen bekende heerschzuchtige plannen deden hem dus besluiten om met inspanning van alle krachten voor Frankrijk de heerschappij der zeeën te verkrijgen.

Op 23 Februari 1798 dus eenige maanden na het einde van zijne Italiaansche veldtochten, schreef hij aan het Directoire te Parijs, toen het hoogste Regeeringslichaam in Frankrijk, de vooral voor hem zoo beteekenisvolle woorden :

Quelques efforts que nous fassions, nous n'acquerrons pas d'ici à plusieurs années la supériorité des mers.

Opérer une descente en Angleterre sans être maître de la mer est l'opération la plus hardie et la plus difficile qui ait été faite. Si elle est possible, c'est en surprenant le passage.

Zijn doel, het meesterschap ter zee te verkrijgen, zou dus naar zijne meening eerst na vele jaren bereikt kunnen worden.

Het denkbeeld om bij verrassing in Engeland te verschijnen moest vooral na het weder uitbreken van den oorlog met dat land dus na Mei 1803 van zelf meer op den voorgrond komen, omdat het hem bij den tocht naar Egypte (18 Mei—1 Juli) 1798 en bij het overbrengen van troepen naar den Antillen Archipel) in Amerika (14 December 1801—8 Februari 1802) gelukt was, om door meesterlijk geleide demonstratiën de Engelschen zoodanig te misleiden, dat hij gedurende eenigen tijd op een bepaald gedeelte van de zee maritiem sterker was dan zijne tegenstanders. Het lag dus voor de hand dat hij trachten zou om op gelijke wijze voor een bepaalden tijd het meesterschap ter zee in Het Kanaal te verkrijgen ten einde met zijn leger in Engeland te kunnen landen.

Zooals U weet is deze poging mislukt zoowel door de fouten van den Franschen Admiraal DE VILLENEUVE alsmede omdat het der Engelsche diplomatie gelukt was om de mogendheden van het vasteland van Europa voor de derde maal tegen Frankrijk in het harnas te jagen.

Voor hem die toen aan een van zijne Ministers den Graaf MOLÉ gezegd had:

L'impossible est un mot dont la signification est toute relative. L'impossible, c'est le fantôme des timides et le refuge des poltrons; dans la bouche du pouvoir, ce mot, croyez-le, n'est qu'une déclaration d'impuissance.

kon het mislukken van die poging natuurlijk geen motief zijn om voor goed van elke actie tegen Engeland af te zien. Hij nam toen het besluit om eerst „les sicaires d'Angleterre” zooals hij de mogendheden van het vasteland van Europa genoemd heeft, goed ten onder te brengen en tegelijkertijd zijne vloot zoodanig uit te breiden dat hij maritiem sterker zou zijn dan Engeland om dan overeenkomstig zijne inzichten rechtstreeks offensief tegen dat land te kunnen optreden.

Gedurende den tijd dat hij maritiem nog zwakker zou zijn dan de Engelschen moest tegenover dat volk eene verdedigende houding worden aangenomen en, hoewel hij toen reeds over een sterke en steeds in kracht toenemende vloot beschikte, moest de verdediging tegen een maritiem sterkeren tegenstander op grond van zijne hier nog nader te vermelden inzichten door een leger zonder zeemacht gevoerd worden.

In September 1805 voor het verlaten van Parijs om het commando van zijn leger te aanvaarden dat naar Zuid-Duitschland en Oostenrijk zou gaan, hield hij eene toespraak tot den Senaat waarin hij o. m. ook het volgende zeide:

Le continent pacifié, je prouverai au monde que l'obstacle qui nous sépare de l'Angleterre n'est pas si grand qu'on ne le puisse franchir.

In September 1808 vóór zijn vertrek naar Erfurt waar eene bijeenkomst met zijn bondgenoot den Keizer van Rusland zou plaats hebben, aan zijn Minister van Buitenlandsche Zaken eenige instructiën gevende voor de onderhandelingen die aldaar met de Russen gevoerd zouden moeten worden, zeide hij ook het volgende:

Vous savez que chaque vent qui souffle de Londres n'apporte que haine et inimitié contre moi. Voilà pourquoi l'Angleterre doit être pour moi la *delenda Carthago* des Romains. Une descente est le seul moyen offensif que j'ai contre elle, et, ce qu'il y a de certain, c'est que je réussirai. Aussi je suis décidé à tenter cette descente.

In November 1811 zeide hij aan zijn Aartskanselier CAMBACÉRÈS :

Voilà l'Angleterre déjà à deux doigts de se perdre ! Pour la réduire d'abord à l'impossibilité de me jeter de nouveau une coalition sur le dos, je vais en Russie pour y battre ses plus grands sicaires. La Russie est la dernière ressource de l'Angleterre.

Ziedaar de hoofdoorzaak van den grooten oorlog met Rusland.

In September 1812 in het Kremlin te Moscou, zeide hij aan den Maarschalk MORTIER :

J'ai déjà longtemps les brides pour contenir les chevaux du continent, je n'ai pas encore les brides pour contenir les vaisseaux de guerre anglais; mais cela viendra; patience, patience, vous savez qu'à la guerre la victoire appartient toujours à celui qui a le plus de patience.

Hij gaf hierbij het voornemen te kennen om in 1817 offensief tegen Engeland op te treden, omdat hij alsdan over de daarvoor benoodigde maritieme middelen zou kunnen beschikken, en, liet hij er op volgen :

J'ai assez d'expérience de la mer pour me déterminer à me mettre moi-même à la tête de mes flottes.

Zooals U weet heeft de maritieme macht van Engeland niet den minsten invloed uitgeoefend en kunnen uitoefenen op den gang der groote gebeurtenissen, die van af September 1812 tot aan den val des Keizers in Rusland, Duitschland en Frankrijk hebben plaats gehad.

Op 28 April 1814 scheepte NAPOLEON zich te Fréjus in aan boord van het Engelsch oorlogsfregat *The Undaunted* om naar het eilandje Elba te gaan.

Zelfs in den toestand waarin hij toen verkeerde aan boord van een Engelsch oorlogsschip en te midden van eene Engelsche omgeving, sprak hij nog over de plannen die hij met betrekking tot Engeland had gehad. De Engelsche Admiraal Sir THOMAS USSCHER, die ook aan boord was, heeft o. m. ook het volgende verklaard :

NAPOLEON frequently spoke of the invasion of England. He would certainly have separated Ireland from Great Britain, and the occupying of the capital would have been a death-blow to our

funds, credit and commerce. Colonel CAMPBELL remarked : „But we do not know why your Majesty wishes to annihilate us.”

Een gesprek door den Keizer aan boord met den Oostenrijkschen Commissaris Baron KOLLER over zeevaartkunde gevoerd, gaf dien Admiraal aanleiding te verklaren :

While on this subject, NAPOLEON surprised me by explaining to Baron KOLLER, and that very well, a very nice point of seamanship, that of keeping a ship clear her anchor in a tideway.

Over hetgeen er op die reis naar Elba gebeurd is, heeft de admiraal o. m. ook het volgende medegedeeld :

The wind still continuing to the eastward, with a heavy sea, we stood in to get well within the Corsican shore. There now being every appearance of bad weather, I mentioned my intention if the gale increased, of anchoring at Bastia. NAPOLEON proposed Calvi, with which he was perfectly acquainted. mentioning the depth of water, with other remarks on the harbour, which convinced me that he would have made us an excellent pilot had we touched there.

During the bad weather NAPOLEON remained constantly on deck, and was not in the least affected by the motion of the ship.

NAPOLEON was very communicative and during his highly interesting conversation he gave also a remarkable proof of his splendid talents on naval matters.

Na de reis na Elba in Engeland teruggekeerd en aan den Franschen Gezant te Londen eenige bijzonderheden over die reis vertellende, zeide de Engelsche Admiraal ook :

Je suis surpris de la grande quantité de connaissances nautiques que possède NAPOLEON.

Op 20 Maart 1815 kwam NAPOLEON te Parijs terug.

Zooals U weet was het geen Engelsche zeemacht maar wel een Engelsch-Pruisisch-Nederlandsch leger, dat op Zondag 18 Juni 1815 de bekende overwinning bij Waterloo behaald heeft.

Het is U bekend dat NAPOLEON na Waterloo de verdediging van Frankrijk had kunnen en willen voortzetten, maar door de houding van het Fransche volk genoodzaakt was afstand te doen van den troon.

Het is U ook bekend dat de Keizer toen naar Amerika had willen en kunnen gaan maar, onder voorwendsel van

als gast in Engeland ontvangen te zullen worden, op een Engelsch oorlogsschip werd gelokt en daarna als een gevangene der Engelsche Regeering werd beschouwd en behandeld.

Op reis naar St. Helena aan boord van het Engelsche oorlogsschip *Northumberland* sprak de Keizer weer over de plannen die hij ten opzichte van Engeland gehad had. De Engelsche Admiraal Sir GEORGE COCKBURN die ook aan boord was heeft hieromtrent verklaard :

During the dinner NAPOLEON reverted to his Russian campaign, saying had he succeeded in that, he seriously intended to have invaded Great Britain. Talking of the invasion of England, his remark is a reiteration of his feelings with respect to England, as in all the calculations he makes, the proportion of evil which may accrue to our nation seems to bear in his mind the first consideration.

De gesprekken toen door den Keizer over den zeeoorlog gevoerd hebben den genoemden Admiraal aanleiding gegeven om met nadruk te wijzen op :

The genial ideas of the great NAPOLEON on naval warfare.

In den namiddag van 11 Januari 1817 kwam de Fransche Generaal Baron GOURGAND te Longwood op St. Helena om zijn dagelijkschen dienst bij den grooten gevangene te verrichten. Bij aankomst aldaar vernam hij dat de Engelsche Admiraal Sir PULTENEY MALCOLM daar geweest was en een langdurig gesprek van drie uur met den Keizer had gehad. De Keizer zelf zeide aan den Generaal :

J'ai causé trois heures avec l'amiral et n'ai parlé que marine, pensant que c'est ce qu'il connaît le mieux.

Het was in dit gesprek dat de Keizer aan den Admiraal vroeg :

On vous a dit que je craignais l'Angleterre n'est-ce pas M. l'amiral?

De Admiraal, die tot de partij in Engeland behoorde die in hooge mate afkeurde de wijze waarop de Engelsche Ministers zich van den persoon des Keizers hadden meester gemaakt, boog diep en antwoordde :

Pardon Sire, c'est ce que je ne sais pas.

Zonder acht te slaan op het antwoord van den vlootvoogding de Keizer voort:

C'est le plus grand mensonge historique qu'on a pu dire.

Hij trad toen in uitvoerige beschouwingen over de noodlottige gevolgen van zijn Russischen veldtocht, en zeide dat hij Engeland zou hebben vernietigd indien zijn leger niet in de sneeuw- en ijsvelden van Rusland ware te gronde gegaan er met nadruk aan toevoegende:

Vous n'avez pas d'idée de quelle manière votre pays était menacé par mes armes.

Het was ook in dit gesprek dat de Keizer de merkwaardige verklaring aflegde:

Si j'ai à craindre quelque reproche de la part de l'histoire, c'est de n'avoir pas pris moi-même le commandement de mes flottes en 1804 et 1805. Mais j'avais alors trop affaire avec les armées du continent. Je suis aussi familier avec le métier du marin qu'avec mes champs de bataille, j'aurais changé tout le système de guerre de mer.

Dit langdurig gesprek gaf den Admiraal aanleiding de betekenisvolle opmerking te maken:

In speaking of his navy and of naval war NAPOLEON surprised me by the geniality of his ideas. He was also a naval genius.

In 1905 over den strijd tusschen Engeland en NAPOLEON sprekende, heeft de Engelsche Admiraal Lord CHARLES BERSFORD o. m. ook verklaard:

Notwithstanding our overwhelming naval forces England was desperate.

Gedurende de worsteling tusschen NAPOLEON en Engeland was dus moed, overmoed en vast vertrouwen in den einduitslag van den strijd aan de zijde des Keizers, en wanhoop aan de zijde der Engelschen ondanks het bezit van overweldigende strijdkrachten ter zee.

Zoo luidt de historische waarheid.

In 1899 heeft de bekende Engelsche Staatsman en Oud-Minister Lord ROSEBRY over den val des Keizers het volgende verklaard:

NAPOLEON raised himself by the use, and ruined himself by the abuse, of superhuman faculties. He was wrecked by the extra-

vagance of his own genius. No less powers than those which had effected his rise could have achieved his fall.

Ware NAPOLEON door Engeland's maritiem optreden ten val gebracht, zooals onze Marinefanatici het zoo gaarne zouden willen doen voorkomen, dan zou een Engelsch Staatsman zulk een groot en grootsch historisch feit zeer zeker niet onvermeld hebben gelaten.

In 1817 schreef de Fransche Admiraal BRUIX :

Les pensées géantes de NAPOLEON sur la marine et l'art de la guerre de mer, doivent être lues et relues sans cesse par nos officiers de l'armée navale.

De Fransche Admiraal DECRES, die van 1803 tot 1814 Minister van Marine van NAPOLEON was, heeft in 1819 verklaard :

Les conceptions de NAPOLEON sur la marine et l'art de la guerre de mer sont grandioses et dignes du grand génie qui les a conçues. Il était en voie de créer un nouveau système de guerre de mer dont il m'a souvent parlé.

In 1824 wees de Fransche Admiraal GANTEAUME op het feit dat :

NAPOLEON avait aussi des idées de l'ordre le plus élevé sur les grandes questions de la marine et de l'art de la guerre de mer

De Fransche Admiraal Graaf de FLEURIEU die in 1802 Minister van Marine van NAPOLEON was, heeft in 1826 de opmerking gemaakt :

C'est aussi dans ses grandes idées sur la marine et l'art de la guerre de mer que j'ai toujours admiré la variété du génie divin de NAPOLEON.

In de zitting van de Fransche Kamer van Afgevaardigden van 14 Januari 1831 heeft de Admiraal Graaf DE RIGNY als Minister van Marine bij de bespreking van marineaangelegenheden, zich ook beroepen op NAPOLEON omdat, zooals hij zeide :

Vous savez Messieurs que NAPOLEON possédait aussi au plus haut degré le génie de la marine et celui de l'art de la guerre de mer.

Na het sluiten van den vrede van Amiens in Maart 1802 een begin van uitvoering gevende aan zijne plannen met betrekking tot zijn zeemacht, en aan zijn Minister van

Marine orders gevende voor het bouwen van nieuwe oorlogsschepen zeide NAPOLEON ook het volgende:

Un combat, une bataille de mer, est un combat, une bataille d'artillerie. Il nous faut donc de gros vaisseaux de guerre hérissés de canons de gros calibre.

Bij het geven van deze orders gaf hij dus het bewijs, dat hij door redeneering tot de conclusie was gekomen waartoe wij thans een eeuw later door bestudeering der gebeurtenissen uit den oorlog tusschen Rusland en Japan gekomen zijn.

In alle Fransche havens en ook in de havens der landen die gaandeweg van Frankrijk afhankelijk werden, werd onafgebroken voortgewerkt met het bouwen van oorlogsschepen terwijl tegelijkertijd ook het marinepersoneel uitgebreid werd, met het gevolg, dat NAPOLEON, die in de jaren 1803, 1804 en 1805 erkend heeft van maritiem nog geheel machteloos te zijn, zooals ik reeds aangetoond heb, op 4 Januari 1809 aan zijn Aartskanselier CAMBACÈRES kon schrijven:

Par nos gros vaisseaux de guerre nous commençons enfin à être dans une position respectable en mer.

Zoo was dus de toestand reeds in het begin van het jaar 1809.

Op 13 Juni 1813 schreef hij aan zijn Minister van Marine den Admiraal DECRÈS:

Vous savez que mon principe est de ne pas hasarder mes vaisseaux et de ne faire sortir que mes frégates, jusqu'à ce qu'il y ait plus d'équilibre entre les deux marines.

In 1813 was er dus reeds sprake van eenig evenwicht tusschen de maritieme strijdkrachten van Frankrijk en Engeland!

Op 8 Augustus 1815 aan boord van het Engelsche oorlogschip *Northumberland* op reis naar St. Helena zeide NAPOLEON aan den Engelschen Admiraal Sir GEORGE COCKBURN o. m. ook het volgende:

On sera étonné de tout ce que j'ai fait pour notre marine, si jamais ma correspondance avec mes Ministres de la Marine est publiée.

La marine de LOUIS XVI était détruite, quand j'ai pris le pouvoir; il ne restait pas quatre vaisseaux de ligne à la république. La prise de Toulon, les combats de la rivière de Gênes en 1793, de

Rochefort en 1794, et finalement la bataille d'Aboukir, avaient porté un coup mortel à notre marine.

Eh bien! malgré le désastre de Trafalgar, que je dois uniquement à la désobéissance de l'amiral de VILLENEUVE, j'ai laissé à la France cent vaisseaux et quatre-vingts mille marins, et tout cela en dix ans de règne, pendant que j'avais à lutter contre la coalition des grandes puissances de l'Europe.

De door mij reeds genoemde Engelsche Admiraal Sir THOMAS USSHER die in April 1814 den Keizer naar het eiland Elba gebracht heeft, schreef in zijne gedenkschriften o. m. ook het volgende :

NAPOLEON told me his plans for the navy were on a gigantic scale; he would have had three hundred sail of the line.

In zijne bekende in 1842 met den Engelschen Generaal BROWNE gehouden gesprekken, heeft de Hertog VAN WELLINGTON ook gezegd :

You know that NAPOLEON had a formidable navy.

In 1894 schreef de Engelsche Schout bij Nacht EARDLEY-WILMOT :

The great NAPOLEON had a navy of which England was afraid.

Hierbij heb ik het bewijs geleverd dat NAPOLEON door zijn algemeen erkend maritiem genie de maritieme macht van Frankrijk op eene hoogte gebracht heeft welke dat land vóór en na hem nimmer bereikt heeft. In 1817 zou het maritiem zelfs sterker zijn geweest dan Engeland en zou de Keizer in overeenstemming met zijne hier reeds vermelde inzichten offensief tegen dat land hebben kunnen en willen optreden.

Krachtens de bepalingen van den vrede van Parijs in 1814 moest Frankrijk teruggebracht worden tot de grenzen die het in Juni 1792 had, en moest het, vooral op aandringen van Engeland, ook maritiem belangrijker verzwakt worden.

De oorlogsschepen gebouwd in de landen die toen van Frankrijk gescheiden werden bleven in die landen, en werden hierdoor van zelf aan de Franschen ontnomen: van de oorlogsschepen die in de Fransche havens gebouwd werden, heeft THIERS getuigd :

La convention désastreuse signée par TALLEYRAND, le 23 avril

1814, réduisait la France à ses frontières du 1er juin 1792, et livrait aux alliés 65 vaisseaux et 15 frégates.

Op reis naar St. Helena aan boord van het Engelsche oorlogsschip *Northumberland* met den Engelschen Admiraal Sir GEORGE COCKBURN over den in 1814 te Parijs gesloten vrede sprekende zeide NAPOLEON o. m. ook het volgende :

TALLEYRAND a signé sans nécessité le sacrifice des plus belles escadres qu'ait jamais eues la France.

Le traité de Paris à détruit tout ce que j'avais fait pour la marine. Des siècles s'écouleront peut-être avant que mon oeuvre soit recommencée.

Bij den vrede van Parijs van 1814 moest Frankrijk dus afstand doen van al de hier bedoelde oorlogsschepen om ook in maritiemen zin teruggebracht te kunnen worden tot den toestand waarin het in 1792 verkeerde.

Op St. Helena heeft NAPOLEON eenige vergelijkende beschouwingen gedictéerd over den oorlog te land en dien ter zee waaruit ik het volgende citeer :

La guerre de terre consomme en général plus d'hommes que celle de mer; elle est plus périlleuse. Le soldat de mer, sur une escadre, ne se bat qu'une fois dans une campagne, le soldat de terre se bat tous les jours. Le soldat de mer, quels que soient les fatigues et les dangers attachés à cette élément, en éprouve beaucoup moins que celui de terre : il ne souffre jamais de la faim, de la soif, il a toujours avec lui son logement, sa cuisine, son hôpital et sa pharmacie. Les armées de mer, dans les services de France et d'Angleterre, où la discipline maintient la propreté, et où l'expérience a fait connaître toutes les mesures qu'il failloit prendre pour conserver la santé, ont moins de malades que les armées de terre. Indépendamment du péril des combats, le soldat de mer a celui des tempêtes; mais l'art a tellement diminué ce dernier, qu'il ne peut être comparé à ceux de terre, tels qu'émeutes populaires, assassinats partiels, surprises de troupes légères ennemies

Un général commandant en chef une armée navale. et un général commandant en chef une armée de terre, sont des hommes qui ont besoin de qualités différentes. On naît avec les qualités propres pour commander une armée de terre, tandis que les qualités nécessaires pour commander une armée navale, ne s'acquièrent que par expérience.

ALEXANDRE DE MACÉDOINE, CONDÉ ont pu commander dès leur plus jeune âge; l'art de la guerre de terre est un art de génie, d'inspiration; mais ni ALEXANDRE, ni CONDÉ, à l'âge de 22 ans n'eussent commandé une armée navale. Dans l'art de la guerre de mer, rien n'est

génie, ni inspiration; tout y est positif et expérience. Un général de mer n'a rien à deviner, il sait où est son ennemi, il connaît sa force. Un général de terre ne sait jamais rien certainement, ne voit jamais bien son ennemi, ne sait jamais positivement où il est. Lorsque les armées sont en présence, le moindre accident de terrain, le moindre bois cache une partie de l'armée. L'oeil le plus exercé ne peut pas dire s'il voit toute l'armée ennemie, ou seulement les trois quarts. C'est par les yeux de l'esprit, par l'ensemble de tout le raisonnement, par une espèce d'inspiration, que le général de terre voit, connaît et juge. Le général de mer n'a besoin que d'un coup d'oeil exercé; rien des forces de l'ennemi ne lui est caché. Ce qui rend difficile le métier de général de terre, c'est la nécessité de nourrir tant d'hommes et d'animaux; s'il se laisse guider par les administrateurs, il ne bougera plus, et ses expéditions échoueront. Celui de mer n'est jamais gêné; il porte tout avec lui. Un général de mer n'a point de reconnaissance à faire, ni de terrain à reconnaître, ni de champ de bataille à étudier. Mer des Indes, mer d'Amérique, Manche, c'est toujours une plaine liquide. Le plus habile n'aura davantage sur le moins habile, que par la connaissance des vents, qui règnent dans tels ou tels parages, par la prévoyance de ceux qui doivent régner, ou par les signes de l'atmosphère, qualités qui s'acquièrent par l'expérience, et par l'expérience seulement.

Le général de terre ne connaît jamais le champ de bataille où il doit opérer. Son coup d'oeil est celui de l'inspiration, il n'a aucune donnée positive. Les données, pour arriver à la connaissance du local, sont si éventuelles, que l'on n'apprend presque rien par expérience. C'est une facilité de saisir tout d'abord les rapports qu'ont les terrains, selon la nature des contrées; c'est enfin un don qu'on appelle coup d'oeil militaire, et que les grands généraux ont reçu de la nature. Cependant les observations qu'on peut faire sur des cartes topographiques, la facilité que donnent l'éducation et l'habitude, de lire sur ces cartes, peuvent être de quelque secours.

Na eenige beschouwingen te hebben geleverd over de fouten door de Fransche vlootvoogden in het tijdvak (1792—1805) in verschillende ontmoetingen met de Engelschen op zee begaan, wees hij er weer op dat het voeren van een zeeoorlog veel gemakkelijker moet zijn dan dat van een oorlog te land en wel hoofdzakelijk omdat:

En mer on n'a pas des obstacles à surmonter comme des montagnes, des abîmes, des fleuves, des déserts, et tant d'autres qui sont tout à fait inconnus en mer. Aussi comme théâtre de guerre la mer ne peut entrer en rivalité avec la terre.

Bij een oorlog te land zijn tal van omstandigheden welke aan dien oorlog alleen eigen zijn en daaronder in de eerste plaats de steeds afwisselende gesteldheid van den bodem

waarop de krijgsverrichtingen moeten plaats hebben, die een zwakkere partij in de gelegenheid stellen aan een sterkeren tegenstander zooveel moeielijkheden in den weg te leggen, waardoor de overmacht zoodanig geparalyseerd en geneutraliseerd wordt, dat de strijd ten slotte op eene overwinning van de zwakkere partij uitloopt.

Bij een oorlog ter zee is dat geheel anders. De zee is overal „*un plaine liquide*” waarvan het eigenaardige hierin gelegen is, dat:

La mer est toujours une puissante alliée de celui qui est supérieur en marine.

Bij een oorlog te land kan de bodem een krachtige steun zijn voor de zwakkere partij. Bij een oorlog ter zee daarentegen is de zee altijd een krachtige bondgenoot voor de sterkere partij.

Napoleon zag het groote onderscheid in het karakteristieke van een oorlog te land en een ter zee hierin, dat bij een oorlog te land het wèl mogelijk is om met goed gevolg een strijd te voeren tegen een sterkeren tegenstander; bij een oorlog ter zee is dat nimmer mogelijk.

Bij herhaling heeft de Keizer dan ook de meening verkondigd:

En mer on est toujours dans un véritable état d'impuissance vis-à-vis d'un ennemi qui est supérieur en marine.

Stond de groote Keizer alleen in deze opvatting van zaken?

In de zitting van de Fransche Kamer van afgevaardigden van 5 Februari 1831 heeft de Admiraal Graaf DE RIGNY als Minister van Marine o. m. ook de volgende woorden uitgesproken:

N'oubliez pas Messieurs que les vaisseaux de guerre sont des citadelles flottantes dont la puissance vient de ce qu'elles demeurent toujours parfaitement libres dans toutes les manoeuvres. Malheur à ceux qui se fient à la mer avec des forces inférieures.

In 1845 heeft de Fransche Schout bij Nacht PRINCE DE JOINVILLE er op gewezen dat het eenig middel voor een vloot of eskader in zee om door een sterkeren tegenstander niet vernietigd te worden, bestaat in het:

Eviter l'ennemi en se perdant dans l'immensité des mers,

In 1882 schreef de Fransche Admiraal JURIEŒ DE LA GRAVIÈRE :

En mer le faible est toujours à la merci du puissant. Il n'y a pas un marin qui ne sache que sur mer la supériorité de forces est tout.

In 1894 verklaarde de Engelsche Schout bij Nacht EARDLY-WILMOT :

The most ignorant in naval warfare cannot fail to know that superior numbers are always decisive in naval actions.

In 1903 heeft de Duitsche Schout-bij-Nacht MAYER het noodig geacht om met nadruk de aandacht van zijne landgenooten te vestigen op het feit dat „*die Anzahl der Streitkräfte*” in zeeoorlogen altijd beslissend moet zijn omdat „*das Gebiet des Seekrieges die offene See ist.*”

In Januari 1904 was de Russische vloot in Oost-Azië sterker dan de Japansche. Die vloot werd toen in drie deelen gesplitst, en wel een eskader te Port-Arthur, een eskader te Tjemulpo in Korea en een eskader te Wladiwostok. Elk van deze eskaders was zwakker dan de Japansche vloot.

Met het oog op de toen bestaande gespannen verhouding tusschen Rusland en Japan, en met de daaruit voortvloeiende groote kansen voor het uitbreken van een oorlog tusschen die landen, gelieve U de krijgskundige gevolgen welke het splitsen der Russische vloot in drie deelen zouden kunnen hebben wel te willen afleiden uit het oordeel, door NAPOLEON verkondigd in een d.d. 19 December 1813 aan den Onder-Koning van Italië gericht schrijven en luidende als volgt:

Dans la guerre de terre comme dans celle de mer, si on réussit à engager l'ennemi à partager ses forces il serait facile de le détruire Je recommande particulièrement d'en méditer les moyens, c'est un des grands principes de l'art de la guerre.

Voor Japan dat zich van af 1894 in het geheim op een oorlog met Rusland voorbereid had en dat in dien oorlog de politieke en strategische aanvaller was, was het toen dus een zaak van overwegend groot belang om het initiatief te nemen en door snel op te treden de Russische vloot in den verdeelden toestand met overmacht te overvallen en te vernietigen.

Gedurende de onderhandelingen tusschen de beide landen werd de Japansche Gezant te St. Petersburg op 8 Februari 1904 des namiddags te 2 uur onverwachts door zijne regering teruggeroepen. Die terugroeping werd door Japan als oorlogsverklaring beschouwd, en in den avond van denzelfden dag verscheen de Japansche vloot voor Port-Arthur.

Wanneer U rekening houdt met den tijd welken die vloot noodig had voor het afleggen van het traject Japan—Port-Arthur in verband met het tijdstip waarop zij, na het terugroepen van den gezant uit St. Petersburg, voor Port-Arthur verscheen, dan zal het U duidelijk zijn, dat zij Japan reeds verlaten had, reeds aan het opstoomen was naar Port-Arthur toen de gezant nog te St. Petersburg was, en dat het oogenblik van terugroeping van dien gezant zoodanig gekozen was, dat zij na die terugroeping zoo spoedig mogelijk voor Port-Arthur zou kunnen komen.

De toeleg om de Russen te overvallen springt helder in het oog voor een ieder die met eenige militaire kennis den gang van zaken beschouwt.

In Februari 1904 hebben de Japanners het bewijs gegeven van de waarheid welke in 1894, reeds tien jaar te voren, door den Engelschen Schout-bij-Nacht EARDLEY-WILMOT vermeld werd in de bewoordingen :

To mobilise an army may precipitate a conflict, and affects the entire nation to such an extent that it is only adopted as a last resort. A fleet may be equipped, or an existing one strengthened, without disturbing to any great degree the national life. It need not also awaken suspicion.

Het mobiliseeren van de Japansche vloot, het verlaten van Japan door die vloot en het opstoomen naar Port-Arthur was aan de Russen geheel onbekend gebleven.

Hieruit blijkt dus hoe gemakkelijk men, op zee, optredende, door een maritiem sterkeren tegenstander overvallen kan worden.

Is de mogelijkheid, zelfs de waarschijnlijkheid, om op deze wijze in de wateren van onzen Indischen Archipel overvallen te worden voor ons een zaak van nul en geener waarde?

Terstond na aankomst van de Japansche vloot voor Port-Arthur werd het Russisch eskader door den bekenden torpedoaanval geheel vleugellam gemaakt.

Kort daarna werd het Russische Tjemulpo-eskader door de Japanners met overmacht aangevallen en vernietigd.

Na enkele herstellingen te hebben ondergaan, kwam het Russische Port-Arthur eskader op 10 Augustus 1904 in volle zee, en werd door de sterkere Japansche vloot aangevallen en vernietigd.

Eenige maanden maanden later kwam de Russische Admiraal RODJESTWENSKY met zijn Oostzee vloot in Oost-Azië, waar hij op zijn beurt door de Japanners met overmacht werd aangevallen en vernietigd.

De Japansche Admiraal Togo heeft de geheele Russische vloot achtereenvolgens bij gedeelten steeds met overmacht aangevallen en geheel vernietigd.

In 1912 schreef de Fransche Schout-bij-Nacht DARRIEUS:

Le caractère spécial du champ de bataille naval est trop souvent perdu de vue; il ne possède, en effet, aucun accident ou repli de terrain, masquant le mouvement de l'ennemi.

Het onvermijdelijk gevolg van zulk eene gesteldheid van het operatietooneel kon naar zijne meening geen andere zijn dan:

On s'aperçoit aussitôt que la simple égalité n'est pas suffisante pour garantir en tout cas le succès.

Op grond van deze waarheid moest hij van zelf tot de conclusie komen:

Ainsi se justifie la formule de la stratégie navale: „*Chercher l'ennemi et le battre avec des forces supérieures.*”

Zouden wij ooit de middelen kunnen hebben om in de wateren van onzen Indischen Archipel onze tegenstanders met overmacht aan te vallen?

De beslissende en voor de zwakkere partij vernietigende gevolgen van een overmacht ter zee, zijn zoo overtuigend mogelijk gebleken in den zeeslag bij Aboukir in 1798, in den zeeslag bij Trafalgar in 1805, in den zeeslag bij Navarino in 1827, in den zeeslag bij Santiago de Cuba in 1898, en in

den oorlog tusschen Rusland en Japan, in de zeeslagen bij Port-Arthur, bij Tjemulpo, bij Wladiwostok en bij Tsoesjima.

De Fransche vloot van Aboukir in 1798 werd door de sterkere Engelsche vloot vernietigd in den tijd van *twalf uur*.

De Fransche vloot van Trafalgar in 1805, die zwakker was dan die van Aboukir in 1798, werd door de sterkere Engelsche vloot vernietigd in den tijd van *acht uur*.

De nog zoo geduchte Turksche vloot van 1827 werd bij Navarino door een sterkere Engelsch-Fransch-Russische zeemacht in den tijd van nog *geen vier uur* vernietigd.

Het eskader van den Spaanschen Admiraal CERVERA werd in 1898 bij Santiago de Cuba door een sterkere Amerikaansche zeemacht in den tijd van *ruim twee uur* vernietigd.

De Russische eskaders van Port-Arthur, van Tjemulpo en van Wladiwostok werden elk afzonderlijk door een sterkere Japansche zeemacht vernietigd in den tijd van *minder dan een uur*.

In *Het Nieuws van den Dag* van 14 September 1905 heeft de Oud Vice-Admiraal N. MAC-LEOD ons over den zeeoorlog tusschen Rusland en Japan o. m. ook het volgende medegedeeld:

In den jongsten oorlog is intusschen een factor op den voorgrond getreden, die veel hooger geschat moet worden dan tot dusver gedaan werd, namelijk de trefzekerheid van het zware geschut op *grootte afstanden*.

Zij (de Japanners) openden het vuur op 6000 M., en vervolgens werd het Russische pantserschip „Osljabja”, behalve door mindere projectielen, tweemaal door een granaat van 30.5 c.M. nabij de lastlijn getroffen, zoodat het, reeds 50 minuten na den aanvang van het gevecht, zonk. En op den 28en d.a.v. schoten de kruisess „Iwate” en „Jahumo” het pantserschip „Admiraal Utchahow”, dat zich niet wilde overgeven, op 8000 M. in 30 minuten in den grond.

Den 27en Mei 1905 leerde daarentegen, hoe spoedig het zwaar geschut, geholpen door zeegang, slingeren, geringere stabiliteit en andere bijkomende omstandigheden, zelfs pantserschepen tot omslaan en zinken kan brengen

Hoe zou het voor oene kleine mogendheid mogelijk zijn, steeds door nieuwen aanbouw eene vloot uit „strijdwaardige” schepen te doen bestaan? Men denke daaraan niet meer.

In 1912 over de artillerieuitwerking van de Japansche oorlogsschepen in den zeeslag bij Tsoesjima sprekende, heeft de Fransche Schout bij Nacht DARRIEUS verklaard :

A Tsoushima, elle a permis de déclancher, en moins de vingt minutes, l'irréversible défaite des Russes.

Volgens dezen Franschen vlootvoogd zou dus de bekende Russische Oostzcevloot in den genoemden zeeslag in den tijd van *minder dan twintig minuten* vernietigd zijn geworden!

Uit de vermelde historische gebeurtenissen blijkt dus dat de vernietiging van eene zwakkere zeemacht door eene sterkere, aanvankelijk eene quaestie van *uren*, thans teruggebracht is tot eene quaestie van *minuten*.

Hoe sneller eene vernietiging plaats heeft, des te grooter zal de kracht moeten zijn die haar veroorzaakt, en daarom is het aanmerkelijk verminderen van den tijd der hierbedoelde vernietiging natuurlijk ook het bewijs van het evenveel toenemen der krachtsontwikkeling van de overmacht eener sterkere zeemacht.

Naarmate eene overmacht zich krachtiger doet gevoelen zullen aan de daaruit voortvloeiende gevolgen natuurlijk ook een veel grootere beteekenis toegakend moeten worden, en zullen er dan ook in veel meerdere mate redenen moeten bestaan om met die gevolgen op oordeelkundige wijze rekening te houden.

De uitsluitend op de vernietigende gevolgen van de overmacht van eene sterkere zeemacht gebaseerde denkbeelden door NAPOLEON op verschillende tijdstippen van zijn loopbaan over eene verdediging op zee tegen een maritiem sterkeren tegenstander verkondigd en die door mij in de vergadering van deze Vereeniging van 10 Januari 1913 werden voorgedragen, moeten dus thans, nu die overmacht zich op een aanmerkelijk krachtiger wijze uit, ook veel meer op den voorgrond treden en in veel meerdere mate de aandacht trekken dan in den tijd van den grooten Keizer.

NAPOLEON's redenen om zich tegen zulk een vijand niet op zee te verdedigen moeten zich dus thans ook veel krachtiger doen gevoelen dan in den tijd waarin zij verkondigd werden, waardoor ook thans veel meer noodzakelijkheid zal moeten bestaan om met die redenen op behoorlijke wijze rekening te houden.

NAPOLEON die, zooals ik reeds aangetoond heb, van meening was, dat in het krijgskundig begrip „*verdediging*” stilzwijgend opgesloten ligt het denkbeeld van het voeren van een strijd tegen een sterkeren tegenstander, heeft dan ook verklaard:

Dans la défensive, le premier principe du général en chef, c'est de paralyser et de neutraliser une partie des forces de l'attaquant.

De aanvaller is zoowel te land als ter zee de sterkere. Welk gedeelte van zijne strijdkrachten moet nu in de eerste plaats geparalyseerd en geneutraliseerd worden?

Deze vraag werd door NAPOLEON zelf bij herhaling beantwoord.

Op 20 Juni 1798, op den tocht naar Egypte, den dag na het vertrek van Malta, liep hij op het dek van het admiraalschip *l'Orient* met zijn grootsten en misschien wel zijn eenigen vriend, den later zoo beroemd geworden Chef van den Geneeskundigen Dienst LARREY.

Op de vraag van LARREY, waarom geen eskader was achtergelaten voor de verdediging van Malta tegen de Engelschen, gaf hij het volgend antwoord:

Mais, dis donc, à quoi bon une escadre à Malte? Ce serait une défensive à l'anglaise n'est-ce pas, et cela ne nous convient pas. Pour nous, marine et défense ne vont jamais de compagnie. Sachez que la mer est toujours une puissante alliée de celui qui est supérieur en marine, et, faut-il aller y chercher des ennemis qui ont supériorité des mers? Laissons leurs vaisseaux de guerre se noyer. Laissons ces vaisseaux en dehors de nos opérations. Orons tout objectif à la flotte ennemie qu'elle soit un véritable hors-d'oeuvre militaire. Quittons donc la mer dans la défensive contre un ennemi qui a le sceptre des mers.

In overeenstemming met deze meening schreef hij op 22 Januari 1810 aan zijn broeder Louis, Koning van Holland:

Combien de fois ne vous ai-je pas écrit, qu'avec des forces de terre comme armée de défense, les escadres ennemies s'useront d'elles-mêmes faute d'ennemis à combattre.

Het zal U thans ook begrijpelijk zijn waarom hij in 1817 op St. Helena verklaard heeft:

Dans la défensive contre un ennemi qui est supérieur en marine, la différence entre la terre et la mer comme théâtre de guerre est là: la stabilité du sol à l'attaquant et au défenseur, la mobilité des flots à l'attaquant seul et jamais au défenseur.

Is het nog noodig de redenen te vermelden waarom hij tot deze conclusiën komen moest?

Bij het oplossen van een defensievraagstuk zal men toch rekening moeten houden met algemeene eischen van oorlogvoering en daaronder in de eerste plaats die welke moet voortvloeien uit de algemeen bekende meening door NAPOLEON in zijne op 27 Augustus 1808 gedicteerde „*Observations sur les affaires d'Espagne*” vermeld in de bewoordingen:

A la guerre, les trois quarts sont des affaires morales; la balance des forces réelles n'est que pour un autre quart.

Als gevolg van deze waarheid heeft NAPOLEON in zijne op 5 Augustus 1808 gedicteerde „*Note sur la situation actuelle de l'Espagne*” een beginsel geformuleerd, luidende:

Il faut débiter par des coups d'éclat qui relèvent le moral du soldat.

Door de onmogelijkheid om op een open watervlakte zooals de zee was, is en wel altijd blijven zal een strijd te voeren tegen een sterkeren tegenstander, zal de aanwezigheid van eene zwakkere zeemacht in de wateren van het te verdedigen land, eiland of archipel aan den maritiem sterkeren tegenstander de gelegenheid geven om den aanval te beginnen met een „*coup d'éclat*” waardoor het moreel van zijn land- en zeemacht verhoogd en dat van den verdediger zwaar geschokt moet worden.

Het niet of niet tijdig voldoen aan den last door NAPOLEON in het begin van Juli 1798 aan zijn vloot gegeven om in het belang der verdediging van Egypte de wateren van dat land te verlaten, en de daardoor veroorzaakte aanwezigheid van die vloot in die wateren, gaf den Engelschen de gelegenheid om den aanval op dat land in te leiden met een „*coup d'éclat à la Aboukir*”.

De komst van het eskader van den Spaanschen Admiraal CERVERA in de wateren van Cuba in 1898 gaf den maritiem sterkere Amerikanen de gelegenheid om den aanval op dat eiland in te leiden met een „*coup d'éclat*” à la Santiago de Cuba.

De aanwezigheid van een Nederlandsche vloot of eskader in de wateren van onzen Indischen Archipel zou aan onze

maritiem sterkere tegenstanders de gelegenheid geven om den aanval op dien Archipel, in te leiden met een *coup d'éclat* à la Aboukir, à la Santiago de Cuba.

De troepenmacht waarmede NAPOLEON in 1798 in Egypte landde, was een gedeelte van het leger dat onder zijne bevelen de beroemde veldtochten van 1796 en 1797 in Italië gevoerd had. Niettemin werd zulk een troepenmacht van uitmuntend gehalte door de vernietiging van de Fransche vloot bij Aboukir in een toestand gebracht door THIERS beschreven als volgt:

En apprenant la terrible catastrophe d'Aboukir, toute l'armée fut accablée. On pourrait rendre difficilement compte du désespoir général, du découragement moral. On vit les généraux les plus distingués jeter leurs chapeaux sur le sable et les fouler aux pieds en présence des soldats.

Ziedaar den toestand waarin zelfs zulk een troepenmacht door de onvermijdelijke vernietiging van de zwakkere zee-macht gebracht werd!

Het was toen de meer dan buitengewoon groote persoonlijkheid van NAPOLEON die deze troepenmacht uit dien toestand heeft opgeheven en weer tot handelend optreden geschikt gemaakt heeft.

Het Spaansche leger op het eiland Cuba in 1898 werd door de vernietiging van de Spaansche vloot bij Santiago de Cuba in een toestand gebracht gelijk aan dien waarin het Fransche leger in 1798 in Egypte verkeerde.

De Spanjaarden beschikten toen niet over een persoon als NAPOLEON en waren daardoor overgeleverd aan de genade van hunne overwinnaars met het bekende gevolg, dat Spanje uit de rij der koloniale mogendheden verdwenen is.

Door de even onvermijdelijke vernietiging van de zwakkere Nederlandsche vloot in de wateren van onzen Indischen Archipel zou ons Indisch leger in een toestand gebracht worden gelijk aan dien van het Fransche leger in 1798 in Egypte en van het Spaansche leger in 1898 op het eiland Cuba.

Aangezien wij ook niet over een NAPOLEON zouden kunnen beschikken, zou Nederland van zelf het lot moeten ondergaan van dat van Spanje in 1898.

Het zal U thans wel duidelijk zijn waarom NAPOLEON op 22 Januari 1810 aan zijn broeder LOUIS, Koning van Holland geschreven heeft:

Tandis qu'une flotte serait toujours très dangereuse dans tout système de défense contre un ennemi qui est maître de la mer.

Het zal U eveneens duidelijk zijn waarom NAPOLEON het denkbeeld van eene verdediging op zee tegen een maritiem sterkeren tegenstander, dus van eene verdediging zooals die welke wij zouden voeren, in 1798 als „*l'idée d'une tête militaire sans cervelles*,” en in 1816 op St. Helena als: „*le comble d'absurdité militaire*” beschouwd heeft.

NAPOLEON's opvatting van de waarde van eene zeemacht voor de verdediging tegen een maritiem sterkeren vijand is meermalen ter sprake gebracht in verschillende zittingen van de Fransche Kamer van Afgevaardigden.

In de zitting van die Kamer van 6 Mei 1820 heeft de beroemde Fransche Generaal Foy als volksvertegenwoordiger eene redevoering gehouden waarin hij ook het volgende gezegd heeft:

D'abord je ne partage pas l'opinion du Ministre qui fait marcher de front la question des colonies et la question de la marine. J'en appelle à M. de Bourrienne, ici présent, à qui NAPOLEON a dit en 1801: „Rien de plus ridicule et de plus absurde que de dire: Sans marine pas de colonies!” Et, pourquoi faut-il, que le Ministre soit si imbécile de répéter ici une pareille absurdité!?

DE BOURRIENNE, op wien de Generaal Foy zich hier beriep, was in 1820 lid van de Kamer van Afgevaardigden. Van 1796 tot ultimo 1806 was hij de bekende door mij hier reeds meermalen genoemde secretaris van NAPOLEON. Uit deze redevoering van den Generaal Foy blijkt dus zoo overtuigend mogelijk dat NAPOLEON, in overeenstemming met zijne beginselen, in 1801 aan zijn secretaris DE BOURRIENNE gezegd heeft:

Rien de plus ridicule et de plus absurde que de dire: Sans marine pas de colonies!

Ook deze woorden van den grooten Keizer zijn der aandacht en dus ook der vermelding overwaard.

In dezelfde redevoering heeft de Generaal Foy ook nog gezegd:

Messieurs, se défendre en mer contre un ennemi qui maîtrise les mers, c'est reconcer d'avance à toute idée de succès, c'est courir au-devant d'une défaite certaine, c'est mettre la hache sur vos têtes. Sachez-le bien, en voulant vous défendre en mer contre un tel ennemi, vous tuez la raison militaire, vous violez outrageusement les règles de l'art de la guerre défensive. J'en appelle à tous ceux qui se sont occupés de cet art. Personne n'ignore que c'est un axiome militaire de l'illustre prisonnier de Sainte-Hélène qu'une armée navale ne doit jamais être admise dans aucun système de défense contre un ennemi qui est supérieur en marine.

In de zitting van die Kamer van 5 Februari 1831 zeide de Admiraal Graaf DE RIGNY als Minister van Marine:

N'oubliez pas Messieurs que les vaisseaux de guerre sont des citadelles flottantes dont la puissance vient de ce qu'elles demeurent toujours parfaitement libres dans toutes les manoeuvres. Malheur à ceux qui se fient à la mer avec des forces inférieures. Craignez la supériorité de la flotte ennemie attaquant qui tombera à pleines voiles sur vous et vous poursuivra à outrance. Evitez donc de vous trouver en mer dans la défense contre un ennemi qui est supérieur en marine, et cela avec d'autant plus de raison, que d'après le génie de NAPOLÉON la question d'une défense navale contre un tel ennemi est un problème insoluble.

Zoo sprak de bekwaamste vlootvoogd van het toenmalige Frankrijk met eene rijke oorlogservaring en een ook daaruit voortvloeiend groot gezag tot oordeelen als Minister van Marine in een volksvertegenwoordiging!

In de rumoerige zitting van die Kamer van 14 December 1838 riep de toenmalige Generaal latere Maarschalk BUGAUD:

Sachez donc Messieurs, se défendre en mer contre un ennemi qui est supérieur en marine, c'est se jeter en aveugles dans les filets de l'ennemi. Est-ce qu'on s'obstine à ne vouloir pas comprendre ce que NAPOLÉON s'est évertué à vous le répéter qu'une défense en mer contre un tel ennemi est un système admirablement absurde! Est-ce qu'on veut faire mieux que NAPOLÉON!?

Is men niet geneigd deze meer dan boekdeelen sprekende vragen van den toen reeds beroemden BUGAUD ook te richten aan het adres van hen die onzen O.-I. Archipel op zee wenschen te verdedigen? Welk antwoord zouden zij alsdan op deze vragen moeten geven?

In de zitting van die Kamer van 22 November 1840 zeide de Maarschalk SOULT:

En mer il est impossible à faire face à un ennemi qui est supé-

rieur en marine, et n'oublions pas que NAPOLÉON nous a dit que c'est faire une grande faute que de nous amuser avec une défense en mer contre une nation maîtresse des mers.

In de zitting van die Kamer van 23 October 1848 heeft de Maarschalk BUGEAUD ook het volgende gezegd :

Non Messieurs, ce qu'il ne nous faut pas, c'est cette manie maritime, c'est-à-dire ce système d'ameublement de la mer qui a pour résultat de ruiner nos finances en temps de paix, et de ruiner nos moyens de défense en temps de guerre. La défense sans marine, voilà le système suivi par NAPOLÉON et poussé par lui à l'extrême.

Respectons, dans l'intérêt de nos colonies, l'intelligence divine de ce génie surhumain.

In de zitting van die Kamer van 4 Maart 1859 zeide de Maarschalk VAILLANT :

Peut-on concevoir l'espérance de se maintenir en mer contre un ennemi qui est supérieur en marine? Evidemment non. Soyez sûr d'avance, celui qui se défend en mer contre un tel ennemi court inévitablement à sa perte. Messieurs, NAPOLÉON l'a toujours compris une telle défense en mer répugne à la raison militaire.

In de zitting van die Kamer van 9 Juni 1864 zeide de Maarschalk DE CASTELLANE :

Dans une guerre contre l'Angleterre nous ne serions en mer qu'une presque nullité, et pourquoi ne pas suivre le système connu de NAPOLÉON? Se défendre en mer contre un ennemi qui est supérieur en marine, c'est violenter les principes de la défensive.

In de zitting van die Kamer van 24 Januari 1867 heeft de bekende Staatsman, geschied- en krijgskundige THIERS een der leden van die Kamer den Graaf DARU die de Fransche koloniën met een vloot tegen de Engelschen had willen verdedigen, toegesproken als volgt :

Mais, que venez-vous donc de nous dire M. le comte Daru? Vraiment j'admire votre ambition d'égaliser les flottes anglaises. Rappelez-vous que NAPOLÉON traiterait de folie votre système de défense. Votre théorie a tous les principes de la défensive contre elle. Son plus grand écueil serait sa mise en oeuvre, elle se trouvera irréalisable au moment du besoin, en raison de l'impossibilité absolue de toute défense en mer. Est-ce la nature des choses? Peu importe, mais cela est toujours arrivé ainsi : le passé est garant de l'avenir, et c'est l'histoire qui vous le dit, ce passé n'est autre chose qu'une grande catastrophe. Vous voudriez bien me permettre de vous le dire franchement; Eh bien, en entendant vos rêves de défense, l'on se demande si nos ennemis ne se rient pas de votre

simplicité. Croyez-moi, se défendre en mer contre les Anglais, c'est commencer un jeu de whist avec eux après leur avoir donné tous les honneurs. Non, en cas de besoin, suivons le système connu de NAPOLÉON, c'est-à-dire la défense sans marine.

In de zitting van die Kamer van 19 Maart 1874 heeft de Generaal FAIDHERBE, zich beroepende op „*Napoléon le véritable antipode de toute idée d'une défense en mer*” verklaard dat bij de verdediging van de Fransche koloniën tegen een maritiem sterkeren tegenstander alleen sprake kon en mocht zijn van „*une défense à terre*”.

Op het gezag van NAPOLÉON heeft de Generaal PIERRON in 1886 als Directeur en Leeraar aan de Hoogere Krijgsschool te Parijs de toekomstige bevelhebbers van Frankrijk toegeroepen :

C'est sur terre que se décidera le sort des colonies et des possessions.

Zooals ik reeds vermeld heb, heeft de Duitsche Schout bij Nacht MAYER in 1903 er op gewezen dat „*die Anzahl der Streitkräfte*” in zeeoorlogen altijd beslissend moet zijn omdat „*das Gebiet des Seekrieges die offene See ist*. De onmogelijkheid om op „*die offene See*” een strijd tegen een sterkeren tegenstander te voeren, nog geheel buiten beschouwing latende, wees de Duitsche vlootvoogd bovendien ook op de volgende waarheid :

Anderseits wird der Seekrieg in den eigenen Gewässern meist den Charakter einer Defensive tragen, deren Nachteile nicht immer durch die gröszere Nähe der eigenen Hilfsquellen und Stützpunkte aufgewogen wird. Die in der Defensive kämpfende Flotte wird aber immer in ihrer Bewegungsfreiheit beengt sein, auch wenn ihr die Möglichkeit zu gelegentlichen Offensivvorstößen noch bleibt.

Zou er werkelijk mogelijkheid kunnen bestaan om onzen O.-I. Archipel met goed gevolg op zee te verdedigen ?

In Mei 1810 zeide NAPOLÉON aan zijn Aartskanselier CAMBACÈRES :

Sachez que la force réelle d'un Etat n'est pas dans l'existence de sa marine mais dans celle de son armée de terre.

In de zitting van de Fransche Kamer van Afgevaardigden van 26 Juni 1821 heeft de Fransche Generaal Foy in een

van zijne schitterendste redevoeingen ook het volgende verklaard:

Messieurs, être ou ne pas être, voilà la question du pays quand on discute la formation et l'entretien de l'armée de terre. Il n'en est pas ainsi quand c'est l'armée de mer qui est en discussion. Ici, l'intérêt est moins vaste et surtout d'un ordre moins élevé. Un état ne peut exister, ou au moins durer longtemps, sans armée de terre; il peut, absolument parlant, se passer de marine.

In de zitting van die Kamer van 5 Februari 1831 heeft de Admiraal Graaf DE RIGNY als Minister van Marine de volgende woorden uitgesproken:

Et vous Messieurs, qui ne redouteriez pas de jeter nos derniers écus dans la mer, qu'espéreriez-vous donc d'une armée navale? Sachez avant tout que ce n'est qu'avec une armée de terre que l'on crée et maintient un état. Rappelez-vous aussi que la question de la marine est en outre toujours celle des millions. Croyez-moi, c'est surtout en fait de marine qu'il faut fermer les yeux et ouvrir la bourse.

In de zitting van den Duitschen Rijksdag van 11 Januari 1887 heeft de Maarschalk Graaf von MOLTKE met nadruk verklaard dat in zake weerbaarheid in de eerste plaats aan het leger gedacht moet worden en niet aan de zeemacht omdat, zooals hij zeide:

Die Armee ist die vornehmste aller Institutionen in jedem Lande; denn sie allein ermöglicht das Bestehen aller übrigen Einrichtungen; alle politische und bürgerliche Freiheit, alle Schöpfungen der Kultur, die Finanzen, der Staat stehen und fallen mit dem Heere.

In 1905 verscheen te Parijs eene studie getiteld: „*Quittons la Méditerranée et la mer de Chine.*” Blijkens een zeer gunstige recensie van deze studie is *Captain Sorb*, zooals de schrijver zich noemt, het pseudoniem van een der eerste Marinespecialiteiten van het tegenwoordige Frankrijk. In de inleiding van die studie leest men:

Après avoir déclaré que la Marine n'a pas de but, un officier général, et non des moindres, affirme qu'elle reste condamnée à marcher, une fois encore, à un de ces graves sacrifices dans lequel son honneur ne restera pas intact.

In het begin van 1912 schreef de Fransche Schout bij Nacht DARRIUS:

Tout récemment encore, des doutes aient été émis, au Parlement, sur l'utilité, pour notre pays, d'avoir une marine.

Zouden wij werkelijk ons Indisch leger ter wille van onze zeemacht kunnen en mogen opofferen?

Ik heb gezegd.

De VOORZITTER: Het woord geef ik thans aan den Heer PUTMAN CRAMER.

De Heer PUTMAN CRAMER: Mijnheer de Voorzitter. Het Bestuur der Marine-Vereeniging heeft mij opgedragen U zijn hartelijken dank te betuigen voor de gastvrijheid aan hare leden verleend bij de behandeling van dit onderwerp, dat natuurlijk ook der Marine zoo na aan het hart ligt.

Wanneer ik het — na mij van die opdracht gekweten te hebben — waag enkele opmerkingen te maken, dan is het met een zekere schroomvalligheid, omdat ik, die de verslagen Uwer vergaderingen de laatste jaren met zorg bestudeer, weet op welk een hoog peil het debat in die vergaderingen staat en omdat ik niet in de gelegenheid was op te schrijven hetgeen ik ter sprake wilde brengen.

Mijn eerste opmerking geldt de kwestie van de verrekening der uitgaven over de Nederlandsche en Indische begrootingen. De Majoor DE VRIES roerde dit punt in het debat aan.

Zooals U bekend is, is de conclusie der S. C. over deze aangelegenheid niet eenstemmig. Er is eene minderheids en eene meerderheidsconclusie.

De Heer DE VRIES is van meening, dat het belang dat Nederland bij eene goede verdediging van Nederlandsch-Indië heeft, verreweg het grootst is. Daarom moet zijns inziens het moederland *een zeer groot* deel der Marine-uitgaven betalen en Nederlandsch-Indië de rest.

Hoewel ook naar mijne meening Nederland zeer zeker een deel dier uitgaven zal moeten betalen, zoo meen ik toch dat deze belangen-theorie eenigszins vreemd is. Wanneer men zulk een theorie verkondigt, dan dient men daar de consequenties ook van te aanvaarden. En wanneer men deze theorie een weinig uitwerkt, dan komt men tot vreemde resultaten.

Beschouwen wij bijv. het Nederlandsch-Indische leger. De taak van dat leger is drieledig.

1e. Dient het voor bewaring van de orde en de rust in Nederlandsch-Indië. Dat is een belang van Indië, maar toch ook zeker een Nederlandsch belang.

2e. Dient het voor de verdediging van Nederlandsch-Indië tegen een buitenlandschen vijand. Dat is, zoo als de Heer DE VRIES zegt, een overwegend Nederlandsch belang.

3e. Wordt het gebruikt voor de uitbreiding van ons gezag in de buitenbezittingen. Ik meen dat dat een zuiver Nederlandsch belang is.

Voor het overgrootste deel dient het Nederlandsch-Indische leger dus voor de behartiging van de belangen van het moederland.

En wordt dit leger voor het grootste gedeelte door het moederland betaald? Wordt er, indien voor dat leger nieuw geschut aangeschaft moet worden, of wel wanneer daarvoor vliegmachines of luchtschepen aangeschaft moeten worden, overgepraat of Nederland daar niet een deel van moet betalen?

De theorie gaat mank, zooals men ziet, en ik wilde in dit verband slechts waarschuwen tegen eene al te ethische koloniale politiek, die tegenwoordig door zoovelen voorgestaan wordt, als andere uiterste tegenover de koloniale politiek van lang geleden.

Ik kom nu tot de voorstellen der S. C.

Tegen die voorstellen worden drie bezwaren opgeworpen.

1e. De voorgestelde vloot is te zwak;

2e. De termijn van aanbouw is te lang;

3e. Het Indische leger mag niet verminderd worden.

Wat wil men met die vier schepen doen, vraagt men zich af. Moeten we daarmee vechten om het meesterschap ter zee? Waar halen we in Godsnaam de waanwijsheid van daan, vraagt de Kapitein VAN DER WEYDEN. En de Majoor DE VRIES betoogt dat Nederland nooit een bondgenootschap mag sluiten.

Wat het laatste betreft, verschillende bekende Staatslieden, o. a. de Heeren DE BEAUFORT, VAN 'TETS, DE SAVORNIN LOHMAN, VAN SWINDEREN en VAN KARNEBEEK hebben in onze Staten-Generaal meermalen betoogd dat de buitenlandsche politiek van Nederland er eene moet zijn, waarbij een strikte onzijdigheid het wachtwoord is. Voor een bondgenootschap behoeft

de Heer DE VRIES dus voorloopig geen vrees te koesteren.

Toch kan ik niet nalaten er op te wijzen dat ook onze geschiedenis aantoonst, dat een bondgenootschap tusschen een groote mogendheid en een kleine volstrekt niet altijd nadeelig behoeft te zijn voor de kleine, wanneer de politieke belangen der beide Staten maar ver genoeg samen gaan.

Zoo gingen in 1658 en 1659 de politieke belangen van Nederland en Denemarken, wat de kwestie der oevers van de Sont betreft, zéér ver samen, en laatstgenoemde Staat — als betrekkelijk zwakke zeemogendheid — heeft van zijn bondgenootschap met Nederland — toen een groote zee-mogendheid — niets dan nut gehad.

Maar ik vraag mij af, of wij — ook zonder eenig bondgenootschap — den strijd in Oost-Azië alleen zullen moeten strijden. In den stillen Oceaan hebben, behalve wij, Engeland, Australië, Canada, Duitschland, de Vereenigde Staten en nog andere. Staten groote belangen. En wanneer nu die groote Aziatische mogendheid, die voor ons op het oogenblik de boeman is, bijv. de Engelsche koloniën aanvalt, is Engeland dan in staat dien aanval af te slaan, zonder den steun van de andere Europeesche mogendheden, speciaal zonder den steun van Duitschland?

Kan Engeland een zoodanig groot deel van zijn vloot zenden naar de Pacific, zonder aan de genade van Duitschland te zijn overgeleverd?

Ik las kort geleden in de Februari-aflevering van „The Journal of the Royal United Service Institution”, het orgaan dus der Engelsche vereeniging ter beoefening van de krijgswetenschap, het verslag van eene lezing over „The Dominions and the Navy” en uit deze lezing, zoowel als uit de daarop gevolgde discussie kwam m. i. duidelijk die onmogelijkheid naar voren.

De Europeesche belangen in Oost-Azië zullen verdedigd moeten worden door den onderlingen steun der Europeesche Mogendheden.

De strijd, die in de toekomst in Oost-Azië gestreden zal worden, zal een zee-strijd zijn, een strijd om de suprematie van de Pacific, en wanneer wij in dien strijd niet beschikken over

een krachtige zeemacht, dan is ons lot van te voren beslist.

Maar dat wij in dien strijd, ook zonder voorafgaand bondgenootschap, alleen zouden staan is m.i. zeer onwaarschijnlijk.

Beschouwt men nu eindelijk het concrete geval dat de meesten zich denken, n.l. een aanval van een groote Aziatische mogendheid op onze koloniën, waarbij wij alleen staan, dan wilde ik U vragen of ooit in de wereldgeschiedenis een Staat, die ter zee en te land zeer overmchtig was, en wiens bevolking bezielde was met een militairen geest, die nergens zijn weerga vond, den strijd verloren heeft.

Is voor dat geval de vloot der S. C. plus het leger, zooals de Kolonel DE GREVE en de Heer BARETTA zich dat voorstellen, voldoende?

Ik laat het antwoord aan U over.

Een zeer krachtige vloot en een krachtig leger bieden de beste waarborgen voor de verdediging van Nederlandsch-Indië, dat ben ik geheel met den Heer v. D. WEYDEN eens. Maar de Kapitein v. D. WEYDEN weet, beter dan ik, dat een krachtig leger niet uit den grond te stampen is, zeker niet in de bijzondere omstandigheden, die zich in Indië voordoen.

Met een krachtige vloot is dat nog minder het geval.

Ik begroet in de voorstellen der S. C. de eerste plannen voor den opbouw van een krachtige vloot, een vloot, zooals Nederland als koloniale mogendheid noodig heeft. De termijn van aanbouw komt mij veel te lang voor.

Ik zal volstrekt niet zeggen dat die vier schepen ons eene afdoende zekerheid geven voor alle gevallen. Wel is haar preventieve kracht groot genoeg om ons eene vrij absolute zekerheid te geven tegen eene ernstige schending onzer neutraliteit. Ook wil ik niet zeggen dat de tegenwoordige kracht van het Indische leger voldoende is.

Maar de scheepsmacht, die de S. C. voorstelt, vormt een uitstekende kern, waarom heen, naarmate de tijdsomstandigheden zulks toelaten, de rest opgebouwd kan worden. Die vloot moet zich ontwikkelen, des te vlugger en beter, naarmate hare groote waarde meer tot ons volk doordringt.

En nu vraag ik mij af, of het wel goed is, dat wij, die toch allen een krachtige vloot willen en een krachtige ver-

dediging der koloniën, de voorstellen der S. C. op allerlei onderdeelen bestrijden, omdat wij daarmee het meest spelen in de kaart van hen, die maar het liefst die kostbare plannen zoo spoedig mogelijk van de baan hebben.

En ik betreur het ten zeerste wanneer door het facultatieve voorstel der S. C. tot inkrimping van het Indische leger ook maar eenige wrijving zou ontstaan tusschen dat leger en de marine, omdat onze koloniën toch alleen door eene innige samenwerking van deze beide deelen der weermacht behouden kunnen blijven.

Over onze meeningsverschillen heen wilde ik gaarne den Kapitein v. d. WEYDEN de hand reiken, omdat, indien wij ooit de verdediging van Nederlandsch-Indië op zullen voeren tot die hoogte, waartoe wij in staat zijn, dit te danken is aan de overtuiging van mannen als VAN HEUTSZ, COLIJN, de Overste HERING en ook de Heer v. d. WEYDEN in de groote toekomst, die Nederland en Indië kunnen hebben.

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan den Heer BARETTA.

De Heer BARETTA: Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren! Zooals de geachte inleider in zijne rede zei, heb ik vooral op het rapport van de S. C. nogal wat af te dingen. Ik was daarover reeds eenige uren aan het woord en het is dus voor mij persoonlijk niet zoo'n groot bezwaar dat mij slechts een zeer korten tijd is gelaten om er nog wat van te zeggen.

Ik sluit mij geheel aan bij den Heer VAN DER WEYDEN en betreur het mede dat het onderwerp, vooral in onze vakvereeniging, is ingeleid door een erkend voorstander van het rapport. De klinkende namen die onder het rapport staan pleiten immers reeds zóó voor de conclusiën waartoe de S. C. komt, dat in de brochure van „Onze vloot” wordt aangeraden er nu verder het zwijgen maar toe te doen. Het aantal sprekers en schrijvers dat zich geroepen acht de conclusiën der S. C. nog wat aan te dikken is legio.

Nu de meeste van die voorstanders ieder nog met een klein wenschje voor den dag komen, zoodat b.v. van het voorgestelde pantserschip, willigde men alle wenschjes in, niets zou overblijven, immers de kanonnen zijn van te gering kaliber

(v. D. BELT en S. J. in de *Rotterdammer*), van te zwaar kaliber (v. ROSSUM), de torpedo-bewapening is onvoldoende (QUANT), de snelheid te groot en de pantsering te zwaar (v. ROSSUM), de middelbare batterij te licht (DE VISSER), ja zelfs het geheele pantserschip onnoodig (DE VRIES), nu spijt het mij niet langer dat ik maar wat radicaal ben geweest en de *grondslagen* van het rapport heb durven aantasten.

Ik zeg juist *grondslagen* omdat ik op den voorgrond wilde stellen dat het *niet* de voorgestelde bezuiniging van f6 milioen, of het terugbrengen van de sterkte van het Indische leger op $\frac{2}{3}$ van de tegenwoordige is, waarom ik tegen de voorstellen pleitte maar omdat ik een *ander* stelsel van verdediging voorsta.

Noodig acht ik dit te zeggen omdat de eerste alinea van de inleiding weder zweemt naar een beschuldiging van zelfzucht, waartegen ik reeds protesteerde.

Onnoodig acht ik het over die bezuiniging zelf nog te spreken, daar ik de overtuiging heb dat geen der leden van de S. C. zich de illusie heeft gemaakt dat het ooit daartoe zou komen, ja zelfs dat die bezuiniging wenschelijk was.

Allerminst mag m.i. de indruk gewekt worden dat in het rapport de meening wordt wedergegeven van het Indische Legerbestuur, wat spreker doet door op blz. 174 te spreken van „den chef van den Generalen Staf” die geen bezwaar had tegen aanzienlijke vermindering van het Indische veldleger. De vraag is of dit mag worden afgeleid uit het feit dat de Generaal MICHIELSEN, dit is m.i. juister uitgedrukt, zich met de „strekking en inhoud” van het rapport kon vereenigen, zooals het luidt op blz. 2, doch dit *niet* teekende.

Naar ik vernam is dit geenszins het geval, is het legerbestuur *tegen* inkrimping en deed het, vóór het rapport uitkwam, zelfs een voorstel tot uitbreiding van het leger tot 30 bataljons (van 800 man) met evenredige versterking der hulpwapens, tot invoering van militie onder Nederlanders en beperkte militie onder Inlanders op Java en Madoera, omdat dit de eenige middelen zijn tot het vormen eener reserve voor oorlogstijd.

Verder zou ik hen, die den chef van den Generalen Staf uitspelen, er op willen wijzen dat de a.s. Chef van den Gene-

ralen Staf eveneens uitbreiding tot 24000 man (24 bataljons van 1000 man) voorstaat.

Dat verder de „vorige Minister van Oorlog”, van wien de Inleider op blz. 174 spreekt, (wij zouden liever zeggen de vorige „Minister van Marine a.i.” want als zoodanig had Z.E. zitting), laten wij nu zeggen „als particulier”, vooral voor Java voor de toekomst maant tot „Vorsicht und Umsicht”, ja tot „äusserste Vorsicht”.¹⁾

Wij maken ons dan ook volstrekt niet ongerust dat een Minister van Koloniën het op zijne verantwoording zou durven nemen, het leger op het oogenblik met één soldaat te verminderen. Integendeel gelooven wij dat men er met alle kracht naar zal streven het te kort, dat op 1 Januari 1914 juist een brigade, dus $\frac{1}{4}$ van de sterkte van het veldleger bedroeg, zoo spoedig mogelijk aan te vullen.

Om mij dus nu verder tot het gedrukte verslag te bepalen, constateerde ik met genoegen dat de geachte inleider, die in 1912 nog was voor „veel schepen van eene soort, waarover de bondgenoot, ver van huis, niet in de gewenschte mate kan beschikken”, m. a. w. voor torpedo-materieel, nu krachtig voor „volwaardige schepen” pleit, m. i. zeer terecht: „Seemacht heisst Linienschiffe”.

Dit klemt te meer voor ons als koloniale mogendheid. Wij hebben in Oost-Azië prestige op te houden, Wij moeten voelen dat het beleedigend voor ons is, maar vooral van groote minachting voor ons getuigt wanneer smalend wordt gezegd: „The dutch navy is coming”, wanneer een van onze notedoppen voor Shanghai verschijnt. Vlagvertoon moet machtsvertoon zijn, anders maken we ons belachelijk. Wij moeten verder begrijpen dat wanneer wij een uitgestrekt eilandenrijk als ons rechtsgebied beschouwd willen zien wij in staat moeten zijn, desnoods met geweld, schendingen van onze neutraliteit tegen te gaan. Daarvoor is het noodig dat aan een protest ook op grooten afstand van den basis kracht kan worden bijgezet. Hiertoe zijn alleen slagschepen in staat.

Kunnen wij schade van beteekenis toebrengen, dan zal

¹⁾ „Nord und Süd”, September 1913.

men zich wel wachten onze neutraliteit te schenden, maar ook in den tegenwoordigen tijd om ons aan te tasten, om niet voor eenige jaren verzwakt tegenover een eventueelen tegenstander te staan.

Zooals uit het bijgevoegde uittreksel blijkt waren dit de eischen die ik aan onze marine gesteld wilde zien en nu deed het mij het grootste genoegen dat de Heer WESTERVELD in mijn schuitje is komen varen.

„Als de klap, die wij die vloten kunnen geven, maar zóó hard kan aankomen, dat zij voor eenigen tijd hun overwicht kwijt zijn”, staat letterlijk op blz. 183.

Als men nu in marinekringen meent dat een aantal van vier schepen daarvoor het minimum is, bouw die dan zoo mogelijk alle tegelijk of tracht ze aan te koopen, want wij kunnen morgen aan den dag, gegeven de gespannen toestanden in de Pacific, in de noodzakelijkheid komen een klap uit te deelen. Met dit eskader kunnen wij voorloopig de kat uit den boom kijken, er langer dan 10 jaren mee doen, andere mogendheden doen dat ook, om te goeder tijd nieuwe maatregelen te nemen. Op het oogenblik zijn slagschepen noodig, niemand kan voorspellen dat dit over 20 jaar nog het geval zal zijn. Het tijdstip om nog in te halen wat wij verzuimden is gunstig. Het enthousiasme voor de vloot is in Japan aanmerkelijk aan het luwen, getuige de geschrapte bedragen voor 1914/15 van 55 mill. en voor 1916/17 van 36 mill. gulden.

Ook op de aanleiding hiertoe is het van belang te wijzen. De helden omkoopbaar! Wie had dat ooit gedacht!

Men dient dus af te zien van de „Blue waterschooltheorie”, van een strijd om de heerschappij ter zee, welke volgens de S. C. het hoofddoel of de taak der vloot is: Zie blz. 22, 23, 34 en 36 van het Rapport. Ik haal deze plaatsen nog even aan omdat de Heer QUANT meende dat de S. C. het zoo erg niet gemeend had. ¹⁾

¹⁾ Dat den heer VAN GIJN blijkens de noot van zijn nota is voorgehouden dat *volstrekte zekerheid* van de overwinning of van het meesterchap ter zee of te land nimmer te geven is, spreekt van zelf, en doet niets af aan de theoriën door de S. C. op de genoemde bladzijden verkondigd.

Tevens meen ik degenen die ons het schrikbeeld van verovering van de B. B. of van Banka alleen, om aan geld te komen, voor oogen houden, te moeten opmerken dat hun redeneering alleen opgaat als de door de S. C. voorgestelde vloot in staat zou zijn dit te beletten, wat geenszins het geval is. De inleider ontslaat mij van de moeite dit te bewijzen, hij doet het zelf met vele voorbeelden uit den Russisch-Japanschen oorlog. Ik zeide hetzelfde op blz. 35 van mijne voordracht.

Was Banka of waren alle B. B. bij elkaar belangrijker dan Java, wat niet alleen moet blijken uit statistieken van in- en uitvoer, waaraan de Heer WESTERVELD zoo weinig waarde hecht, dan zouden we niet aarzelen dat eiland of die bezittingen allereerst in aanmerking te brengen voor verdediging. De verdediging van Ned.-Indië met de vloot van de S. C. duurt een uur of korter. Zie de Spaansche vloot voor Manilla, door inleider aangehaald, de slag bij Tsusjima 27 Mei 1905 van 1³/₄—2³/₄ n.m. en wat de Fransche rapporteur PAINLEVÉ zeide omtrent de opdracht van de Fransche Middellandsche zeevloot zijnde het vernietigen van de vereenigde Italiaansche en Oostenrijksche vloeten in 30 à 40 minuten. Dit aan het adres van den Heer WESTERVELD die zegt dat Indië *op den langen duur* niet door een leger te verdedigen is.

Wij zijn niet blind voor de groote preventieve kracht, die er van een behoorlijke vloot voor de beveiliging van Indië uitgaat, maar *wij* begrijpen niet dat zoovelen blind zijn voor de groote kracht die er uitgaat van een bevolking die zich niet wil laten veroveren.

Wij begrijpen niet dat men niet inziet dat een strijd om onze koloniën een geheel andere is dan die tusschen Rusland en Japan. Een oorlog tegen een van de mogendheden die Japan de vruchten hadden ontnomen van den Chineesch-Japanschen oorlog. Een lang voorbereide, met vreugde tegemoet geziene, populaire oorlog, waarin het recht in zekeren zin aan de zijde der Japanners was.

Dat onze koloniën: „zum Raub herausfordern”, gelooven wij met den Majoor HAUSHOFER, de vraag is slechts of de bevolking zich zal laten rooven. Voldoende zal men begrijpen

dat men met een andere natie van voren af aan begint en de ethica, vooral bij den Aziaat, dan wel weer drie honderd jaar op zich zal laten wachten, evenals bij ons.

Het getuigt van weinig vertrouwen in de zegeningen van ons eigen bestuur dat men maar altijd blijft *hopen* dat de Inlandsche bevolking aan onze zijde zal staan, in stede van daarop vast te rekenen en met beslistheid aan te sturen op wapening en oefening van den Inlander, *zonder wiens medewerking eene verdediging van Indië een absolute onmogelijkheid is*. Een Aziatische mogendheid zal zich wel twee maal bedenken voor zij onze bezittingen veroveren wil wanneer zij weet de bevolking tegenover zich te vinden. En er zijn teekenen dat dit het geval zal zijn. Allicht draagt de bevolking den Aziatischen veroveraar *geen* sympathie toe, zeg ik in tegenstelling met den inleider. Zoo'n leger dat voor het behoud van zijn eigen land strijdt behoeft men niet lager te stellen dan een dat op roof uitgaat.

Niet het bezit van de kern alléén, maar van het grootste gedeelte van den Archipel zou ons dan gewaarborgd zijn. In het omgekeerde geval is het pleit al verloren voor de aanvaller geland is.

Wij wijzen er in dit verband op dat de verovering of pacificeering van Formosa aan de overwinnaars der Russen lang niet gemakkelijk valt en zij merkwaardigerwijs meer defensief dan offensief te werk gaan, ja zelfs een stelsel hebben ingevoerd dat riekt naar onze geconcentreerde linie.

Een verovering op deze wijze van geheel Ned.-Indië, geschiedt niet door 100.000 man in eenige maanden en kost zeer veel geld.

In alle overzeesche expeditiën kwam het leeuwendeel van de uitgaven voor rekening van het leger.

De verovering van Lybië kostte Italië tot einde 1912 f360 millioen, waarvan 60 millioen, dus $\frac{1}{6}$, voor rekening van de marine kwam.

De bezetting van Marokko kostte in 1912 274 millioen franc, waarvan 22 millioen voor rekening van marine.

Het bezit van een vloot alléén, want men kan het voorstel der S. C. moeilijk anders noemen, kost den aanvaller niet

belangrijk meer offers aan materieel, personeel en geld. De vijandelijke vloot is bovendien a priori sterker, anders gaat men niet op verovering uit.

Van de wijzen waarop m.i. tot wapening en oefening der bevolking kan worden overgegaan lijken mij, zooals ik reeds zeide, het barisan-systeem en beperkte Inlandsche militie de beste.

Merkwaardigerwijs vraagt de S. C. het advies van den Heer FOKKENS over barisans; het luidt gunstig en tóch komt de S. C. tot de conclusie, zonder veel motiveering, dat uitbreiding *in geen enkel opzicht* aanbeveling verdient. De kosten vormen het voornaamste motief. De resident FOKKENS komt in een zeer lezenswaardig artikel op het instituut terug en beveelt het nogmaals zeer aan.¹⁾

De Heer DE FREMERY toont in verschillende artikelen in de *Javabode* aan, dat ons leger te brengen is op een sterkte van 34000 man, voor de helft bestaande uit barisans, voor 4 millioen 's jaars meer!

Zou het behoud van onze koloniën ons dat niet waard zijn?

De verovering van onze koloniën zou Japan wel het onderhoud van een leger van 100.000 man gedurende eenige maanden zelfs waard zijn, zegt de geachte inleider.

Juist mijne Heeren, alleen om ons de voordeelen, die wij uit onze koloniën trekken, afhandig te maken, zou Japan ons aanvallen. (Dit is de „delicate kwestie” waarvan wij intusschen nog wel wat zullen hooren bij de behandeling in de Tweede Kamer, blijkens de door den Heer MARCHANT gestelde vragen in het geschil met den Heer TROELSTRA.)

Ander belang heeft het daar m.i. niet bij.

Tot versterking zijner positie in de Pacific heeft Japan in de eerste plaats meer Oostelijk gelegen stations noodig. (Wij wijzen op de poging tot vreedzame inbezitneming van de Magdalena-baai.)

In lijnrechte tegenstelling met hetgeen de inleider op blz. 168 ontleent aan HAUSHOFER omtrent het tekort aan rijst is verder hetgeen ik vond in een zeer belangrijke studie „Die

¹⁾ *Koloniaal Tijdschrift*. Februari 1914.

Japanische Auswanderung von Dr. ERNST GRÜNFELD". 1) Schrijver komt op grond van ambtelijke gegevens²⁾ tot de conclusie dat Japan tot het jaar 1841 in staat zijn zal, zijn bewoners voldoende rijst te verschaffen, gerekend op 1 koku (= 1.8039 H.L.) per hoofd, op 5 millioen koku na, die gemakkelijk uit de eigen koloniën te krijgen zijn en zegt dan:

„So dürfte Japan für absehbare Zeit in der beneidenswerten Lage sein, seine Angehörigen nicht nur im eigenen Lande, sondern auch mit dessen eigenen Erzeugnissen zu ernähren”.

Zonderling klinkt zeker in den tegenwoordigen tijd de theorie van HAUSHOFER dat men als men geen rijst genoeg heeft op „roof” in stede van op „koop” uitgaat.

„Wat voor Australië geldt, geldt om dezelfde redenen ook voor ons” zegt de Heer WESTERVELD, op blz. 183, daarbij doelende op het binnendringen van Japansche emigranten.

Dit is evenmin juist. Zeide ik reeds op 10 November dat de stroom van Japansche emigranten zich nog niet naar het Zuiden richt, in het zoeven geciteerde werk komt een opgave voor van het aantal Japanners dat in 1909 in het buitenland was. Ik zag gaarne die opgave aan het verslag toegevoegd (zie blz. 503) en wil er hier alleen een paar cijfers uit noemen:

De Vereenigde Staten 142469, Hawai 65760, district San Francisco 53361, Nederlandsch Indië 781 waarvan meer dan de helft, 436 vrouwen, meest prostitueés.

Op blz. 64/65 zegt schrijver:

„Vielleicht gibt die Schaffung einer neuen japanischen Schiffahrtsverbindung nach dem Süden, von der viel gesprochen wird, der Auswanderung einen neuen Impuls, doch ist auf eine Massenauswanderung auch hier vorderhand nicht zu rechnen.”

Van „verlangen” naar het Zuiden blijkt dus weinig.

Ook weer in lijnrechte tegenstelling met de beweringen van HAUSHOFER die zegt dat de Japanners in het Zuiden

1) Supplement zu den Mitteilungen der Deutschen Gesellschaft für Natur- und Völkerkunde Ostasiens Bd XIV 1913.

2) „Roiss”, Herausgegeben vom Kolonialamt, Tokio, April 44 (1911).

thuis hooren al hebben zij in onze koloniën een beetje veel last van hoofdpijn.

„Zu einer nachhaltigen Kolonisation fehlen übrigens Japan sowohl die Kapitalien als auch die Menschen, die bereit sind ihrem Vaterlande auf lange Zeiträume, wenn nicht für immer zu entsagen,” zegt GRÜNFELD verder.

Ik zou nog veel meer uit deze zeer belangrijke studie willen aanhalen, maar daartoe is geen tijd beschikbaar.

Alleen nog dit. Schrijver noemt het door niets bewezen dat de Japansche regeering heimelijk de emigratie bevordert om zich invloedssferen te scheppen of om politieke redenen, zegt dat geenszins overbevolking de rede tot emigratie is, dat men alleen emigreert naar landen waar de loonstandaard hooger is, en dat de politiek alleen de menschen niet daarheen drijven kan waar ze niet op economische gronden heen willen.

Verder en hiermede wil ik besluiten :

„dass man sich in Japan klar darüber war, dass es kein *Recht* auf eine Einwanderung in einen fremden Staat gibt, und das eine Auflehnung gegen die Einwanderungspolitik eines souveränen Staates unbedingt zu kriegereischen Verwickelungen führen muss”.

Dit naar aanleiding van de overeenkomst met de Vereenigde Staten.

Dat wij al angstig worden als Japan maar naar het Zuiden *kijkt*, zoodanig gaan delireeren dat wij den val van Port-Arthur gaan vergelijken met die van het Romeinsche rijk, den val van de Boerenrepublieken gaan toeschrijven aan het niet bezitten van een vloot, een hulpgeschrei om een bondgenoot aanheffen en weet ik wat al meer, het is wel te begrijpen, Japan kan ons *wegkijken* op het oogenblik, maar waardiger zou ons staan een zelfbewuste houding, die van een natie die de menschen heeft en het geld om zich de schepen aan te schaffen noodig om zich roovers van het lijf te houden. Dat zulk een houding ook in den vreemde gewaardeerd wordt kan men lezen in v. LÖBELL'S *Jahresberichte*” blz. 328 waar „das mannhafte Wort” van Minister COLIJN wordt aangehaald, gesproken in zake het fort Vlissingen.

Opgave van het aantal Japanners verblijf houdende in het
buitenland. (Volgens GRÜNFELD blz. 16).

LANDEN.	1909.	MANNEN.	VROUWEN.
Vereenigde Staten	142469	114382	28087
waarvan op Hawaii	65760	44617	21141
en in het district San Francisco	53361	48590	4771
China	81279	46260	35019
Canada	8854	7717	1137
Peru	4560	4337	223
Australië	3960	3791	169
Colombo, Hongkong, Singapore	3464	1173	2291 *)
Russisch Azië	3600	1808	1792 *)
Mexico	2465	2327	138
de Philippijnen	2156	1686	470
Nederlandsch-Indië	781	344	436 *)
Oost-Indië	780	242	539 *)
Brazilië	605	474	131
Siam	184	123	61 *)
Chili	145	142	3
Argentinië	27	27	—
De rest verdeeld over alle overige landen; totaal	256434	185788	70646

*) Meer vrouwen dan mannen. (De vrouwen meest prostitueés).

De VOORZITTER: Thans geef ik het woord aan den Heer QUANT.

De Heer QUANT: Mijnheer de Voorzitter! Mijne Heeren! In de vergadering van 9 Januari j.l. begon de Hooggeachte Inleider van dien avond met er o. m. op te wijzen dat Z.H.Ed.gestr. zijn gedachten zoo kort mogelijk had neergeschreven om ook anderen — naar hij hoopte *niet alléén tegenstanders* ¹⁾ — aan het woord te doen komen.

Hierin lag opgesloten dat het hem ook aangenaam zou zijn als de voorstanders zich wilden doen hooren.

En — Mijnheer de Voorzitter — dat ligt m. i. voor de hand.

Het „Wie zwijgt stemt toe” mag hier toch niet ten volle worden toegepast al is het voorzeker waar dat alle tegenstanders zich gewoonlijk wél — voorstanders zich veelal niet doen hooren, daar er voor laatstgenoemden toch ook weinig reden bestaat om zich reeds dadelijk voor het debat op te geven.

Ik deed dit dan ook den 9den Januari alléén om openlijk te verklaren dat ik im ganzen Groszen met de ontwikkelde ideeën van den Kolonel VAN DEN BELT mee kan gaan.

De verschilpunten zijn zóó gering dat ik er zelfs liever niet bij stil blijf staan.

Het eenige wat ik thans, na het lezen van het verslag, zou willen opmerken is, dat Z.H.Ed.gestr. op het gebied van het kalibervraagstuk wat pessimistisch is, hetgeen ik grootendeels toeschrijf aan eenige minder juiste gegevens voorkomende in Bijlage VIII van zijn voordracht.

Uit die bijlage zou volgen dat èn Japan èn Amerika ook reeds het kaliber van 38 cM. zouden hebben aanvaard, hetgeen, voor zoover mij althans bekend is, niet het geval is.

Beide naties, die vermoedelijk in de Pacific zoo'n grooten rol zullen spelen, zijn ook op de thans gevoteerde schepen gebleven bij het kaliber van 35.6 cM.

De merkbare neiging van den Kolonel VAN DEN BELT om zelf de 35.6 cM. nog over te slaan is vermoedelijk wel juist op de opgaven van die 2 landen gebaseerd.

¹⁾ Cursiveering is van mij.

Nu het is gebleken dat zij thans nog bij de 35.6 cM. blijven zal hij wellicht ook met de keuze van dit kaliber geheel kunnen meegaan.

Herhaaldelijk blijkt dat de eerste tijdschrift-gegevens niet geheel juist zijn en zoo publiceerde ik zelf in het *Marineblad* van 1 Augustus 1913 — bij het beschrijven der E. N. T. O. S. — dat de in de Engelsche afdeeling tentoongestelde Japansche slagkruiser „Kongo” bewapend was met 8 kanonnen van 38 cM.; later bleek dit te zijn een batterij van hetzelfde aantal vuurmonden van 35.6 cM.

Voor zoover nu bekend gaan alleen Engeland, Duitschland en Italië tot de 38 cM. over, waardoor ook die naties zich moeten beperken tot het minimum aantal vuurmonden, zijnde 8 kanonnen, in 4 dubbeltorens en hebben de andere eerste klasse Zeemogendheden, 4 drielingtorens met kanonnen van 35.6 cM. verkozen; alleen Frankrijk wijkt daarvan af; daar worden 12 en thans alweer 16 kanonnen van 34.3 cM. in respectievelijk 3 en 4 vierlingtorens ondergebracht.

Het kaliber van 34.3 cM. is met zuivere getalwaarden in verband met de moderne pantseringen — gevechtsafstanden — en hoeveelheid springstof zeer wel te verdedigen, al zou het alweer geruststellender zijn wanneer de tegenwoordige regeering het kaliber van 35.6 cM. kon aanvaarden.

Dit laatste echter, naar mijn bescheiden meening, alléén dan, als het aantal kanonnen per eenheid niet wordt verminderd en ook het aantal schepen per divisie geen wijziging ondergaat.

En de divisie van 4 schepen en het minimum aantal vuurmonden opgesteld in 4 dubbeltorens zijn voor mij onaantastbare grondgedachten van minimum eischen.

Twee, mij zeer sympathieke, stellingen van den Inleider wil ik gaarne nog even onderschrijven n.l. no. 11 en 13b, waarin respectievelijk op snelleren aanbouw dan door de S. C. voorgesteld wordt aangedrongen en een onderzoek naar de mogelijkheid van een basis in Straat Soenda wordt aanbevolen.

Voorzeker is daár het strategisch beste punt gelegen, doch de bezwaren telle men niet te licht; het wil mij nog

steeds voorkomen dat zij grooter zijn dan de Kolonel DE GREVE meent.

De moeilijkheden verbonden aan het leggen van mijn-versperringen van die afmetingen in diep en snelstroomend water, alsmede omgekeerd de voordeelen verbonden aan het opruimen dier versperringen, door den zwaren stroom, werden zoo juist weer gereleveerd door den Kolonel DE VISSER.

Ik spreek gaarne den wensch uit dat de bezwaren niet onoverkomelijk zullen blijken, daar alsdan de communicatie met het moederland veel beter verzekerd zal zijn.

Mijnheer de Voorzitter, ik heb nu verder enkele punten aangeteekend en wil beginnen met een opmerking naar aanleiding van het gesprokene door den Majoor DE VRIES, waarbij ik op den voorgrond stel dat ik voorloopig ¹⁾ van de veronderstelling uitga dat ik sprekers bedoelingen heb misverstaan.

Ik hoop dan ook dat Z.H.Ed.Gestr. zoo welwillend zal willen zijn mij straks nog eenige toelichting te geven.

Majoor DE VRIES toch waarschuwt vooral tegen het begrip „bondgenootschap”; hij wil er zelfs niet van hooren dat men — eenmaal langs logische lijnen een vloot samengesteld zijnde — overweegt in hoeverre het aangenomen stelsel zich gunstig aanpast aan bedoeld begrip en zegt op blz. 188:

„In dat telkens en telkens vooropschuiven van de hulp „van een eventueelen bondgenoot ligt ongetwijfeld een eerste „stap op den verkeerden weg. Ik meen daartegen te moeten „waarschuwen en in overweging te moeten geven om dat „punt uit de beschouwingen over de inrichting onzer verde- „diging beslist weg te laten.”

Op blz. 206 echter, waar de Heer DE VRIES weer tot zijn geliefde torpedovloot concludeert, zegt Z.H.Ed.Gestr. echter:

„Is er in den uitgebreiden Indischen Archipel een derge- „lijke vloot, dan zal het niet mogelijk zijn, voor welken tegen-

¹⁾ Bij de beantwoording is mij gebleken dat ik geenszins verkeerd gelezen had, en m.i. heeft de Majoor DE VRIES nu zelf het graf voor zijn torpedovloot helpen graven. Zij ruste in vrede!...

„stander ook, om zich in 1 of 2 dagen te verschaffen het „meesterschap ter zee in die wateren.

„Zijn onze maatregelen goed genomen, dan zal het een „tegenstander niet dagen, maar weken, misschien maanden „kosten om te verkrijgen het meesterschap ter zee.

„*In dien tijd kunnen anderen te hulp zijn gesneld.*” ¹⁾

Mijnheer de Voorzitter dat is mij niet recht duidelijk.

Ik kan toch moeilijk veronderstellen dat de Majoor DE VRIES elke gedachte aan een bondgenoot verre van zich werpt, omdat men er toch niet op kan rekenen en de kleine naties er meestal de dupe van zijn en tevens veronderstelt dat als we dan eenmaal volop in oorlog zijn — ja zelfs al in den hoek gedreven — dat de naties, waarmede wij nooit eenige voeling hebben willen aanvaarden, ons dan te hulp zouden snellen.

Heb ik *niet* verkeerd gelezen dan toetst dus de spreker hier zijn torpedovloot zelf aan het door hem eenige bladzijden te voren zoo scherp veroordeelde systeem.

Daargelaten nog dat zijn conclusie op dat gebied onjuist is, zou in dat geval de spreker zichzelf beslist tegenspreken. Ik herhaal echter dat ik onderstel dat hier iets anders bedoeld wordt, hetgeen dan later wel zal blijken.

De Heer v. d. WEYDEN heeft mij zoo juist eenige woorden in den mond gegeven die wel niet heel veel verschillen van degenen die ik in de Vereniging van Verlofs officieren tegen hem uitsprak, doch toch genoeg om het verschil even te vereffen.

Ik heb niet gezegd dat hij in de Vergadering van 9 Jan. j.l. drie met namen genoemde leden der Staatscommissie *onbevoegd* had verklaard tot oordeelen, doch wel dat hij aan hun bevoegdheid tot oordeelen *afbreuk* had gedaan.

Daar, waar een verder debatteren over deze quaestie geen enkel positief resultaat kan opleveren, verwijs ik naar blz. 208 en 214 van het verschenen verslag om de gegrondheid van mijne opmerking te motiveeren.

Voor al de tusschen haakjes staande zinsnede regel 15 v. b.

¹⁾ De cursiveering is van mij.

op blz. 208 zegt wel niets positiefs, doch zij geeft veel te denken.

Ik acht nog steeds de samenstelling dier Commissie boven allen lof verheven en blijf alle aanvallen op die *samenstelling* zwak noemen.

Ik hoorde vanavond met genoegen uit den mond van den Heer v. D. WEYDEN dat — mogen zijne woorden den 9den Jan. j.l. wat hard geklonken hebben — zijne bedoeling eene geheel andere is geweest.

Mijnheer de Voorzitter ik wil nu gaan behandelen het groote verschilpunt van de samenstelling van de vloot van den Kolonel DE GREVE en die der S. C. en nu geloof ik zoo gelukkig te zijn op een positief resultaat te mogen wijzen.

Heb ik toch den Heer BARETTA (den aanhanger van Kolonel DE GREVE) zoo juist goed verstaan dan heeft hij op dat punt zijne vroeger uitgesproken meening gewijzigd en thans ook de divisie van 4 schepen als technische eenheid aanvaard.

Daardoor zou een groot verschilpunt zijn weggenomen en het spijt mij dubbel dat de Kolonel DE GREVE ook niet hier aanwezig is; wellicht dat Z.H.Ed.Gestr. dan ook zou gaan inzien dat het getal 4 — omdat de S. C. hiervoor geen wiskundig bewijs leverde en het wellicht niet al te ruim motiveerde — toch maar niet zoo zonder groot nadeel tot 3 mag worden terug gebracht.

De brochure van den Kolonel DE GREVE heb ik herhaalde malen gelezen en gaf mij steeds weer nieuwe bewijzen van de heldere inzichten van dezen bekwamen stafofficier, doch Mijnheer de Voorzitter, op blz. 20/21 van dit geschrift blijft toch steeds een zeer zwak punt staan dat niet in overeenstemming is te brengen met de verdere omgeving waarin het is geplaatst.

De zwak geargumenteerde bezuiniging van 1 slagschip en 2 torpedokruisers met de toevoeging „er konden ook nog wel eenige torpedobooten enz. afgenomen worden, doch het is niet meer noodig daar ik de 6 millioen die de S. C. op het leger wilde uitsparen al weer terug heb”, blijft veel afbreuk doen aan deze overigens zoo bijzonder waardevolle brochure.

In mijn voordracht gehouden voor de afdeeling 's-Gravenhage van de Vereeniging van Verlofsofficieren heb ik die divisie van 4 schepen nader uitgewerkt en daarover met den Heer BARETTA van gedachte gewisseld; ik meen dan ook zijne veranderde meening daaraan te mogen toeschrijven.

Dit geeft mij den moed om ook hier dit punt nog eens nader onder de oogen te zien, daar vermoedelijk de meeste leden van K. W. wèl de brochure DE GREVE, doch niet mijne bezwaren tegen de divisie van 3 schepen hebben gelezen.

Al dadelijk dient de aandacht er op gevestigd te worden dat men nooit alle kracht in één schip mag vastleggen daar men door deze te ver doorgevoerde gedachte van het hoofdprincipe „concentratie van kracht” het nadeel krijgt dat een kleine averij aan een dergelijke eenheid de geheele gevechtskracht tot nul kan reduceeren.

Bij het uitvallen van 1 schip van 2 eenheden wordt 50 pCt. — van 3 schepen 33 pCt. en van 4 schepen 25 pCt. van de totale gevechtswaarde buiten gevecht gesteld.

Reeds hieruit blijkt dat een aantal van 4 schepen werkelijk geen luxe is en dat men maar niet zonder enig argument kan zeggen, dat als de S. C. 4 een minimum acht, het met 3 eenheden ook wel gaat, welke conclusie door den Kolonel DE GREVE in zijne bekende brochure wordt getrokken.

Wanneer ik nu hier aan toevoeg dat de praktijk in het buitenland zichtbaar geleerd heeft dat een divisie van 4 schepen haar maximum vermogen kan ontwikkelen en zulk een divisie uit een oogpunt van aanvoering met het oog op de lengte van het verband voor seingemeenschap enz. enz. de meest geschikte combinatie mag genoemd worden dan ligt daar in opgesloten dat men ook de meeste kans heeft een dergelijke *in verband geoefende* eenheid tegenover zich te krijgen.

Frankrijk heeft het langst aan 3 eenheden per divisie vastgehouden en heeft nu ook de 4 schepen divisie ingevoerd.

In de *Marine Rundschau* van Januari 1914 wordt de divisie van 4 schepen uit een artilleristisch oogpunt de krachtigste

eenheid genoemd, zie artikel blz. 31: Feuer Konzentration und Stärke einer Schiffsdivision".

In dit artikel wordt gewezen op de wenschelijkheid van een *even* aantal schepen in één divisie, in verband met het maximum van vuurconcentratie op één doel.

Duitschland, Engeland, Japan, Amerika en Oostenrijk enz., vormen divisies van 4 schepen en eskaders van 2 of 3 divisien naar gelang de finantieele draagkracht der natie dit gedooft; het getal 4 is dus niet zoo maar uit de lucht gegrepen, zooals Kolonel DE GREVE en anderen het willen doen voorkomen.

Waar nu bij ons elke eenheid reeds een minimum aantal kanonnen zal hebben, moet men toch zorgen het aantal schepen per divisie ook niet kleiner te nemen.

Verdiept men zich n.l. niet alleen in de vraag hoe de uitslag zal zijn van een gevecht van een vijandelijk eskader, dat men zich in onze Koloniën denkt door uit een of ander Taschenbuch de sterkste combinatie daarheen te zenden, met de 4 schepen van onze toekomstvloot die daar steeds gevechtsbereid gereed zullen zijn doch beredeert men eens de *preventieve* kracht van laatstgenoemde vloot, dan zal men al ras merken dat het getal „vier” van zeer veel beteekenis is.

Een vijand die een veroveringspolitiek in onze Koloniën zal willen beginnen, *wie hij ook zij*, zal daartoe niet anders overgaan dan wanneer hij zich behoorlijk rekenschap heeft gegeven dat de kansen op een ehec, zoowel uit een kracht- als finantieel oogpunt, zoo gering mogelijk zijn.

Ook de Heer BARETTA stelde dit zoo even op den voorgrond.

Nu is de kleinste *ge oefende* eenheid waarover hij beschikt een divisie, zooals boven aangegeven van vier eenheden, terwijl de praktijk reeds heeft geleerd dat die divisie niet zoo maar in eens in oorlogstijd met één schip kan worden vermeerderd, daar alsdan de kans bestaat dat zij, zooal niet verzwakt, dan toch zeker in vele opzichten onhandelbaar zal zijn.

Wil dus nu het vijandelijk eskader een gedecideerd overwicht hebben, waarvan ook na den slag direct profijt kan getrokken worden, dan moet het numeriek ook sterker zijn

en de vijand is uit dien hoofde reeds verplicht om, bij aldien hij tegenover zich weet eene divisie van 4 schepen, een tweede divisie aan zijn eskader toe te voegen om voor zich de zekerheid te hebben dat na het gevecht — al zou de uitslag een overwinning mogen genoemd worden — zijn eigen vloot niet zóódanig gehavend zal zijn, dat zij niet langer op het terrein van actie kan blijven.

Onnoodig lijkt het mij te zeggen dat b.v. Japan eerder één divisie aan het eigen land zal kunnen onttrekken dan twee en zelfs — met het spreekwoord voor oogen dat de laatste loodjes het zwaarst wegen — dat de kans op uitzending van een veroveringsvloot, wanneer 3 of 2 divisies daar voor noodig zijn, belangrijk kleiner is dan wanneer daartoe 2 of 1 divisie voor zou kunnen worden gebruikt.

Zou men nu in Indië slechts 3 schepen in één divisie vereenigen dan zou elke vreemde divisie niet alleen per eenheid doch ook in aantal sterker zijn en uit dien hoofde de kans op het lijden van een echec *bij het daar tegenover stellen van één divisie* belangrijk zijn verminderd waardoor des te vlugger, zoowel uit een finantieel als uit een krachtoogpunt, tot den aanval kan worden overgegaan. *Dat vierde schip legt dus juist veel gewicht in de schaal.*

Het kan het moment van aanvallen langen tijd verschuiven, wellicht zelfs dat van uitstel afstel komt.

Het komt er minder op aan of een beslissend zeegevecht — zooals de Heer BARETTA hiervóór opmerkte — slechts één uur duurt (van 12 u. 15 m.—1 u.), doch meer wanneer dat uur zal aanbreken.

En nu M. H. rijst de vraag of de weermacht in het algemeen niet in hoofdzaak een *preventief* karakter draagt?

Wanneer het juist was om uit het feit dat eenige andere natie alweer grooter schepen bouwt de conclusie te trekken dat wij er dan wel van kunnen afzien om onze Koloniën met een vloot te verdedigen, dan zou Duitschland geen vloot behoeven te bouwen tegenover Engeland en zich slechts van goede kustversterkingen en klein marine-materieel behoeven te voorzien. Ik kies juist dit voorbeeld omdat wij drie jaar geleden zoo hebben meegeleefd in de spannende dagen van

een komenden Europeeschen oorlog tusschen deze twee krachtstaten. Nu zal het vermoedelijk, doordien wij voor dien slag gespaard gebleven zijn, alweer grootendeels vergeten zijn. Velen uwer zullen zich echter nog wel herinneren dat het toen de *zwakkere* Duitsche vloot was, die door haar *preventief* karakter Engeland in toom hield.

Neemt men nu een „Taschenbuch” of eenig ander periodiek en zet men de Engelsche vloot tegenover die van Deutschland, dan is eerstgenoemde zoo wel numeriek als in hare eenheden *thans* veel sterker en was zij dat *te voren* nog veel meer.

Ik hoop M. H. door deze voorbeelden er in te zijn geslaagd U duidelijk te maken dat onze divisies moeten bestaan uit schepen die, door de schade die zij altijd kunnen aanrichten, gevreesd zullen worden en dat die divisies uit evenveel schepen moeten bestaan als die van alle andere naties. Alleen dan zal het preventieve vermogen van zoo'n divisie zoo hoog mogelijk zijn opgevoerd.

Door dien bril bekeken zal men ook begrijpen dat de in Holland of onderweg zijnde divisie van 4 schepen wel degelijk gewicht in de schaal zal werpen bij het nagaan der kansen van een veroveringsoorlog in onze Koloniën.

Het zal niet noodig zijn er op te wijzen dat een dergelijk ingewikkeld mechanisme als een modern oorlogsschip wel mag genoemd worden, meermalen niet alleen herstellingen doch onderhoudsperioden moet doormaken om niet vóór zijn tijd versleten te zijn.

Ook zal men in open zee zijnde er steeds op bedacht moeten zijn dat om beurten de schepen den brandstofvoorraad zullen moeten aanvullen en om al die redenen kan men alleen verzekerd zijn dat de Admiraal op elk oogenblik over 4 schepen voor de actie kan beschikken als er 5 in de Koloniën zijn.

Houdt men nu rekening met een geregelde aflossing van het Europeesche personeel der vloot en de noodzakelijkheid dat men in Holland het aldaar aanwezige personeel op soortgelijk materieel oefent dat men in tijden van dreigend oorlogsgevaar naar de Koloniën of zelfs na het uitbreken van den oorlog derwaarts moet kunnen uitzenden, dan dient men daar ook over een soortgelijke divisie van 4 schepen te

kunnen beschikken, waardoor in vele gevallen het Indische eskader nog op dubbele sterkte zal kunnen worden gebracht.

Ik mag als bekend veronderstellen dat de S. C. zich die verdeling heeft gedacht en op welke wijze zij — uit een finantieel oogpunt beschouwd — zich den aanbouw van het benoodigde materieel denkt.

Ik voeg er nog aan toe dat ik hoop dat de Regeering nog een middel weet te vinden om den aanbouw *belangrijk sneller* te doen plaats vinden daar, naar mijne meening, elk uitstel als staatsgevaarlijk moet worden beschouwd.

Men bedenke wel dat met het drijven van de schepen nog geenszins de gevechtskracht beschikbaar is, daar een schip een dommekracht is, waaruit het personeel door veel oefening eerst na jaren van praktijk het maximum vermogen naar voren kan brengen.

Bij het aanvragen van één slagschip mag het dan ook niet blijven en dient het slechts als eerste inzet van een spoedig volgend geheel te worden beschouwd.

Ten slotte Mijnheer de Voorzitter wil ik er nog even op wijzen dat vanavond weer is ter sprake gebracht dat de leden der S. C. van meening zouden zijn geweest met de door hen voorgestelde vloot het meesterschap ter zee te zullen kunnen behouden.

De Heer BARETTA somde eenige bladzijden op uit het rapport dier Commissie waaruit zulks, volgens hem, duidelijk blijkt.

Reeds vroeger verwees ik hem naar een noot voorkomende in de nota van den Heer Mr. Dr. ANTON VAN GIJN waaruit zonneklaar blijkt, dat geen enkel lid ooit die gedachte kan gehad hebben, wat trouwens nogal voor de hand ligt.

Ik voeg die noot hier dan ook aan toe en verwijs voor het verdere wat ik naar aanleiding der daarin voorkomende procentenrekening opmerkte naar no. 41 van het maandblad van verlofsofficieren enz.

Bedoelde noot luidt:

„Dat geen land ooit afdoende weermiddelen bezit, welke volstrekte zekerheid van de overwinning of van het meesterschap ter zee of te land geven, is den ondergeteekende in

voldoende mate voorgehouden, maar het heeft hem niet kunnen overtuigen, dat daarom onder alle omstandigheden elk percent aan zekerheid, dat te verkrijgen is, moet worden nagestreefd, ook al zijn de offers, welke daarvoor in meer dan één richting gebracht moeten worden, nog zoo groot, en al blijft met dat al het percentage der kans op goeden uitslag uiterst gering. Het is dankbaarder hogere belastingen te betalen, en hoogst nuttige en noodige maatregelen op ander gebied achterwege te laten, wanneer men hierdoor de kans op succes b.v. van 80 op 90 pCt. kan brengen, dan wanneer er niet meer mee te bereiken is dan dat bedoeld percentage van b.v. 10 op 12 $\frac{1}{2}$ pCt. wordt opflievoerd."

Uit de eerste zin blijkt reeds duidelijk dat geen lid de hoogmoedige gedachte gekoesterd heeft met den bezem in de mast in de Javazee rond te varen.

U dankend Mijnheer de Voorzitter voor de mij gegeven gelegenheid hier van mijn instemming met het door den Hooggeachten Inleider gesprokene te doen blijken, eindig ik met het uitspreken van de hoop dat, wanneer eenmaal de *regerings*voorstellen bekend zullen worden, die wellicht nog aan vele wenschen zullen tegemoetkomen, alle *soms schijnbare* verschilpunten zullen kunnen vervallen en wij eendrachtig kunnen doen blijken dat en Land- en Zeemacht ten volle met die plannen instemmen.

Men begripe dan vooral dat idealen nu eenmaal niet bestaan en een ieder een weinig water in zijn wijn moet leeren doen.

Alleen de verantwoordelijke Regeering kan toch alle moeilijkheden ten volle overzien en het is een verblijdend teeken dat deze defensieaangelegenheid werd aangevangen door een rechts Ministerie en thans in denzelfden geest wordt aanhangig gemaakt door een laat ons maar zeggen links Kabinet.

Moge de toekomst bewijzen dat het defensievraagstuk los van de politiek is gekomen!

De Voorzitter : Nu geef ik den Heer DE FREMERY het woord.

De Heer DE FREMERY : Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren ! „De verdediging van N.-I. tegen een B. V. behoort in hoofdzaak door de zeemacht te geschieden”, dat is *de* conclusie, waartoe de S. C. komt. Zij blijkt zoodanig doordrongen van de noodzakelijkheid van een krachtige vloot, dat zij niet aarzelt als hare meening uit te spreken, dat, indien onze geldmiddelen een beletsel mochten opleveren tegen de verwezenlijking van hare vlootvoorstellen, dan het leger behoort te worden ingekrompen tot beneden de sterkte door haar zelf als minstens noodig opgegeven.

De S. C. besteedt vele bladzijden van haar rapport om de bewijzen te leveren dat hare meening in deze de juiste is. Hare bewijsvoering is niet alleen positief, ook negatief. Zij bewijst niet alleen, dat de vloot het eenige defensiemiddel is, dat „goede kans biedt om de verdediging van geheel Indië tegen een B. V. met succes te voeren,” maar zij tracht evenzeer aan te toonen, dat de verdediging van Java *nooit* een 2de phase van verdediging vormt. Zelfbedrog is het te meenen, dat ooit de kans op een succesvolle verdediging te land groot zal zijn.” „De verdediging van Java tegen eene groote mogendheid, die ongestoord tegen ons kan optreden, is een *hopelooze* strijd”. „Zelfs een aanzienlijke uitbreiding van onze legersterkte zou geen aannemelijk uitzicht op een gunstig gevolg kunnen opleveren.” „Naar meer te streven” — dan de S. C. met het leger voorheeft — noemt de S. C. *dwaasheid*. En mocht nu iemand, deze voor zijn persoon minder vleiende qualificaties trotseerende — nochtans een poging wagen om aan te toonen, dat een verdediging van Java wel mogelijk is, mits men daar een voldoende sterk leger heeft, dan vindt hij reeds van te voren alle bronnen waaruit hij zijn strijdkrachten zou wenschen te putten, door de S. C. afgekeurd.

Uitbreiding van het *Inlandsch* element in het leger is *onraadzaam*. Tegen het denkbeeld van een inlandsche dienstplicht, hoe ook, bestaan „*politieke*” en „*overwegende practische*” bezwaren. Uitbreiding van de barisankorpsen acht de S. C.

in geen enkel opzicht aanbevelenswaardig. Tegen militieplicht van Europeanen bestaan volgens de S. C. *overwegende* bezwaren.

Men ziet het dus. De S. C. had niet eens pogingen behoeven te doen (blz. 28) om te bewijzen dat „zelfs een aanzienlijke uitbreiding van onze legersterkte geen aannemelijk uitzicht op een gunstig gevolg zou kunnen opleveren.” Waar het naar hare meening onmogelijk is een aanzienlijke uitbreiding van het leger te bereiken, daar blijft ons wel niet anders over dan al onze krachten te besteden aan een vloot.

Al zegt de S. C. het dan ook niet met die woorden, het behoeft ons niet te verwonderen, dat de inleider na bestudeering van het rapport tot het besluit komt, dat de S. C. voor de verdediging van N.-I. een vloot *hoofdzaak* acht en het leger slechts een *bijzaak*, die desnoods moet worden geofferd aan de hoofdzaak. Maar wat ons wel verwondert is, dat de inleider het met die qualificatie eens is, ja, haar zelfs verscherpt door met nadruk te verklaren, dat de vloot *het eene noodige* voor ons is.

Mijne Heeren! Bijna een eeuw lang hebben we gewurmd aan het vraagstuk hoe we zonder middelen Java, de parel van ons bezit, tegen een B. V. konden verdedigen. Men is er niet in geslaagd, hetgeen niet behoeft te verwonderen, maar steeds als eerste eisch werd gesteld, dat het niets mocht kosten.

Thans zijn we in een nieuw stadium aangeland. Met het ontstaan van groote mogendheden om den Stillen Oceaan loopt ons koloniaal bezit meer en meer gevaar. Vroeger was het een voor de meesten onbereikbaar plekje aan het einde van de wereld, thans ligt het binnen het bereik van iedereen, ja zelfs van mogendheden, die aan de expansie ziekte lijden.

Dankbaar mogen we daarom zijn, dat aan eene S. C. opgedragen is geworden het vraagstuk der defensie op te lossen, want nu blijkt daaruit tenminste de ernstige wil de beginselen

onder de oogen te zien, waarvan bij de verdediging van den archipel moet worden uitgegaan.

Maar wanneer we dan de eindvoorstellen der Commissie lezen, zien we dat het weer de oude quaestie is, die men als uitgangspunt neemt, n.l. de *geldquaestie*.

Altijd vraagt men wat *kunnen* we betalen en nooit, wat *moeten* we betalen voor het behoud van ons koloniaal bezit, zonder welk Nederland niets beteekent.

Want, Mijne Heeren, wat *kunnen* we betalen is synoniem met wat *willen* we betalen, wat hebben we er voor over.

En aangezien dit geheel en al van persoonlijke appreciatie afhangt, omdat men geen ongelijksoortige grootheden als een weermacht en ouderdomspensioen, een leger en de droogmaking van de Zuiderzee op hun meerdere of mindere urgentie kan vergelijken, kunnen we het defensievraagstuk *nooit* oplossen zolang we ons daarbij laten leiden door de vraag, wat kunnen we betalen. Op de vraag wat *kunnen* we betalen kan *niemand* een *positief* antwoord geven.

Om N.-I. op dit oogenblik met redelijke kans op succes te verdedigen is een weermacht van een *bepaalde* sterkte noodig, en die kost een bepaalde som, en blijft men daar beneden, dan is al het aan de weermacht bestede geld weggeworpen, en naarmate de landen om de Stille Zuidzee zich meer ontwikkelen, zal om dezelfde graad van veiligheid te behouden een grootere weermacht noodig zijn.

Ook hiermee moeten we dus rekening houden, dat de weermacht steeds grooter en steeds duurder zal worden. Het is struisvogelpolitiek dit te verzwijgen.

En elke oplossing die aan de hand gedaan wordt, en die geen rekening houdt met deze feiten, zal hevige bestrijding vinden, zij zal niemand *geheel* kunnen voldoen en nooit den steun van een meerderheid krijgen.

Daarom ook wordt het rapport van de S. C. door vrijwel iedereen aangevallen omdat ook zij bezweken is voor het financieele vraagstuk.

Ook zij bouwt een weermacht op, beschouwt alle organen geeft daarvoor de minimum afmetingen aan, schrikt dan van de financieele consequenties en amputeert vervolgens

van het toch al niet zoo florisante wicht eenvoudig een van de slechtst ontwikkelde ledematen. Meent zij werkelijk, dat het dan ooit de voor hem weggelegde taak zal kunnen vervullen?

Mijne Heeren. Ik ben er van overtuigd, dat mijne zienswijze, dat we in defensiezaken niet op een koopje uit kunnen gaan door de groote massa niet gedeeld wordt, van waar zouden anders die voorstellen komen om op listige wijze onze verdediging goedkoper in te richten dan andere mogelijkheden, en ik verbeeld mij ook geen oogenblik, dat het mij zal gelukken een andere zienswijze ingang te docu vinden waar het anderen voor mij evenmin gelukt is. Waar ik echter evenzeer van overtuigd ben, is, dat zolang men voor de defensie van N.-I. geen middelen beschikbaar stelt, die *in overeenstemming zijn* met het enorme gebied, dat we in Oost-Indië te verdedigen hebben, zolang zal het defensie-vraagstuk niet op te lossen zijn.

Men begrijpe mij wel, ik acht het niet noodig, dat we van stonde af aan een vloot hebben sterker dan die van Japan en op elk eiland een sterk leger, dit is nu nog niet noodig en vermoedelijk nooit. Maar wat wel noodig is, dat is een *vloot*, die geen quantité négligeable is, d. w. z. een die op dezelfde afstanden kan strijden als andere vloten, het gevecht kan zoeken en het gevecht kan ontwijken, 2e een verdedigde basis, 3e een *veldleger* voldoende om Java, het centrum van ons bezit, den zetel van ons bestuur, te verdedigen op zoodanige wijze, dat de verovering den vijand meer kost dan hij aan geld en tijd kan besteden. En als we dat niet betalen *kunnen* — lees betalen *willen* — dan doen we beter niets te doen, want door op het een of op het ander te bezuinigen krijgen we een onvoldoende weermacht, die N.-I. niet met redelijke kans op succes kan verdedigen en waaraan de bestede gelden zijn weggeworpen.

Mijne Heeren! Toen ruim een jaar geleden in de Indische bladen de eerste mededeelingen verschenen omtrent de oplossing, waartoe de S. C. gekomen zou zijn, mededeelingen die inderdaad juist bleken te zijn, toen ben ik reeds in de

gelegenheid geweest mijne meening omtrent de defensie van N.-I. te publiceeren. En sedert dien tijd is zij niet gewijzigd.

Elke weermacht behoort harmonisch ontwikkeld te zijn. Elke weermacht behoort te bestaan uit een landmacht en een zeemacht, die daar waar ze elkaar naderen ten nauwste samenwerken.

De geografische gesteldheid van het gebied bepaalt de mate van ontwikkeling, die elk deel moet hebben en *zoo ligt het voor de hand, dat in een archipel de marine op den voorgrond treedt.*

Voor al in ons Indisch rijk, waarvan de ligging zoodanig is, dat het noodig kan zijn gewelddadig buiten den archipel op te treden, dat niet aan te vallen is dan overzee, is een vloot — een zoo krachtig mogelijke vloot — noodig. Dan ook alleen — n.l. wanneer wij een *strijdvaardige vloot* hebben — zullen we op bondgenooten kunnen rekenen, want al moge het ook prettiger zijn geheel op eigen beenen te staan, we moeten niet vragen wat aangenaam is, maar hoe we onze positie in Oost-Azië het sterkst maken, en daarbij kunnen bondgenooten ons van dienst zijn.

Maar al zijn we voorstander van een krachtige vloot, een orgaan, dat in onze weermacht sterk ontwikkeld moet zijn, nooit zouden wij voor de defensie van N.-I. willen *volstaan* met een vloot en die vloot met den inleider *het eene noodige* willen noemen.

Inleider stelt ons Engeland tot voorbeeld. Heeft dat land dan niet eeuwenlang zijn heil toevertrouwd aan een vloot? Wat bewijst dat? Heeft Nederland zijn koloniën nu niet reeds eeuwenlang behouden *zonder* weermiddelen? Is dat een motief om op dien weg door te gaan? *Thans* vertrouwt Engeland de zorg voor zijn veiligheid toe aan een vloot met een sterkte van 16:10 t/o van de krachtigste Europeesche mogendheid... en toch zijn velen daar te lande nog van meening, dat het leger van ruim 600.000 man, dat daar achter staat, niet voldoende is. Waagt Australië het alléén op een vloot te vertrouwen. Zelfs een sterker dan de onze? Neen, in 1919 zal men daar een leger hebben van 150.000 man.

Wilde men Englands voorbeeld in Indië navolgen, dan zou men — Amerika buiten beschouwing latende — en om van het leger niet te spreken, een vloot van 32 dreadnoughts noodig hebben binnen 6 jaar. Want Japan kan over 6 jaar, ja, als het moet over 4, beschikken over 12 eerste klasse dreadnoughts (meer dan 28000 ton), 2 volwaardige dreadnoughts (20800 ton), 6 halfdreadnoughts (14—19000 ton).

Even weinig gelukkig als dit voorbeeld acht ik inleiders voorbeeld om aan te toonen dat we ook met een zwakkere vloot niet zonder kans op succes tegen een sterkere zullen kunnen optreden. De Heer VAN DEN BELT wijst er op dat de Japansche vloot zwakker was dan de Russische en deze toch versloeg. Maar ik zie geen kans om daar eenige andere leering uit te putten dan dat, waar de Russen zelfs met een sterkere vloot niet tegen de Japanners opkonden, wij ons geen illusies zullen behoeven te maken met een zwakkere vloot de overwinning te behalen. Ja, erger nog, we zien hieruit hoe gevaarlijk het is op een vloot alléén te vertrouwen, want vóór nog de oorlog goed begonnen was, was de Russische vloot al zoodanig beschadigd en gedemoraliseerd dat zij eerst onder den dapperen MAKAROF op 13 April opnieuw kon uitvaren.

Zou het een aanvaller gelukken gelijk met de oorlogsverklaring ook onze vloot niet-gevechtsbereid te overvallen, dan zou hij zonder slag of stoot meester zijn van ons bezit.

Als leek op marinegebied zal ik niet op de vlootvoorstellen ingaan, alleen moet het mij van het hart, dat ik me een beetje ongerust maak, dat we over 20 jaar de verdediging van ons koloniebezit willen opdragen aan een vlootje dat uit $\frac{1}{4}$ van het aantal schepen bestaat dat Japan over 4 jaar hebben kan.

Dat vlootje moet dan N.-I. *verdedigen*. Maar als men de verdediging van den Archipel aan die vloot, of aan een vloot in het algemeen wil opdragen, hoe moet men dan toch die verdediging van een gebied voorstellen? Wat beoogt men dan met een verdediging? Sluit dan niet het begrip „verdedigen” alreeds in zich, dat men de zwakkere is? Een

sterkere zal toch nooit de verdediging kiezen. Engeland zal nooit verdedigen; wordt het bedreigd, het is de sterkste, het zal aanvallen. Deze vorm van strijd, die men verdediging noemt, wordt den zwakkere opgedrongen. De verdediger beoogt te behouden en om te behouden legt hij den aanvaller zooveel mogelijk beletselen in den weg en zoekt hem steeds nieuwe hindernissen in den weg te leggen in de hoop, dat de voortdurende inspanning den aanvaller ten slotte zal uitputten of ten minste zooveel van zijn krachten en geld vorderen, dat hij het ten slotte opgeeft en zich met minder tevreden stelt dan hij dacht te bereiken. Is dan niet het kenmerk van verdedigen „rekken van het verzet?” Wat kan een energiek gevoerde verdediging anders beoogen?! Maar, dan vraag ik me af, wat bedoelt het D. R. dan als het zegt, dat een verdediging van Java *slechts het karakter kan dragen van eenig rekken van het verzet?*

Mijne Heeren! Wat mij in het D. R. het meest getroffen heeft, is de voorstelling, die daarin wordt gegeven van het verdedigen van ons bezit en de rol die de D. C. in verband daarmee aan de verschillende organen der weermacht toedenkt. De eerste phase van de verdediging van N.-I. is die van den geheelen archipel door onze vloot. Is die onschadelijk gemaakt dan moet de tweede phase van de verdediging worden gevormd door de verdediging van Java, het meest waardevolle eiland en de zetel van het bestuur. Want eerst als dat eiland in zijn bezit is, dan is de geheele Archipel voor ons verloren gegaan.

In deze meening ben ik niet geschokt al noemt de S. C. haar dan ook „Een volkomen miskenning van de beteekenis die de verdediging van Java te land ooit kan hebben”, en al ontkent zij dan nog zoo positief dat de verdediging te land een 2e phase van verdediging zou kunnen vormen.

Hoe zal het nageslacht ons eenmaal vloeken als wij — luisterende naar deze uitspraken van de S. C. — Java weerloos laten — en Indië verspelen.

Natuurlijk, *op den duur* gaat elke verdediger tegen een overmachtigen vijand te gronde, maar of de verdediging van

Java met eenige kans op succes *gedurende geruimen tijd* kan worden gevoerd, dat hangt af van de maatregelen, die we van te voren daartoe hebben getroffen.

Hebben we *alleen* een vloot, dan is het lot van onze koloniën, van alles, in enkele uren beslist. Niets is onzekerder dan het bestaan van een vloot, die zelfs door mijnen kan worden vernield. Hebben we behalve die vloot een leger op Java, dan hebben we kans tenminste nog Java te behouden, want de grootste moeilijkheden beginnen voor den aanvaller pas wanneer hij overgaat tot den overvoer van een landingsleger. Dat kost hem menschen en tijd en niet het minst geld — de zenuw van den oorlog!

De S. C. zegt het zelf — blz. 19 — dat de organisatie van onze weermacht er een moet zijn, die beantwoordt aan de strategische eischen der verdediging.

„Hoe krachtiger onze weermiddelen des te meer zekerheid, dat de preventieve werking daarvan de gewenschte uitkomst zal hebben. Dan zal in elk geval bij een rechtstreeks tegen ons gevoerden oorlog de tegenpartij worden gesteld voor de noodzakelijkheid *eener des te zorgvuldiger en des te omvangrijker voorbereiding en voor het uitzicht op een des te langduriger strijd en des te ernstiger verliezen*”.¹⁾

Mijne Heeren! Dit zijn de woorden van de S. C. Ze zijn volkomen juist. En daarom moet — *om den vijand tot omvangrijke voorbereiding en tot een langdurige strijd te dwingen*, achter de vloot een leger staan.

Hoe de S. C. na die door haar uitgesproken woorden de defensie kan opdragen aan een vloot *zonder leger* is mij een raadsel.

M. H. Er is nog een reden waarom we op Java een behoorlijk ontwikkelde landmacht moeten hebben. Java is tot nu toe ontegenzeggelijk het zwaartepunt van ons bezit. Het is de zetel van het bestuur, het wordt de basis van de vloot.

Wanneer we tot den door de S. C. desnoods getolereerden toestand geraken, dat daar voor de verdediging van de basis

¹⁾ Cursiveering van ons.

te Tandjong Priok, van de hulpbasis te Soerabaja en van de bestuurszetel in totaal slechts een troepenmacht van 7000 man infanterie beschikbaar is, dan kunnen we gerust zeggen, dat Java onverdedigd is.

Dan rust op de vloot niet alleen de zorg voor de veiligheid van den geheelen archipel, maar die voor de veiligheid van Java in het bijzonder.

Want gelukt het den vijand door een handige en stoutmoedige operatie op Java een landingsleger van een 10.000 man aan infanterie te landen, dan zal de vloot, beroofd van zijn basis, voorraden, herstellingsmiddelen, aanvulling enz. en ten slotte aan uitputting sterven.

Deze onveiligheid in den rug zal den vlootvoogd nopen meer in het bijzonder op Java te letten, hij zal zich niet te ver van Java durven verwijderen, de vloot zal ten slotte de verdediging van Java op zich nemen, en daarna wordt de verdediging van N.-I. een illusie.

Men zal mij tegenwerpen dat een aanvaller het nooit zal wagen aldus de zaken om te keeren, dat hij geen aanzienlijk en ook geen kleiner landingskorps zal overvoeren vóór de vloot zoover onschadelijk is gemaakt, dat het gevaar voor een aanval op de transportvloot gering geworden is.

Maar dan zou ik willen wijzen op Japan, dat zoowel in 1894 als in 1904 op dezelfde wijze is opgetreden.

In zijn beschrijving over de Japansch-Chineezzen oorlog zegt INOUE, dat na den zeeslag bij Haijang, 17 September 1894, de Japanners meester waren in de Gele Zee, en zij nu in de gelegenheid waren troepen te landen op Chineesch gebied. „Een tweede leger” — het eerste was reeds voor dien zeeslag geland in Korea en had daar 15 September den slag bij Pijongjang gewonnen — „werd nu opgeroepen om een inval te doen op het schiereiland, waarop Port-Arthur ligt, omdat zoolang deze vesting niet genomen was, niet gezegd kon worden, dat de Chineesche vloot absoluut hulpeloos was. Eerst het bezit van de beroemde haven zou Japan de heerschappij over de golf van Petsjili geven en de gelegenheid openen den handel tusschen de daar gelegen havens te beletten.”

En verder: „Nadat Port-Arthur gevallen was, was Wei-hai-

Wei het eenige maritieme station van beteekenis in N.-China. In de haven van die plaats had de rest van het Chineesch N.-eskader zich opgeborgen, na te Port-Arthur hersteld te zijn. En nadat deze plaats gevallen was, kon de vloot niet meer uitvaren, daar geen enkele haven in N.-China haar een zoo goede schuilplaats bood als Wei-hai-Wei (m. a. w. zij was daaraan gebonden). Dus lag zij daar niets te doen, met de beide havenuitgangen beschermd door versperringen en mijnen. De Japanners in het bezit van het Kwantung-schiereiland, waren nu geheel en al meester van de Gele Zee. Zij konden niet toestaan dat Wei-hai-Wei nog door de Chincezen bezet was, *omdat zoolang de Chineesche vloot daar lag, zelfs zonder iets te doen, altijd de mogelijkheid bestond, dat zij plotseling uittiep* om een Japansche transportvloot in de golf aan te vallen. In 't kort, *zoolang het N.-Chineesche eskader niet vernield was*, konden de Japanners geen transporten met absolute veiligheid naar het laatste object, Peking, zenden. En het was om deze slot-expeditie gemakkelijk te maken, *dat een leger uitgezonden werd om bezit te nemen van Wei-hai-Wei en de Chineesche vloot te vernielen, in samenwerking met de marine.*"

De 2e divisie en de 3e brigade (6e divisie) werden daartoe op meer dan 50 transportschepen op 18, 19 en 20 Januari 1895 overgevoerd naar de Tungching-baai op 60 K.M. van Wei-hai-Wei. Dat zulk een handeling de meest mogelijke voorzichtigheid eischte, daarvan was men ten volle doordrongen. INOUE schrijft: „*Aangezien de Chineesche vloot op elk oogenblik kon uitloopen en de transporten op zee aanvallen, werden de uiterste voorzorgsmaatregelen tegen zulk een handeling door de Japansche marine genomen.*”

Zoowel Port-Arthur als Wei-hai-wei hebben de Japanners dus in 94/95 met het leger genomen om de Chineesche vloot onschadelijk te maken.

In 1904 hebben zij niet anders gehandeld. Ook toen hebben de Japanners precies hetzelfde recept gevolgd. Eerst nemen ze Korea in bezit, omdat het ijs iedere landing dichterbij Port-Arthur onmogelijk maakte. Maar dan worden de eerstvolgende krachten bij Pitsewo geland om Port-Arthur te veroveren, want het was urgent de vloot daar te vernieti-

gen, voor de Russen uit Europa hun vloot naar de stille Zuidzee konden verplaatsen. Ondanks de raids van het Wladiwostok-eskader (4 groote kruisers) voeren zij het 2e leger over, waarvan de eerste deelen 4 Mei voor Pitsewo verschijnen, terwijl de Japansche vloot alle mogelijke moeite doet om te voorkomen, dat de Russische vloot ingrijpt en daarom in den nacht van 2—3 Mei een derde poging tot versperring van de haven te Port-Arthur verricht, waartoe 12 koopvaardij-schepen met hun equipage werden opgeofferd.

Dat met de mogelijkheid van een aanval van deelen van de Russische vloot toen nog inderdaad terdege rekening moest worden gehouden, blijkt wel ten duidelijkste uit het feit, dat in den slag bij Kintchou op 26 Mei aan Russische zijde in de Handbaai op den rechtervleugel van de Russische stelling de kanonneerboot Bobr meestreed, die met 2 torpedo-booten den 25sten 's avonds onbemerkt Port-Arthur verlaten had. En wat aan de Russen toen gelukte, had hen tijdens de landing van het Ite leger ook kunnen gelukken.

Dat de Japanners des niettegenstaande het Ite leger overvoerden, is alleen te verklaren uit de noodzakelijkheid om zoo spoedig mogelijk de Russische vloot in Port-Arthur te vernielen, want voordat deze vernieling een feit was, kon niet over de geheele Japansche vloot worden beschikt om de uit Europa verwachte maritieme strijdkrachten te lijf te gaan.

Vermoedelijk hebben de Japanners gemeend, dat zij Port-Arthur ook nu, evenals in 1894 in een paar dagen zouden kunnen vermeesteren. Het is anders gelooopen. Maar in principe handelden de Japanners hier geheel volgens dezelfde lijnen als in 1894. *Zij bezigden een leger om de vloot te vernielen.*

Bestaat er nu aan de hand van deze recente voorbeelden uit de Krijgsgeschiedenis ook maar de minste reden om aan te nemen, dat de Japanners in de toekomst anders zullen handelen?

De eerste slag, die de Japanners ook ons, zullen toebrengen, wanneer we de verdediging van Java verwaarloozen, zal dan eerst juist daarop gericht zijn. Achter hun vloot volgt dan zeker onmiddellijk een landingskorps. Zij het dan een van beperkte sterkte. Wijkt onze vloot voor de overmacht

uit, wil zij om haar bestaan te verlengen, krijgertje gaan spelen, zij zullen haar dit genoeg gunnen, maar niet meedoen en recht op hun doel blijven afgaan. Terwijl hun vloot de onze observeert en uit de richting houdt, landen zij nabij Batavia, rukken daartegen op, nemen onze basis en opereeren verder tegen alles wat zich op Java verzet. En dan kan onze vloot de rol op zich nemen van het Wladivostok-eskader met een hulpbasis te Ambon, op het verloop van den oorlog zal zij dan evenmin als dat eskader een beslissenden invloed uitoefenen.

Na wat de jongste Japansche oorlogen te zien gegeven hebben, achten wij het een illusie te meenen, dat Japan, wanneer het daarin heil ziet, zou wachten met het overvoeren van een landingskorps naar onzen Archipel, totdat onze vloot vernietigd is.

Integendeel het zal als Java onvoldoende verdedigd is, gelijktijdig opereeren met zijn vloot tegen onze vloot en met zijn gelande troepen tegen onze basis en de eventueel daarin verblijvende maritieme strijdmacht, om door die dubbele actie zoo spoedig mogelijk en zoo radicaal mogelijk een eind aan het bestaan van onze marine te maken.

Hoewel een opgesloten zeemacht natuurlijk veel van haar waarde ingeboet heeft, blijkt zij toch nog een factor te zijn, waar de aanvaller mee rekent en daarom blijkt het dus noodig het afwerend vermogen van de basis — ook aan de landzijde — zoo sterk mogelijk te maken.

Alles wijst erop, dat een vloot alleen onze archipel niet kan verdedigen. Zij heeft achter zich — bij ons behoort dit op Java te zijn — noodig een leger, dat krachtig genoeg is haar basis en den bestuurszetel afdoende te beveiligen.

Met dit leger achter zich kan de vloot zich vrij bewegen, het leger vermeerdert de kracht van de vloot. Een krachtig leger is evenzeer noodig als een krachtige vloot.

M. H. Naar mijne meening blijkt uit het vorenstaande duidelijk, dat er harmonie bestaan moet in de ontwikkeling der verschillende organen van de weermacht, dat het niet

mogelijk is incidenteel het eene orgaan uit te breiden zonder het andere te laten volgen en dat het *zeer zeker* niet mogelijk is het eene uit te breiden *ten koste* van het andere, zonder gevaar te loopen de uitwerking van het geheel te schaden.

Te spreken van het opofferen van *bijzaken* aan de *hoofdzaken* is een miskenning van de beteekenis van de organen der weermacht. Evenmin als in eenig organisme kan er bij de weermacht sprake zijn van hoofd- en bijzaken. *Alles* heeft zijn beteekenis en *niets* kunnen we verwaarloozen.

M. H. Kunnen we op Java een krachtig leger vormen zonder onmogelijk hoge kosten?

De samenstellers van het D. R., voor wie ik het meest mogelijk respect heb, ontkennen het gladweg. Maar in de 100 jaren, gedurende welke we nu al praten over de verdediging van onze overzeesche gewesten, zijn er toch ook tal van knappe menschen geweest, die betoogden, dat we op Java wél de elementen vinden voor de vorming van een leger. En waar nu de S. C. meent in deze de knoop te kunnen doorhakken door hare persoonlijke meening neer te schrijven zonder nadere argumentatie, geloof ik, dat niemand mij kwalijk zal nemen, dat ik nog steeds de meening blijf toegedaan, dat een positief antwoord op die vraag niet gegeven kan worden, zoolang men niet de noodige proeven genomen heeft.

Ik kan dan ook geen aanleiding vinden mijne meening, die ik ruim een jaar geleden neerschreef, ¹⁾ te wijzigen, n.l. dat we in de naaste toekomst onze landmacht moeten versterken door:

- 1e. een militie van Nederlanders in Indië verblijf houdende;
- 2e. uitbreiding van het Inlandsch element in de weermacht op den voet van de thans op Madoera bestaande barišankorpsen.

Tevens moet het staande leger zooveel worden beperkt als mogelijk is in verband met de eischen, die daaraan gesteld worden tot het handhaven van orde en rust op Java en op de B. B.

Na hetgeen hier ternauwernood een jaar geleden gezegd is geworden door de Heeren VAN DER WEYDEN, BARETTA e. a. behoeven we op dat punt niet nader in te gaan.

¹⁾ *I. M. T.* 1913 1e deel.

Slechts zij het mij vergund er op te wijzen, dat zij die voorloopig de vorming van barisankorpsen op Java de meest aanbevelenswaardige vorm achten om de bevolking daar te doen medewerken aan de verdediging tegen een B. V. een belangrijken steun vinden in de meening van den oud-resident van Madoera, de resident FOKKENS, neergelegd in bijlage 16 van het Defensie-Rapport. Zij, die deze korpsen niet kennen zullen er uit zien, dat op die korpsen de qualificatie, die de S. C. ze belieft toe te kennen van „primitieve volkswapening” allerminst juist is en na de prestaties dier korpsen op Celebes en in Atjeh in geen enkel opzicht verdiend, wel hoogst onbillijk is.

Krachten zijn er, zooals de Heer VAN DER WEYDEN opmerkte, genoeg tot vorming van een krachtig leger. Of die krachten zich er toe willen leenen met ons Indië te verdedigen tegen een B. V.? De inleider vreest, dat de bevolking als Aziaten een Aziatischen aanvaller allicht eenige sympathie zal toedragen. Of zulks op China mag slaan gelooven we, aan de hand van de gebeurtenissen van de laatste jaren op Java, te kunnen tegenspreken en wat Japan betreft wil ik alleen wijzen op Formosa, een grootendeels door Maleische stammen bewoond eiland. In 1894 kregen de Japanners dit eiland van China, maar tot op het huidige moment voeren ze een strijd, die nog in de I. G. van October 1913 wordt vergeleken met onzen Atjeh-oorlog. Waar we, naar ik geloof, gerust mogen aannemen, dat onze Indische bevolking niets voelt voor het Aziaat-zijn, zal het van ons beleid afhangen of de bevolking op ons blijven prijsstelt.

Ik heb mij van getallen onthouden. Hoeveel noodig is om Java te verdedigen hangt niet alleen van het getal strijders af, maar mede van hun gehalte en de gezindheid der bevolking. Maar een 6000 man infanterie als bezettingstroepen en een 24000 man infanterie als veldleger, beide met de noodige hulpwapens, lijkt mij wel het minimum.

De voorzitter van deze vergadering vroeg om te willen opgeven hoeveel dat kost. Ik geloof dat het voor ons zeer

moeilijk is dit in millioenen nauwkeurig te berekenen.

Vroeger ¹⁾ heb ik globaal berekend, dat we hebben 11000 man benevens 2000 man barisan en legioen. Als daarbij komen 6000 man Europeesche militie en een 15000 man Javaansche barisans, zoodat we totaal ± 30000 man infanterie zonden kunnen bewapenen, dan zou dit meer kosten: voor de Europeesche militie per jaar ± 3 ton, voor de barisan per jaar 3 millioen. (Dit laatste naar den maatstaf der Madoe-reesche barisan). Met paarden voor bereden wapens e. d. een uitgaaf van ongeveer 4 millioen gulden per jaar meer. Maar ik herhaal, dat deze cijfers slechts dienen om de gedachte te bepalen.

M. H. Ik ben hiermee aan het slot gekomen van hetgeen ik zeggen wilde. Ik hoop er het mijne toe bijgedragen te hebben om de meening te vestigen, dat:

1e. het niet juist is te concludeeren, dat, wanneer bij de defensie van N.-I. de vloot op den voorgrond treedt, de rest bijzaak wordt. In defensie-aangelegenheden bestaan geen bijzaken;

2e. een goed georganiseerde weermacht moet het verzet kunnen rekken, daartoe zijn meerdere phasen noodig, na de verdediging van N.-I. door de vloot moet de verdediging van Java als het belangrijkste eiland volgen;

3e. een voldoende krachtig leger is bovendien noodig op Java, om de vloot van de bijzondere zorg voor de kern van ons bezit te ontheffen en haar de noodige bewegingsvrijheid te geven;

4e. Er bestaat geen enkele reden om aan te nemen, dat men op Java niet een krachtig leger zou kunnen organiseren, waarmee het bezit van dat eiland een veroveraar gedurende geruimen tijd kan worden betwist;

5e. de bewapening van onze mogelijke aanvallers en de gesteldheid van het te verdedigen gebied bepalen de minimum ontwikkeling, die de verschillende organen van de weermacht moeten hebben, daaruit volgen dan de kosten. Gaat men echter bij het bepalen dier minima uit van de kosten, zegt

¹⁾ Zie *Javabode*, December 1912.

men dat de verdediging niet meer dan een zeker bedrag mag kosten, dan komt men nooit tot een behoorlijke oplossing van het defensievraagstuk.

De Voorzitter: Ik geef het woord aan den Heer DE VRIES.

De Heer C. DE VRIES: Mijnheer de Voorzitter! Ik zal trachten te voldoen aan uw verzoek om, met het oog op het gevorderd uur niet langer dan 5 minuten het woord te voeren.

De heeren, die eenige aandacht hebben willen schenken aan hetgeen door mij in de Vergadering van 9 Januari is gezegd, daarvoor bedankende — vermeen ik, dat ik slechts op 3 punten eenige toelichting heb te geven, n.l.:

1. over een eventueel bondgenootschap,
2. over de samenstelling der vloot, en
3. over de verdeling der kosten over de Nederlandsche en de Indische begrotingen.

Betreffende het hoofdpunt — het beheer der vloot — heb ik geen enkele opmerking in het debat vernomen.

1. De Heer PUTMAN CRAMER heeft betoogd, aanhalende de namen van bekende personen op volkenrechterlijk gebied, dat men niet ongerust behoeft te zijn, dat afgeweken zal worden van de tot dusver gevolgde politiek: geen bondgenootschap voor den Staat der Nederlanden, met wien ook. Zeker, groote ongerustheid behoeft ook niet te bestaan; de spreker had nog meer namen kunnen noemen. Maar ik wil hem er toch op wijzen, dat de Heer DE VISSER zulk een bondgenootschap wél voorstaat. Dezen laatste moet ik verzoeken om nog eens te willen nalezen wat door mij gezegd is op 9 Januari (Verslag blz. 186—189). Ik heb van andere zijde vernomen, dat ik daar zeer duidelijk ben geweest; ik heb er niets aan toe te voegen.

De Heeren DE VISSER, PUTMAN CRAMER en QUANT hebben allen tegenspraak meenen te zien in het zinnetje opgenomen in het slot van mijn rede (blz. 206 in het midden): „In dien tijd kunnen anderen ter hulp zijn gesneld” — en mijn betoog over „bondgenootschap” in het begin mijner rede.

De geachte sprekers vergissen zich: er valt geen tegenspraak te constateeren. Elk bondgenootschap of entente acht ik

voor de belangen van den Staat der Nederlanden allerna-
deeligst. Bij de regeling van de verdediging van Nederlandsch-
Indië wensch ik dus niet in het minst rekening te houden
met mogelijke hulp van anderen; omdat men *nimmer zeker*
zal zijn, dat die hulp in het oogenblik van gevaar, zal worden
verleend. Met andere woorden: rekest men wel op die hulp,
dan is de basis veel te onvast om daarop het verdere gebouw
der defensie te kunnen optrekken.

Nu verklaren bijna alle heeren wel: wij willen geen bond-
genootschap; — maar bij de bespreking aangaande de samen-
stelling van de vloot — het bleek ook weer hedenavond —
rekenen zij er te veel op, dat die vloot pas van waarde wordt,
als tegen den vijand zal worden opgetreden, in verbinding
met de vloot van een of meer andere mogendheden.

Tegen een dergelijke beschouwing heb ik de voorgaande
maal gewaarschuwd.

Maar na die waarschuwing heb ik aan het slot van dat ge-
deelte mijner rede gezegd:

„Het zal behooren tot de taak der Regeering om te zorgen,
„dat onze Staat in goede verstandhouding blijft met die
„mogendheden, die in Oost-Azië dezelfde belangen hebben
„als wij. (Maar men ga daartoe geen afspraken maken of
„bondgenootschappen sluiten).

„En als het met hun eigen belangen overeenkomt, dan
„zullen zij ons eventueel helpen, ongeacht of onze verdedi-
„gingsmiddelen in Oost-Azië goed of slecht zullen zijn inge-
„richt. Ik voeg hieraan in één adem toe: *aan ons zelf* zijn
„wij verplicht, „dat die middelen *goed* zijn ingericht.”

Op dit geval ziet het aangevochten zinnetje op blz. 206.
Er is dus in mijn betoog niet de minste tegenspraak.

2. De Heer BARETTA — aan wiens keurige en door-
werkte rede ik gaarne welgemeende hulde breng, daar-
bij verklarende, dat ik het in menig opzicht volkomen
met hem eens ben — heeft het doen voorkomen, als ik mij
niet bedrieg, dat ik principieel gekant zou zijn tegen den
bouw van een slagschip. Als dit zijn meening is, dan is die
niet geheel juist. Wanneer de oplossing van het vraagstuk

gevonden kan worden door den bouw van een sterke en afdoende slagvloot, dan ga ik daarmee accoord. Maar ik betwijfel het ten zeerste of de daarvoor noodige finantieele middelen gevonden zullen kunnen worden. Zijn die middelen er niet, dan bestrijd ik den bouw van een zwakkere slagvloot, omdat daarmee eventueel de verdediging van N.-I. niet is verzekerd. (Op een bondgenootschap rekenen — niet waar — doen wij niet). Voor dat geval heb ik bepleit om voor de verdediging van Nederlandsch-Indië om te zien naar andere middelen, die wel liggen binnen het finantiëel bereik. ¹⁾

Uit een opmerking van den Heer PUTMAN CRAMER blijkt, dat ook hij in het door de S. C. voorgestelde, slechts ziet een begin.

Daaruit volgt, dat wij dus niet voor ons zouden hebben: het volledige plan. Dat dus ook nu nog niet de gegevens zijn verstrekt om te beoordeelen of dit volledige plan wel ooit tot uitvoering zou kunnen worden gebracht.

3. Ten slotte heeft de Heer PUTMAN CRAMER mij iets opgemerkt over het weinige, dat ik heb gezegd, over de verdeling der Marine uitgaven over de Nederlandsche en de Indische begrotingen (Verslag blz. 204). Hij is van meening, dat niet geconcludeerd mag worden, dat een overgroot deel dier uitgaven zou moeten worden gebracht ten laste van de Neder-

¹⁾ Bij dit gedeelte heb ik — om kort te zijn — nagelaten een enkel woord te zeggen naar aanleiding van een der uitlatingen van den Heer DE VISSER. Sprekende van het in Holland verblijvende reserve-eskader, denkt hij nog aan de mogelijkheid om dit eskader in tijden van zeer dringend oorlogsgevaar of van oorlog — als ik hem wel heb begrepen — te doen opstoomen naar Nederlandsch-Indië. Naar ik vermoed zijn velen met mij van oordeel, dat die mogelijkheid gelijk nul is te stellen. Ik wil den spreker ook verwijzen naar de rede van Prof. Jhr. Mr. dr. VAN EYSINGA in de Marinevereeniging gehouden op 5 Februari 1909 (Verslag blz. 40). Het is m. i. een fout van de Staatscommissie, dat zij er er niet op heeft gerekend om dat reserve-eskader in Ned.-Indië te laten. Voor de verdediging hier te lande, is het niet noodig. Maar — zooals zij op blz. 45 van haar verslag zegt — is dat reserve-eskader hier *in de eerste plaats* noodig . . . voor de opleiding en de vorming van het personeel! om dus hier maar het personeel te kunnen opleiden, onttrekt zij zooveel waardevol materieel aan Indië.

landsche begrooting. Ik merk daartegen in de eerste plaats op, dat ik niet gesproken heb van een „overgroot” deel, maar van een „zeer groot” deel.

Maar dit daargelaten. Van dit punt — de verdeling der kosten — heb ik in eene vroegere functie — als lid en secretaris der Marine S.-C. 1906 — eene uitgebreide studie moeten maken. Het resultaat vindt men neergelegd in de beschouwingen van de minderheid dier genoemde S.-C. Het is dan noodig om scherp onderscheid te maken tusschen Staatsuitgaven en uitgaven, die meer genoemd kunnen worden: huishoudelijke uitgaven van elk der deelen van den Staat. Het zou te ver voeren om nu dit betoog verder te leveren; ik wil belangstellenden verwijzen naar het Rapport der S.-C. 1906. Dit vraagstuk is wel een der lastigste vraagstukken, die ik ooit ter behandeling heb gehad. Met genoeg constateer ik, dat de S.-C. 1912 zich principieel verklaard heeft vòòr het standpunt der minderheid der commissie 1906. Maar in de uitwerking van het beginsel heeft zich in den boezem der commissie 1912 ook weer gevormd een meerderheid en een minderheid. Mijn betoog op 9 Januari j.l., handhaaf ik geheel.

Met dit weinige meen ik te kunnen volstaan.

Maar, Mijnheer de Voorzitter, ik wil niet eindigen, zonder nogmaals met klem te hebben aangedrongen, dat men, bij dit meningsverschil, alvast de hand aan den ploeg slaat. Er zijn er die, hoe dan ook, slagschepen willen gebouwd zien; en anderen, die vreezen, dat in die richting slechts onvoldoend werk geleverd zal worden, en voor dat geval raden tot ander materieel. Maar behalve dat materieel zijn nog andere maatregelen en ander materieel, als torpedokruisers en onderzeeboten noodig, waarover eenstemmigheid bestaat. Ik somde een en ander op aan het slot van mijn rede van 9 Januari. Welnu, laat men alvast daarmee beginnen.

Dan is de zaak „en marche”.

De tijd dringt.

De VOORZITTER: Het woord is aan den Heer WESVERVELD. Het wordt laat en er zijn heeren, die nog met de tram

mede willen, zoodat ik u, Mijnheer WESTERVELD, verzoek kort te willen zijn, te meer, waar reeds zooveel over het onderwerp is gezegd.

De Heer WESTERVELD: Ik heb maar heel kort noodig, Mijnheer de Voorzitter.

Dat ik voorkom op de lijst dergenen, die zich hebben opgegeven om hedenavond deel te nemen aan het debat, is uitsluitend een gevolg hiervan, dat mij was gebleken, dat de inleider het op prijs zou stellen, wanneer ik de beantwoording der debaters op finantieel gebied voor mijne rekening zou willen nemen.

Door u, mijnheer de Voorzitter, werd in uw slotwoord ter vorige vergadering de verwachting uitgesproken, dat de tegenstanders van de voorstellen der S.-C. niet in gebreke zouden blijven hun standpunt ook uit een finantieel oogpunt toe te lichten. Doch het heeft niet aldus mogen zijn.

De heer MERENS, die op menig punt met de S.-C. accoord gaat, is de eenige geweest, die in deze vergadering de finantieele zijde van het vraagstuk heeft ter sprake gebracht. Hij stelt voor, eene leening te sluiten en af te lossen in 22 jaar, zijnde de gemiddelde bouwtijd + de levensduur van een slagschip.

In hoeveel tijd men een leening aflost, is uit den aard der zaak een kwestie van appreciatie; in elk geval moet m. i. in het oog worden gehouden, dat het begrip levensduur iets anders omvat dan blijkbaar door den Heer MERENS wordt bedoeld. Men verstaat onder den levensduur van een schip het tijdsverloop tusschen het oogenblik van op stapel zetting en dat, waarop de vervanger op stapel wordt gezet. In dien tijd moet een leening dus *zijn* afgelost.

Voor een slagschip rekent men op een levensduur van 20 jaar, voor torpedobooten en onderzeebooten op hoogstens 15 jaar, zoodat een leening in het uiterste geval in 20 jaar moet zijn afgelost, waardoor de kosten hooger zullen zijn dan de Heer MERENS meent.

De Heeren VAN DER WEYDEN en VAN DER SLUYS, in mijn oog geen tegenstanders, doch voorstanders in het kwadraat

van de voorstellen der S.-C., hebben nagelaten aan te geven tot welke uitgaven hun grootsche plannen zullen leiden.

De Heer BARETTA, wiens zwenking op het punt van de minimum sterkte (i. c. aantal schepen per divisie) der noodig geachte vloot ook door mij niet onopgemerkt is gebleven, heeft ons wel is waar een zeer schoon perspectief geopend, doch heeft evenmin gezegd op welk bedrag zijne volksbewapening zal komen te staan.

De Heer BARETTA : Die kosten bedragen 4 millioen.

De Heer WESTERVELD : Ik wil dit gaarne aannemen, maar ik geloof absoluut niet, dat wij er daarmede af zijn. Wil zulk eene volksbewapening waarde hebben tegenover een B. V., dan zijn er niet alleen geweren, maar ook kanonnen noodig; de verplegingsdienst moet worden verzorgd enz., enz. En bovendien zal er, *omdat Indië een eilandenrijk is*, evenredige versterking van de vloot mee gepaard moeten gaan.

Wat wij *voor het oogenblik* noodig hebben is een plan om zoo spoedig mogelijk de preventieve kracht te verhoogen van de verdediging van Indië. En als ik dan de in het debat verkondigde meeningen mijn oog laat voorbijgaan, moet ik constateeren, dat in deze vergadering geen der aanvallers van de voorstellen der S.-C. er in is geslaagd om, voor zoover de finantieele zijde van het vraagstuk betreft, tegenover die voorstellen een practisch bruikbare en aannemelijke gewijzigde oplossing aan de hand te doen.

De VOORZITTER: Nu de laatste debater aan het woord is geweest, komt de beurt aan den Kolonel VAN DEN BELT, om hen van antwoord te dienen.

Ook tot hem voel ik mij verplicht het verzoek te richten, zich zooveel mogelijk te beperken.

De Heer VAN DEN BELT: Mijnheer de Voorzitter! Mijne Heeren! Met het oog op den beperkten tijd, vermeen ik met de deur in huis te mogen vallen.

Degenen onzer, die op het standpunt stonden dat onze middelen *beperkt* en zelfs *zeer beperkt* zijn, kwamen tot de

conclusie of wel een sterke vloot en *daarom* een zwak leger, dan wel omgekeerd. Slechts enkelen stonden op het standpunt — en met name de Heer VAN DER WEYDEN — dat onze middelen verre van beperkt zijn en dus, dat we konden en moesten hebben een *sterk leger en een sterke vloot*.

Ik heb immer gestaan op het eerste standpunt. Maar, waar de Heer v. d. W. de meening verkondigde van den vorigen Gouverneur-Generaal, die door elk Indisch officier zeker beschouwd wordt als de man, die „iets grootsch in Indië heeft volbracht”, daar is het plicht met de — bij monde van den Heer v. d. W. — door hem verkondigde meening ernstig rekening te houden.

En dan, M. H., dan mogen we niet tevreden zijn met weermiddelen van *minimum* sterkte, dan is het zaak over *weermiddelen ter zee* te beschikken, die meer opgedragen kan worden dan het „handhaven der neutraliteit” — een *vloot* dus van de dubbele sterkte als door mij in de vorige bijeenkomst aangegeven, een vloot met 8 slagschepen als actieve kern.

En wat de *weermiddelen te land* betreft, — het spijt me meer dan ik zeggen kan, dat ik mijn meening in deze niet *kan* wijzigen — het leger zou ik ook nu nog willen laten *uitsluitend en alleen geschikt: 1e. tot handhaving van inwendige rust en orde; 2e. tot steun van de marine.*

Want een *sterk* leger moge den indringer al kunnen beletten op *Java* voet aan wal te zetten, niet kan het beletten, dat hij vóór de *Java*-havens blijft liggen. En ook *dán* komt het in zijn bezit. Bovendien is een sterk leger een gevaar voor ons zelf, te grooter naarmate het sterker wordt.

M. H. Ook *ik* geloof, dat er uit den bodem van *Java*, maar vooral van de B. B., ¹⁾ veel meer te voorschijn te brengen is

¹⁾ De hoofdingenier VERBEEK gaf bij een lezing ten Hove in 't bijzonder een overzicht van de delfstoffen-schat die *Sumatra's* bodem verbergt.

Als een bron van inkomsten noemt „*De Tijd*” van 30 Dec. 1913 de *tabak*, waarvan de invoerrechten het land slechts $\frac{1}{4}$ miljoen gulden opbrengen. Frankrijk trekt van het tabaksverbruik 190 en Engeland 180 miljoen gulden. Nog vestigt het blad de aandacht op de exploitatie

dan nu geschiedt. Het grootste deel van die „meer-opbrengst” zal dan echter ten goede moeten komen aan de bevolking, vooral als we haar, in veel grootere getale dan nu, willen betrekken bij de defensie, waarnaar ze — aldus de Heer v. d. W. — zoo verlangend is.

Wat dat verlangen betreft, de indrukken die ik een 14-tal jaren geleden opdeed omtrent de bevolking van *West-Java* zijn geheel andere dan de door den Heer v. d. W. verkondigde; als lid van de Commissie voor de defensie van de *Preanger* heb ik den indruk gekregen dat we de bevolking gunstig beoordeelden, zoo we haar — bij de komst op *Java* van een Aziatischen B. V. — als *neutraal* aansloegen.

Nu zijn er sinds wel jaren verlopen, maar, aangenomen al, dat er een wending ten goede is gekomen in haar gevoelens tegenover den „voogd” — of een 12-tal jaren vermogen de sinds 300 jaar beschreven lei schoon te wisschen, staat te bezien en is allerminst af te leiden uit de Indische berichten ¹⁾.

Aangenomen echter, dat de Heer v. d. W. daarop een juister kijk heeft dan ik en dus, dat de bevolking ons *wil* steunen in ons streven om den indringer te weren, dan toch moet een *sterk* leger zeker de sterkte hebben van $\frac{1}{3}$ ongeveer van het Japansche *actieve* leger — $\frac{1}{9}$ à $\frac{1}{10}$ dus van zijn veld-weermacht.

Uit een 6-tal divisien zal het dan moeten bestaan, elk van 12 bataljons met toebehooren, gegeven toch 1e. de talrijke, bovendien ver van elkaar gelegen, landingsplaatsen; 2e. het feit, dat door de langgerekte vorm van *Java* (Dover—Venetië)

van de mijnen en wouden in Indië, naar aanleiding van een artikel van den Oud-Chef van het boschwezen in de *Indische Mercur* van 28 Oct. 1913.

In 1914 zijn de winsten op het boschwezen geraamd op 2 miljoen gulden: „Edoch zou het niet moeilijk zijn om jaarlijks 20 miljoen gulden uit het boschwezen te verkrijgen...” In 1909 bedroeg de uitvoerwaarde van de bijproducten der bosschen 37 miljoen gulden.”

Dit alles vermeldt „VAN VLIJMEN” met het oog op het — zooals hij het noemt — *rationeële* systeem van verdediging van Ned.-Indië, zooals de S. C. dat voorstelde.

¹⁾ Zie o. a. de *Telegraaf* van 10 Maart j.l., 2e blad.

detacheeringen niet te vermijden zullen zijn; 3e. de onmogelijkheid om de strijdkrachten snel te concentreren, waar het spoorwegvervoer *Anjer-Banjoewangi* toch 3 dagen eischt en de voorraad spoorweg-materieel *bepikt* is voor „snel concentratie-vervoer” in te voren niet te bestemmen richtingen. Ik laat nu nog daar het geval, dat de *marine-basis* in *Straat Soenda*, onder den *Sumatrawal* komt, omdat dan ook op *Zuid-Sumatra* troepen vereischt worden, in welk geval 8 divisien beslist noodig zullen blijken.

Bij de „twee divisien-sterkte” van den Heer DE GREVE zou de verhouding van niet-Javanen tot Javanen zijn als 1 : 1 — ik spreek nu niet van „meer- of minderwaardigen”, niet met het oog op de min-vleiende opmerkingen van den Heer v. d. W. daarover, maar omdat ik thans een bij uitstek gunstig geval wil nemen voor de *Java-verdedigers*.

Naarmate die macht versterkt wordt tot 3, 4, enz. divisien wordt de verhouding steeds ongunstiger. Ook het aantal Javaansche officieren en onderofficieren zal dan enorm moeten stijgen, want *veel* meer Europeesche aanvoerders dan er nu zijn *kunnen* we niet krijgen ¹⁾. Herhaaldelijk toch moest het *Nederlandsche* leger onderofficieren afstaan aan het Indische, zelfs het vorige jaar nog. En dit kan voorloopig niet meer omdat het *Nederlandsche* leger thans zelf groot gebrek heeft aan kader, ook aan compagniesofficieren. Maar, al neem ik aan dat aanvulling van kader uit het *Nederlandsche* leger later toch weer mogelijk zal blijken, dan is het toch duidelijk, dat de verhouding van „niet-Javanen tot Javanen” zeer ongunstig blijven zal. En in meerdere mate nog zal dit het geval zijn met de verhouding „Europeanen tot niet-Europeanen”.

Nu is dit niet zoo heel erg, zoolang de *Javaan* en *niet-Europeaan* verlangend blijven ons als *voogd* te behouden en zoolang er geen ernstig opinieverschil is tusschen voogd en

¹⁾ De resultaten der werving in Nederland worden steeds geringer. Ook tegen het dienst nemen der vreemdelingen is een actie geopend met name in Duitschland. En onder het *kader* bevinden zich vele Duitschers.

pupil. Maar gesteld dat dit ontstaat — wat toch mogelijk is — wiens wil zal dan domineeren op *Java*?

Mijn bedoeling is om aan te toonen, dat men met een *sterk leger* op *Java* wel de voordeur sluiten kan voor den B. V., maar dat de achterdeur geopend wordt voor de — eventueel — vijandig gezinde bevolking, waarvan dan zoo'n aanzienlijk deel *geoefende soldaten* zullen zijn, dan de gelijkwaardigen van den Europeeschen soldaat, als we den Heer v. d. W. mogen gelooven. Van den regen geraken we dan in den drop, mogelijk zelfs omgekeerd. En wat erger is, doet weinig ter zake. Uit onze eigen geschiedenis weten we wat het zeggen wil „bevoogd” te worden en hoe de pupil er naar haakt „vrij” te zijn. Dit verlangen zullen de Javanen ook krijgen, mogelijk zelfs al hebben. ¹⁾ En met een *sterk*, in hoofdzaak dus *Javaansch leger*, is het zoo natuurlijk dat de pupil ontvoogding wenscht, veel eerder dan *wij* noodig zullen vinden.

Dan is er nog een bezwaar.

Kan een vijandelijk leger denken aan een landing op *Java*, dan heeft m. i. onze vloot afgedaan, — vernietigd of opgesloten — m. a. w. de vijandelijke vloot is meester ter zee. Gezorgd kan dan worden, dat geen schip met aanvoer *Java* bereikt. En, *Java valt dan door zijn afzondering*. Want stelt U voor, dat stop gezet is de aanvoer van het vele, dat tien-duizenden Europeanen dagelijks behoeven uit het Moederland en vooral dat stop gezet is de aanvoer van *rijst*, de volksvoeding. Of de bevolking dan zal blijven aan de zijde van den voogd, die onmachtig is dat te beletten? En stelt U dan voor een leger op *Java* voor het overgrootste deel bestaande uit landskinderen! De val van het door Generaal BONAPARTE op zijn tocht naar Egypte veroverde *Malta* en de capitulatie der *Zuidelijken* in den Amerikaanschen Burgeroorlog — door honger — mogen o. m. tot voorbeeld en *waarschuwing* dienen.

Nog moet ik er op wijzen dat het jaren en jaren zal duren voor en aler wij een *sterk leger* op *Java* kunnen hebben. Want daarvoor is meer noodig dan het „mensenmateriaal”; dat materiaal moet nog ontwikkeld worden voor er *volwaar-*

¹⁾ Januari-aflevering *Indische Gids*. De Indische beweging.

dige soldaten van te maken zijn. Oogenblikkelijk is de Javaan in onzen dienst geen „volwaardig soldaat”, evenmin als de Indische 8 $\frac{1}{2}$ -maandsche milicien dat zou kunnen zijn; de Heeren houden me ten goede, dat ik hierin ten eenenmale met hen van opinie verschil.

Ten slotte is er nog een reden, die voor U vermoedelijk niet veel te beteekenen heeft, maar die voor mij nogal waarde heeft. Mijn overtuiging is, dat er van de *verovering* van den Archipel door den *Japanner* „voorloopig” geen sprake zal kunnen zijn.

Op het oogenblik domineert in den *Stillen Oceaan* het Japansch-Amerikaansche geschil, het zoo diepgaande rassenverschil dat met de wapenen opgelost zal moeten worden, als niet alle teekenen bedriegen. En voor dien reuzenstrijd is Japan genoodzaakt al zijn krachten bijeen te houden, nu zijn financieele toestand nog ongunstiger blijkt te zijn dan wij vermeenden. Want ook van de onlangs ingediende begrooting zijn weer ettelijke millioenen afgenomen van de Hoofdstukken „Marine en Leger”. En ook is mijn — overigens niet te bewijzen — overtuiging dat *Engeland* nimmer zal toestaan — en ook niet *kan* toestaan — dat de verbinding *Singapore-Australië* in Japansche handen komt. Om de brug *Sumatra-Java-Kleine Soendaeilanden* onder een blanken wachter te kunnen houden, heeft het *Singapore* zoo zeer versterkt. En waar nu voorts *Borneo* reeds deels Engelsch is evenals *Nieuw-Guinea*, zal het ook dáár geen nabuurschap kunnen velen van den gelen bondgenoot... van weleer. Want de vriendschap Japan-Engeland is tanende.¹⁾

Wat nu nog de *B. B.* betreft, — het zoo rijke *Sumatra*

¹⁾ Wat deze kwestie betreft werd ik versterkt in mijn meening door een schrijven van een mij onbekend belangstellende, luidende o. m.: In een Engelsch-Indisch blad vond ik eenige maanden geleden de volgende beschouwing — ik citeer uit 't hoofd, want ik heb 't blad niet bewaard —: „Nòch Duitschland, nòch wij en evenmin Frankrijk of Amerika zijn gesteld op de nabuurschap der Japanners. Wij kunnen onze eigen koloniën niet genoegzaam van troepen ontblooten om eene landing op Java *ééns geschied* te bestrijden, doch die landingstroepen van hun basis (vloot) afsnijden en die vloot vernietigen, dát kunnen wij dank onze sterkere scheepsmacht wèl.

Daarom kan Holland nog lang rustig in 't bezit dier koloniën blijven.”

dienen we toch in elk geval te behouden als we een sterk leger en een sterke vloot wenschen, zoodat dit eiland gerekend moet worden tot de *kern* van ons bezit — die B. B. te willen verdedigen met *legers*, is de phantasie dan toch wel wat al te veel vrij spel gelaten en . . . zou hetzelfde gevaar opleveren als voor Java vermeld wat betreft het openen van de achterdeur. De oppervlakte van Sumatra toch is bijna viermaal die van Java. Plaatst men *P. Weh* (Sabang) op Walcheren, dan reikt de Zuidoostpunt van Sumatra (de oorlogshaven in de Zutfen-eilanden) tot bij Straat *Messina*. *Antwerpen*, *Luxemburg*, *Metz*, *Straatsburg*, *Bazel*, *Innsbruck*, *Genûa*, *Venetië* en geheel *Italië*, bezuiden deze beide laatste plaatsen, liggen dan binnen den omtrek van *Sumatra*.

Zeer benieuwd ben ik, in verband hiermede, naar een meer uitvoerige uiteenzetting van het standpunt, dat de Heer v. D. SLUYS inneemt inzake de invoering van de algemeene persoonlijke militaire dienstplicht die hij nu reeds wil invoeren — behalve op *Java* (Preanger) en *Madura* — op *Bali* en *Lombok*. Een *volledige* uitwerking van dit denkbeeld komt mij noodig voor om de *gevolgen* te kunnen overzien.

Omtrent de uitzending van *miliciens* naar *Indië* — wat de Heer MERENS voorstelt — zou ik nog willen opmerken, dat ik twee jaar geleden het genoeg had, dat denkbeeld hier ter sprake te brengen. Sinds echter geloof ik niet meer aan de mogelijkheid daarvan; om den Nederlander, die haakt naar een dienstdag van enkele *weken* in het vaderland, voor enkele *jaren* naar Indië te brengen, daarvoor is meer noodig dan een gewoon sterveling vermag. En „eer vaart de Keizer van Marokko, als ziekentrooster op 's lands vloot” . . . eer *onze* miliciens in voldoende getalen naar „den Oost” trekken.

En ook op deze wijze is dus het Indische leger niet te versterken. De eenige bron zijn *inlanders* . . . *Javanen* dus in *hoofdzaak*. En daarover gaf ik reeds mijn meening.

Inspanning genoeg zal het der Regeering nog kosten om onzen *zeemilicien* voor korten tijd in Indië te brengen, voor een termijn die door velen *te kort* wordt geacht als ook bleek bij de discussie in de vereeniging „*Moederland en Koloniën*” over de voordracht van den Heer VAN ROSSUM.

Betoogde ik U, dat een *sterk* leger op Java een tweesnijdend zwaard voor ons zal zijn dat zeer voorzichtig gehanteerd zou moeten worden, mijn overtuiging is ook dat we een dergelijk leger *niet behoeven* bij de verdediging van den Archipel tegen den B. V. Want overtuigend blijkt uit de historie welk een overwegenden invloed „sea-power” heeft gehad . . . tot in den jongsten tijd. MAHAN toont dat zoo pakkend aan in zijn studie „The influence of sea-power on history” ¹⁾ over een tijdperk van 1½ eeuw, vanaf 1660. ²⁾

Op blz. 223 van zijn werk (II. Duitsche tekst), doet hij den Generaal BONAPARTE — na den schitterenden veldtocht in *Italië* en *Oostenrijk*, gevolgd door den zoo voordeeligen vrede van *Campo Formio* in 1797 aldus spreken tot de machthebbers in de Republiek: „Laat ons al onze krachten concentreeren op de marine om Engeland te kunnen vernietigen; is dat geschied dan ligt Europa aan onze voeten. Doen we het niet, dan moeten we verwachten zelf vernietigd te zullen worden”.

Profetische woorden voorwaar. Want BLÜCHER moge hem, bijna 20 jaar later, den genadeslag hebben toegebracht, de *Engelsche Marine* en met name NELSON, de overwinnaar van *Aboukir* en *Trafalgar*, bracht hem ten val ³⁾ in den verbitterden strijd om de heerschappij in Europa en . . . in Azië mogelijk.

Tot *Trafalgar* (1805) „the turning point in the long conflict between Engeland and NAPOLEON”, ⁴⁾ zien we BONAPARTE als *generaal*, als *consul* en als *keizer* onvermoeid bezig *Frankrijk*

¹⁾ Een Duitsche vertaling van dit werk is aanwezig in de bibliotheek van het D. v. O.

²⁾ Zie ook de Studiën van Freiherr von FREITAG LORINGHOVEN „Krieg und Politik in der Neuzeit” waar in het hoofdstuk „Die Kriege LUDWIGS XIV o.m. gezegd wordt: Die Politik LUDWIGS XIV hat Frankreich nicht nur die Erbfeindschaft des deutschen Volkes zugesogen, sie hat es um eine leitende Stellung in der Welt gebracht. Denn eine solche war nur auf dem Meere . . . zu erwerben.

³⁾ Naval Warfare. Thursfield blz. 19 en v. MALTZAHN. Der Seckrieg zwischen Ruszland und Japan III. blz. 214.

⁴⁾ Ook de Engelsche zeeofficier SYDNEY SMITH dient hier genoemd te worden als verdediger van *Akka*. Hij dwong BONAPARTE naar Egypte terug te koeren toen deze die onmisbare haven niet machtig kon worden.

een vloot te bezorgen, opgewassen tegen de Engelsche. Wat hem ook te land gelukte, zijn pogingen faalden, waar hij de vloot wilde opbouwen, die de opvolgende revolutionnaire Regeeringen van de „Republique française” vernield hadden. Want de leus „vrijheid, gelijkheid en broederschap” werd onvereenigbaar geacht met het begrip *discipline*, het levensbeginsel voor *macht*. En de adel, die zoo menig uitstekend zeeofficier had geleverd, was genoodzaakt te gaan of naar de guillotine of over de grens; het zoo terecht als uitstekend *marine-personeel* aangeschreven scheepsvolk verliep in enkele jaren. En de koopvaardijvloot kon onmogelijk verschaffen „artilleristen,” toen BONAPARTE en NAPOLEON die zoozeer behoefden op de vloot — noch aanvoerders. Hoe geniaal ook op tal van slagvelden, der vloot een *bemannig* en *aanvoerders* te verschaffen als zij had vóór de Revolutie, dat was *hém* zelfs onmogelijk. Des ondanks bleef hij hopen naar *Engeland* te kunnen oversteken, waarvoor hij zeide, slechts 6 uren het meesterschap in het *Kanaal* te behoeven. Men leze in MAHAN hoe hij met hart en ziel bij de zaak was. ¹⁾ Tevergeefs echter, NELSON sloeg zijn schoonste hoop den bodem in. En 10 jaren later moest de *kolos* zich krijgsgevangen geven aan den commandant van een Engelsch oorlogsschip; *de* tegenstanders die hij zeide overal ontmoet te hebben, waar hij op zijn schitterende veldtochten de zee had kunnen aanschouwen.

De *Engelschen* waren, na Trafalgar, absoluut meester ter zee en geen schip kon *Indië* bereiken zonder Englands toestemming.

De Engelsche *vloot* was de eenige macht, die NAPOLEON'S stoutste plannen en combinatiën altijd weer kon dwarsboomen en . . . die hij daarvoor niet heeft *kunnen* laten boeten. En onder die omstandigheden geuit, zijn de, door den Heer KERN — in de lezing van 10 Januari 1913 o.a. —

¹⁾ Onder meer de hoofdstukken XV en XVI.

Zie voorts de bladzijden 224, 234, 254/55, 290, 295/96, 314, 338, 361/66 en 402 van de Duitsche uitgave (Bibliotheek D. v. O.). De Engelsche uitgave is in de Bibliotheek van het D. v. Marine.

met zoo benijdenswaardig talent weergegeven citaten uit NAPOLEON'S correspondentie, dan ook zeer begrijpelijk.

De woorden, die NAPOLEON 22-I-1810 tot zijn broeder den Koning van Holland richtte, toen die hem een eskader vroeg voor de verdediging van *Oost-Indië*: „Quoi, vous ne savez donc pas, qu'une défense navale des possessions hollandaises serait le comble d'ignorance militaire!!” waren volkomen juist en . . . verdiend. Want, waar moest NAPOLEON een vloot vandaan halen die, eerstens, de Engelsche vloot in *Europa* te woord kon staan, en daarna nog naar *Indië* kon zeilen, langs den weg, die voerde langs *Engelands* bezittingen?

Dom was die vraag dan ook in hooge mate, in verband met hetgeen ik u mededeelde over NAPOLEON'S falen in den opbouw van de zoo hartstochtelijk door hem verlangde vloot. En wat betreft een der laatste zinsneden uit dienzelfden brief: „Des forces de terre, voilà les ancrs auxquelles il faut toujours demeurer amarré dans toute défensive contre une puissance qui maîtrise les mers” — een jaar later capituleerde het Fransch-Nederlandsche leger op *Java*, waarmede onze Aziatische bezittingen aan Engeland waren overgegaan.

MAHAN'S oordeel luidt: dat tot aan het einde van zijn loopbaan NAPOLEON was „never able rightly to appreciate the conditions of naval warfare. His perfect military insight was not mistaken in affirming that the principles of war upon the sea must be the same as upon land; it was by the failure to comprehend the circumstances to which the principles must be applied — the failure to realize „the possibilities and the limitations of the naval warfare of his day” — that the *general* and the *emperor* were alike led into fatal miscalculations.

THURSFIELD komt tot eenzelfde conclusie in zijn *Naval Warfare*, waarin hij o.m. zegt „. . . this was because NAPOLEON, who never fathomed the secrets of the sea chose to think . . .”

Ook de Fransche Admiraal JURIE DE LA GRAVIÈRE oordeelt in de „Revue des deux mondes” van 1887: één ding ontbrak

den overwinnaar van *Austerlitz*, „le sentiment exact des difficultés de la marine”. En van deze plaats is die opmerking ook gemaakt; door den Heer WESTERVELD naar ik vermeen.

M. H. Ik heb hier wat langer bij stil moeten staan om aan te toonen, dat de Heer KERN met het aanhalen van citaten uit de correspondentie van en over NAPOLEON, de zaak niet heeft afgedaan. Die citaten had hij moeten plaatsen in het kader der geschiedenis van *toen* en *nu*, hij had ze moeten toetsen aan de feiten. En ook met de meeningen van NAPOLEON's leerlingen en bewonderaars, waarop hij ons hedenavond vergastte, had hij dat moeten doen, want sinds NAPOLEON's tijd is nog op zoo menig bladzijde der historie aangeteekend, de alles beheerschende invloed van „sea-power”. Zoo o.a. in de *Vierteljarshefte* — IXe jaargang — „Einführung des Armee-offiziers in die Verhältnisse der Seekrieg-führung”, waarin gezegd wordt o.m. „... an der Unmöglichkeit sie (Seeherrschaft) zu erringen, scheiterte der ganze gigantische Plan (overtocht naar Engeland) und letzten Endes NAPOLEON selbst.

In den *Griekschen vrijheidsoorlog* (1821—1828) had het Turksche leger de Grieken al spoedig teruggeworpen, waarvan de gevolgen echter uitbleven toen de *Turksche vloot*, door de nederlagen bij *Chios* en *Lemnos*, de aanvoorzegen — over zee — van het overwinnende leger niet meer kon beschermen. En het einde was de volledige mislukking der Turksche plannen. De Egyptische vasallen-krijgsmacht — onder Ibrahim pasja — zou nu hulp verlenen en haar „succes ter zee” veranderde den toestand dan ook direct ten voordeele der Turken. En toen daarna de Grieken ook te land nog geslagen waren was de Turksche macht hechter dan ooit gevestigd in het Oostelijk bekken der Middellandsche Zee.

Thans echter vermeende Engeland te moeten ingrijpen; admiraal COBRINGTON — van ruime volmacht voorzien — vernielde bij *Navarin* (20/X, 1827) de Egyptische vloot. De „verbindingen” van Ibrahim waren nu verbroken en Griekenland kreeg zijn vrijheid. Bovendien werd Engeland

nu de „leidende” macht in die wateren, waarvan de resultaten heden ten dage U allen bekend zijn.

Ook den *oorlog met Rusland* (1828—1829) verloren de Turken door den steun dien de Russische troepen hadden van hun vloot (Donau-overgang; aanvoer versterkingen; val van Varna; Balkan-overgang nabij de kust). Toen generaal DIEBITSCH vóór *Adrianopel* kwam met slechts 20000 man uitgeput door ontberingen, sloten de Turken toch vrede... omdat de Russische *vloot Constantinopel* bedreigde.

In 1877—1878 hadden de Russen geen vloot op de *Zwarte Zee*, wat hen dwong alles over land aan te voeren, waardoor de energie der oorlogvoering verlamde. Toen zij ten slotte oprukten over den *Balkan* en *Constantinopel* bedreigden... lag daar de Engelsche *vloot*. En ook hun pogen om door *Klein-Azië* de *Middellandsche Zee* te bereiken verijdelden de Engelschen door *Cyprus* te bezetten tegenover het door de Russen zoo begeerde *Alexandrette*. Het resultaat van het nu volgende congres van *Berlijn* was: *Cyprus* en... de *Suez-Kanaal-aandeelen* voor een groot deel in Engelsche handen.

In 1848—1849 kon de overmachtige Duitse Bond het kleine Denemarken niet tot rede brengen, omdat Denemarken ter zee de baas was, welk voordeel het volledig benutte. Toen Pruisen in 1864 over eenige zeemacht beschikte, was het resultaat van den oorlog dan ook direct een geheel ander, vooral toen de Oostenrijksche zeemacht toestemming kreeg — uit Londen — om de Noordzee binnen te varen; de herinnering aan de Engelsche vloot vóór Kopenhagen (1801--1807) mag daartoe hebben bijgedragen.

Buiten *Europa* was de invloed van „zeemacht” nog belangrijker, vooral in *koloniale* aangelegenheden, omdat de „verbindingen,” daarbij allen over zee liepen. „Da in diesem Falle das Meer nicht nur Operationsfeld, sondern auch, und zwar in erster Linie, Nachschubstrasse ist, bedeutet der Verlust der Seeherrschaft gleichzeitig auch das Aufgeben dieser Zufahrtstrassen mit ihren Kohlenstationen, Kabeln und am letzten Ende auch den Verlust der auf diese Weise vom Mutterlande abgeschnittenen Kolonien. Das beweist die neueste Geschichte Portugals, die Frankreichs im 18 und

die Spaniens im 19 Jahrhundert," — zegt de schrijver van „*Die Seemacht in den Kriegen des letzten Jahrhunderts*” (Vierteljahrshfte 1909).

De *Zuid-Amerikaansche Koloniën* verloor *Spanje*, toen de door Lord COCHRANE opgerichte Chileensche vloot de Spaansche versloeg. Hoe *Spanje* de rest van zijn koloniën aan de *Ver. Staten* verloor, is U allen bekend: hoofdzakelijk ter zee werd dat feit beslist.

Geheel oneens ben ik het ook met de meening van den Heer KERN, dat *Spanje* uit de rij der Koloniale mogendheden verdwenen is door de „verdediging ter zee.” Het tegendeel is waar. Het Spaansche *leger* op *Cuba* was al even „onbruikbaar” als de vloot, wat blijkt uit den „aanval?” van ROOSEVELDT op *Saniago*. Een weermacht die den naam „leger” verdiende, had hem daar vernietigd met zijn ongedisciplineerde bende „rough-riders”; de Spaansche bevelhebber had daarvoor over geen buitengewone aanvoeders-eigenschappen behoeven te beschikken.

Terecht merkt de schrijver van het zoeven aangehaalde artikel op: „Diese Ereignisse bestätigen die alte Wahrheit, dass Kolonialmacht und Weltmacht *nur* durch die Seemacht verteidigt werden können”

In den Zuid-Afrikaanschen oorlog zien we Engeland ruim 400.000 man en meer dan 150.000 rij- en trekdieren benevens ontzaglijke voorraden rustig overvoeren met een transportvloot, die 800.000 tonnen inhoud had. Het Engelsche leger kon de Boeren ten onder brengen alléén omdat zij de Engelsche *vloot* niet konden bestrijden.

Den laatsten *Egyptischen* opstand — Arabi pasja — kon *Engeland* snel onderdrukken, dank zij zijn *vloot*, die het leger in staat stelde uit het Oosten naar *Kairo* op te rukken, toen dit uit het Noorden niet gelukte. En de tegenwoordige positie van *Engeland* in *Egypte* is het schitterend gevolg daarvan.

Men vergelijkte daarmee de magere resultaten van den tocht van BONAPARTE naar *Egypte*, niettegenstaande zijn leger sterker was dan het Engelsche een eeuw later. Hoe roemrijk ook voor zijn persoon, *Frankrijk* bracht die tocht geen enkel voordeel, integendeel zelfs. Niettegenstaande BONAPARTE

het nabij *Aboukir* gelandde *Turksche* leger vernietigde, was SYDNEY SMITH in staat met slechts enkele schepen de verbindingen van het *Fransche* leger met het vaderland af te snijden. BONAPARTE alléén gelukte het naar *Frankrijk* terug te keeren; *Egypte* met het onoverwinnelijke Fransche leger waren verloren. Hoe anders waren de resultaten voor Engeland met zijn *vlootje* in de *Egyptische* wateren.

Het aandeel dat de *Italiaansche* vloot gehad heeft bij de bezetting van Lybië, de gewichtige taak, die de *Grieksche* vloot vervulde in den laatsten *Balkanoorlog* en vooral de rol welke de *Japansche* vloot speelde in het groote Oost-Aziatische drama van 10 jaar geleden, dat alles behoef ik deze vergadering niet te herinneren.

Welken invloed „sea-power” het laatste decennium had, moge blijken uit de feiten — *Japan's* vloot vermeerderd met 8 der machtigste schepen; *Griekenland* en *Turkije* elkaar den loef afstekend om spoedig een krachtige zeemacht te bezitten en... zelfs *Serviërs*, die betoogen dat zij den Griekschen bondgenoot steunen moeten met schepen. En dat waar *Servië* geen haven bezit. Ten slotte nog *Italië*, dat zich het modernste materiaal aanschafft. Wat de Duitsche „Seemacht” vermoedelijk reeds *voorkomen* heeft, dat kunt U even goed beoordeelen als ik. Ook *Roemenië* wenscht zich „sea-power”, als uit de „bestellingen” blijkt.

Wat „honger” vermag — dit met het oog op een mogelijke blokkade van *Java* — duidde ik reeds met een enkel woord aan. Niettegenstaande jarenlangen strijd te land — in den Amerikaanschen burgeroorlog — waarbij de Zuidelijken als regel, in het voordeel bleven, behielden de Noordelijken ten slotte de overhand, dank zij hun *zeemacht*. Omdat het daarmee mogelijk was den toevoer naar het Zuiden af te sluiten stond de bevolking voor de keuze: te verhongeren of zich onderwerpen. En 9 April 1865 capituleerde LEE met de rest van zijn uitgehongerde, roemrijke schaar. „Der ganze Verlauf dieses Krieges ist ein schlagender Beweis dafür, wie verderblich einem Staate die wirtschaftliche Abhängigkeit vom Auslande werden kann, wenn er nicht in seiner *Flotte* eine starke Waffe besitzt, um seine überseeischen Beziehungen

wirksam zu schützen." (v. JORDAN. „Die Seemacht in den Kriegen des letzten Jahrhunderts.”)

Een eeuw geleden ruim kon de schitterende overwinning van den eerst kort geleden uit Egypte teruggekeerden generaal BONAPARTE — bij *Marengo* — niet beletten dat *Malta*, door *honger*, voor Frankrijk verloren ging.

En met het oog op deze *historische* feiten vermeen ik dat de Heer KERN ons nog schuldig is zijn meening omtrent de defensie van Indië *volgens Napoleontische begrippen* in verband met de toestanden, waarin *wij* leven. Hij herinnere zich daarbij het woord van onzen grooten COEN: „Meester zal hij zijn, die de kloekste is”, een woord dat een FREDERIK DE GROOTE en een NAPOLEON te land, een DE RUYTER en een NELSON ter zee in de praktijk waarmaakten. en... *onze* voorouders bezielde bij de schepping van een koloniaal wereldrijk. Hoe ze die bezieling *in daden* omzetten — ook *tegenover een overmacht* — dat kan de Heer KERN o. a. vinden op blz. 1078 van het *Marineblad* (15/2 '14).

En mag ik hem dan nog opmerkzaam maken op de „Preface”, op de „Introductory” en op Hoofdstuk I — Discussion of the elements of sea-power — van het I deel van MAHAN'S studie (1660 - 1783)¹⁾ Ik ben overtuigd dat de Heer KERN dan ook tot de conclusie zal komen dat men zijn ideaal *te afgodisch kan vereeren*.

Met allen eerbied voor een ongeëvenaard genie als NAPOLEON was en met groote erkentelijkheid voor het goede, dat hij ook ons bracht, waag ik toch de veronderstelling, dat in onze koloniale geschiedenis beter bewijsmateriaal te vinden is voor de oplossing van het vraagstuk: Hoe Indië te verdedigen!

M. H. Dit alles ter illustratie van mijn overtuiging, dat zelfs een *sterk* leger op *Java* — op geen der andere eilanden kan van een *leger*, of zelfs van „weermacht” voorloopig

¹⁾ Enkele dagen na het debat verscheen in Engeland het werkje „Naval warfare” van Thursfield. De bladzijden IX der Introduction en voorts de hoofdstukken „The fleet in being”; „Disputed command in general” en „Invasion” o.m. kunnen ook ter kennismaking worden aanbevolen.

sprake zijn m. i. — niet in staat is dat eiland op den duur voor ons te behouden — **dat kan alleen een vloot.**

Waar nu het komende conflict in *Oost-Azië* waarschijnlijk afgespeeld zal worden nabij en mogelijk zelfs *zeer* nabij onze grenzen, daar kunnen we al spoedig in 't gedrang komen, zoo daarbij de *neutraliteit* niet strikt door ons gehandhaafd kan worden. En dat kunnen we op 't oogenblik beslist *niet*. Zaak is het dus *spoedig* die maatregelen te treffen, welke ons daartoe in staat zullen stellen. Uit een *technisch* oogpunt bestaan daartegen geen bezwaren; de machtige Engelsche slagkruiser „Tiger” moet in 18 maanden gereed zijn geweest om van stapel te loopen (aan de Clyde). Opgemerkt werd daarbij dat een bevriende natie (vermoedelijk Duitschland) een dergelijk schip gebouwd had in 15 maanden.

M. H.! Het is mijn vaste overtuiging, dat wij van stonde af aan onze aandacht moeten concentreeren op „sea-power” willen we niet in 't gedrang komen bij conflicten in Oost-Azië. De harmonische ontwikkeling van onze weermacht in Indië — waarop de Heer DE FREMERY zoo terecht wees — eischt dit; te lang reeds werd „zeemacht” daar verwaarloosd

Mocht dan blijken, dat er meer geld beschikbaar kan komen voor de defensie van Indië dan velen onzer — *en ook ik* — nu nog vermeenen, dat dan de *vloot* worde uitgebreid — *te sterk kan ze niet zijn.*

De meening van „Nauticus” 1913 „Seemacht ist der Zug der Zeit”, geldt ook voor ons; **macht ter zee zal eenmaal beslissen over onze heerschappij in den Archipel.**

Het *leger* — z. n. gereorganiseerd — gebruike men dan voor de tweeërlei taak, die het m. i. moet worden opgedragen, terwijl de overige in *Indië* aanwezige „blanke weerkrachten”, zooveel mogelijk georganiseerd moeten worden tot bruikbare elementen bij de *strikt plaatselijke verdediging* . . . als het leger elders zijn roeping vervult.

Nog een enkele, opmerking alvorens af te stappen van deze voor Indië's toekomst zoo uiterst belangrijke vraagstukken.

In de vorige vergadering merkte de Heer VAN DER WEYDEN

zoo terecht op dat van hem, toen geen uitgewerkt plan *voor de verdediging van Indië* verwacht kon worden. Ik vleide me toen met de hoop dat ons zijn denkbeelden daarover niet onthouden zouden worden; zijn jarenlange studiën als leeraar in de Landsverdediging aan de H. Krijgsschool doet hem de daarvoor aangewezen persoon zijn. En, zooals hij zoeven opmerkte, had hij daar ruimschoots gelegenheid om *verschillende stelsels* te bestudeeren, een voorrecht dat wij niet hebben gehad. Hadden we dat plan (stelsel) nu vóór ons, dan konden er vermoedelijk méér „spijkers met koppen” geslagen zijn geworden. En M. d. V., feitelijk ben ik een beetje ontgoocheld nu de Heer v. d. W. ons nog onkundig liet van zijn ideën daaromtrent, wat hij m. i. ook daarom niet had mogen nalaten, omdat hij de S. C. zoo onmeedoogend aanviel, die kwetsbaar was, omdat ze zoo talrijke „cijfers en gegevens” publiceerde. En „opbouwen” dient toch onze leus te zijn. Billijk zou het nu zijn geweest als de Heer v. d. W. thans met *zijn voorstellen* was gekomen. We dienen toch te weten wat onder „sterk” leger moet worden verstaan waar de meeningen daarover zoo uiteenloopen als o. a. heden avond weer bleek toen de Heer MERENS ons leger *krachtig* noemde bij een sterkte van 15—20.000 man, vermoedelijk in verband met zijn veronderstelling dat *Japan* — zij het met groote krachtsinspanning — thans wel in staat moet worden geacht 2 *zwakke* divisiën naar onze koloniën over te voeren. Allicht had de Heer v. d. W. ons kunnen aantonen dat er van *vermindering* van het *Indische leger* geen sprake kan zijn, mogelijk zelfs van het tegendeel — wat ons *allen* toch niet onverschillig kan zijn.

M. d. V.! ik vermeen dat velen met mij het op prijs zouden stellen als de Heer v. d. W. besluiten kon alsnog zijn ideeën over de *verdediging van Indië* te publiceeren.

Mijne Heeren, in het voorgaande heb ik getracht mijn overtuiging ingang te doen vinden, dat „sea-power” ook voor ons, *het* beginsel moet wezen, waarop onze heerschappij over een deel van Oost-Azië in de toekomst gegrondvest moet zijn. Dat dit m. i. niet kan geschieden met de door de

S. C. aangegeven scheepsmacht is U bekend. Krachtiger moet die scheepsmacht daarvoor zijn — in ieder geval elk schip *het beste* in zijn soort. Dat er dus geen sprake kan zijn van het door den Heer VAN ROSSUM aanbevolen schip van 18000 ton — de vorige week behandeld in een lezing in „Moederland en Koloniën” — dat hebben buitenstaanders „niet-militairen” zelfs begrepen, zooals mij door hen werd medegedeeld.

Reeds in een lezing ¹⁾ in de Vereeniging van Verlofs-officieren hier ter stede — opgenomen in het Maandblad van die Vereeniging No. 40 en 41 — betoogde de heer QUANT, dat de kanonnen der zware batterij, voorgesteld door de S. C. — 34.3 c.M. — als een minimum moeten worden beschouwd, doch ook als een „aanneembaar kaliber”, ook met het oog op de toekomst, doch dat hij het 35.6 c.M. kaliber zou prefereren.

¹⁾ 1e. De voorgestelde gevechtseenheid moet zijn een schip bewapend met minstens 8 kanonnen van zóó'n zwaar kaliber, dat het met een blik op de naaste toekomst de zekerheid geeft de in aanbouw zijnde en reeds gevoteerde pantsers te kunnen doorboren en daar achter schade van beteekenis te kunnen aanrichten.

2e. Op een dergelijke gevechtseenheid mag een batterij van een groot aantal stukken van middelbaar kaliber in verband met de laatste jaren plaats gehad hebbenden grooten vooruitgang in de torpedotechniek niet meer ontbreken.

3e. Met het oog op den nacht is een anti-torpedobatterij van betrekkelijk klein kaliber en daardoor een zeer groote vuursnelheid, gepaard met een geheel vrij uitzicht, welke batterij tevens moet dienen om overdag mogelijke vliegtuigen te bevechten, absoluut noodzakelijk.

4e. Op een modern oorlogschip moet het torpedowapen als een *offensief* gelegenheidswapen worden beschouwd, eveneens, zooals onder sub 2e. vermeld is, in verband met den grooten vooruitgang der torpedotechniek, daar het meermalen gebruikt zal kunnen worden tijdens het normale artillerie-brede-zij-vuurgevecht en uit dien hoofde moet het schip ook voorzien zijn van een breede-zij *batterij* van onderwater-lanceerinrichtingen.

5e. De snelheid van een dergelijk geheel moet op minstens 21 mijlen worden gesteld, te behalen op het terrein der actie, dus in de Koloniën onder zooveel mogelijk dezelfde omstandigheden als de buitenlandsche Dreadnoughts de achter hun naam behaalde snelheid hebben bereikt.

6e. Van die soort van schepen moet men in Indië er altijd minstens 4 gevechtsbereid gereed hebben, waartoe men in elk geval over een reserve-schip moet kunnen beschikken.

Nog is hij van meening, dat, mochten andere zeemachten dan *Engeland, Duitschland* en *Italië* — die nu reeds een zware batterij bouwen van 38.1 c.M. — tot een zwaarder kaliber overgaan (*Japan, V. Staten* en *Rusland* bouwen nog zware batterijen van 35.6 c.M. kanonnen) tot het 38.1 c.M. dus, dat dan schepen, bewapend met 34.3 c.M. vuurmonden, vermoedelijk nooit taktische nadeelen zullen veroorzaken, als zij opgenomen zijn in een eskader-verband met schepen, die zwaarder vuurmonden bezitten; de afstanden toch waarop geschoten wordt *kunnen niet grooter worden*.

Van een bekwaam zee-officier en artillerist als de Heer QUANT kunnen we deze uitspraak zonder eenig voorbehoud aannemen. En toch, hoewel leek op dit gebied, — ik kan er me niet bij neerleggen. Want niet alleen is de vraag: waarmede kunnen we *heden* volstaan en „in de naaste toekomst”; maar ook: „waarmede in de verdere toekomst”? Want we *moeten* ons op het standpunt stellen, 1e dat de techniek *elke* verrassing kan brengen, 2e dat we, als de gevraagde vloot gereed is binnen enkele jaren, meer dan waarschijnlijk een langer tijdsverloop zullen krijgen, waarin niet gebouwd wordt.

In dit opzicht vooral staan we achter bij de Groote Mogendheden, die *elk jaar* aanbouwen en die dus *elke* verbetering kunnen benutten. En niemand kan dus overzien hoe lang nog de opvatting van den Heer QUANT van waarde blijft. En mocht ze die verliezen, dan zouden we ver achter kunnen zijn. Risico mogen we niet loopen, we moeten het beste nemen, wat er te krijgen is *en niets anders*.

Geen zaak is het voor ons om „wel mede te kunnen doen”, we moeten trachten zoo mogelijk „vóór te zijn”. Want alleen dán kunnen we mede *doen* ook nog na jaren. En onder volle appreciatie van de opvattingen van den Heer QUANT, vermeen ik dus mijn standpunt te moeten blijven handhaven: de modernste schepen met zware batterijen van de krachtigste vuurmonden, die thans te verkrijgen zijn — het 38.1 c.M. kanon dus, dat zelfs *Spanje* gaat invoeren.

En mocht dit betoog U onvoldoende schijnen, dan vraag ik oplossing van het vraagstuk: waarom dan gaat *Duitsch-*

land over van het 30¹/₂ c.M. kaliber op het 38 c.M.? En als de 38 c.M. vuurmond niet zoo spoedig slijt als de 30 c.M., is het dan niet *in elk opzicht* raadzamer het grootste kaliber te nemen? Zelfs al nemen we het 35.6 c.M. kaliber voor de slagschepen dan nog *is elk dier schepen de minderwaardige van elk der 8 nieuwste schepen van Japan*. Want hun *slagschepen* voeren 12 kanonnen van 35.6 c.M. en hun *slagkruisers* wel is waar slechts 8, maar die schepen loopen 28 mijlen. Met het kaliber van 35.6 c.M. *kunnen wij dus niet volstaan*, tenzij mogelijk als we het schip bewapenen met 12 kanonnen van dat kaliber — volgens den Heer VAN DER SLUYS het meest economisch opgesteld in 4 torens.

Gaan we een vloot bouwen voor millioenen en millioenen, dan beter eenige millioenen meer uitgegeven voor een vloot, die *vechten kan en wil en zal*, want die behoeven we in Indië. En liever dan de 5 schepen der S.-C., zou ik er 4 willen bezitten van de besten, *hoezeer ik het ook diep betreuren zou als het „reserveschip” dan achterwege moest worden gelaten*.

Beter dan „half doen.” kunnen we wagen „niets te doen”; honderd jaar lang hebben we niets noodig gehad voor den B. V., mogelijk dat we nog tientallen van jaren die „veine” hebben. En in dien tijd zorgt de Inlander mogelijk zelf voor zijn defensie.

Maar „gewaagd” is dit standpunt en onpractisch tevens, want groot, zeer groot zelfs zijn de baten, die nog steeds uit Indië blijven vloeien, waarvan zoo'n aanzienlijk deel onze bevolking ten goede komt. De „Telegraaf” gaf daarvan een staaltje in het 2e Avondblad van 23 Januari j.l. ¹⁾ Daar werd geraamd op 300 millioen gulden het jaarlijksch revenue (dividenden + obligatierente + inkomsten van particulieren en ambtenaren + pensioen), terwijl pro memorie op de rekening werden geboekt de indirecte voordeelen van handel, nijverheid en scheepvaart, waarbij nog aangeteekend werd,

¹⁾ Wat „Koloniën-bezit” te beduiden heeft, werd zoo overtuigend aangetoond in een bijeenkomst van de Engelsche Vereeniging van Krijgswetenschap, naar aanleiding van een lezing van Mr. NORMAN ANGELL over zijn bekend werk *The great Illusion*. Zie „The Journal of the R. U. S. I.” no. 432 — *The fallacies of „The Great Illusion”*.

dat de 4 maatschappijen der geregelde Indische Stoomvaart-verbindingen 170 schepen in de vaart en 15 in aanbouw hebben.

En bij dergelijke sommen — *die dan toch wel op eenigerlei wijze te „belasten” zullen zijn* — doet het m. i. nu niet zoo heel veel ter zake of de weermiddelen voor Indië eenige millioenen meer zullen kosten dan de S.-C. raamde, wanneer daarvan het gevolg zal zijn „1e klasse waar.” Want dan *zullen* we: ik vermeen toch aan te mogen nemen, dat onze zeelieden een andere opvatting van *doen* hebben dan de Russen hadden vóór 10 en de Chineezen voor 20 jaren, beiden tegen de Japanners.

Nog een enkel woord over de kwestie van *bondgenooten*. Velen onzer zijn daarvan, als goede vaderlanders betaamt absoluut afkeerig. Ik denk daar anders over; met de „risico” heb ik rekening gehouden. Ik vestig thans uw aandacht alleen op het volgende bericht, dat ik vond in het orgaan van de Vereeniging „Oost en West”:

„Een Nederlander, die te Sydney gevestigd is, heeft de uitnemende gedachte gehad de aandacht van het Australische volk te vestigen op de plannen tot voorziening in de verdediging van Ned. Indië. Hij heeft voor de *Daily Telegraph* te Sydney een duidelijk overzicht samengesteld van de voorstellen der Staatscommissie voor de verdediging van Ned.-Indië. Hij heeft daarbij aangehaald het oordeel van de *Java-Bode*, waarin er de nadruk op werd gelegd, dat, wat de commissie voorstelt, *slechts het allerminste is*, dat noodzakelijk moet worden geacht, dat voorts vermindering van de legersterkte uit den boeze is en dat een sterkere artillerievloot, dan de voorgestelde, hoogst gewenscht zou zijn.

De Australische *Daily Telegraph* heeft aan dit overzicht een artikel gewijd, waarin het blad enkele woorden wijdt aan de gewijzigde internationale positie, het ontworpen verdedigingsplan nog eens resumeert en vervolgens daarbij, met een verwijzing naar onze commentaar, aanteekeent:

„Het teekent de bezorgdheid, een zeer gegronde bezorgdheid trouwens, over den internationalen wedijver in vlootbouw, dat deze voorstellen op Java onvoldoende

worden geacht. Ze zijn ook onvoldoende om een ernstigen aanval te weerstaan, en als men met deze mogelijkheid niet behoeft te rekenen, dan heeft Indië ook geen vloot noodig. Want het bouwplan loopt over 35 jaren, een tijdvak van onberekenbare mogelijkheden. Reeds in de eerste jaren van dit tijdvak zou de vechtwaarde der slagschepen te niet gedaan kunnen worden door de vervolmaking der vliegmachines, of wel een mogendheid met grooten landhonger zou op den Indischen archipel reeds spoedig kunnen aanvallen.

„Zelfs wanneer men nu dadelijk zou kunnen beschikken over de geheele voorgestelde zeemacht, zou deze onvoldoende zijn om de koloniën te verdedigen tegen een vastbesloten modernen aanvaller. Daarom moet Nederland voor zichzelf al zijn krachten inspannen en voor de verdediging van zijn koloniën bovendien zijn kracht zoeken in bondgenootschappen. Indien deze staatkunde wordt aanvaard, dan zou, met Nederland, Australië zich veel veiliger gevoelen.

Java is een buitengewoon rijk land, waar de Vreemde Oosterlingen de Europeanen in getalsterkte verre overtreffen. De wensch van deze volkeren naar gebiedsuitbreiding om niet langer genoodzaakt te zijn hun overbevolking te doen emigreeren naar een vreemd land, maakt de vooruitzichten voor de Hollanders op Java vrij duister en deze vooruitzichten zullen niet beter worden, tenzij zeer afdoende stappen worden gedaan om ze beter te maken”. Tot zooverre de *Daily Telegraph*.

„Er is in deze opmerkingen van de Sydneysche *Daily Telegraph* een punt, waarop ik de bijzondere aandacht wil vestigen. Australië, zoowel als Nieuw-Zeeland, hebben zich groote offers getroost om hunne verdediging zoowel te land als ter zee op modernen leest te schoeien. Beiden duchten Japan, welk land ook voor Indië de eerst te duchten vijand is. Er is derhalve gemeenschap van belangen. Wel is waar zijn beide zelfbesturende Britsche koloniën niet vrij in het sluiten van bondgenootschappen zonder goedkeuring van het Moederland, maar ook Engeland, heeft er belang bij, dat de

band met deze koloniën niet wordt verbroken en voor zoo-
 ver bekend is, zou een defensief verbond tusschen Ned.-Indië,
 Australië en Nieuw-Zeeland geenszins in strijd zijn met het
 verdrag tusschen Engeland en Japan. Maar dat moeten de
 diplomaten maar uitmaken”.

Indien Indië werkelijk wat heeft aan te bieden, indien
 het beschikken kon over een krachtige slagvloot, zou een
 poging tot een bondgenootschap niet enkel bij de V. Staten,
 maar zeer zeker ook, in nog hoogere mate wellicht, bij
 Australië en N.-Zeeland een vriendelijk onthaal vinden.
 Reeds bij het bezoek van het Nederlandsche eskader aan
 Australië, nu drie jaren geleden, is ruimschoots gebleken,
 dat men ons in Australië vriendschappelijk gezind is. Het
 zou wel te wenschen zijn, dat de nieuwe Australische vloot
 op haar beurt eens een bezoek bracht aan Java, om de
 banden weer eens wat nauwer aan te halen. Zulk een vloot-
 bezoek zou tevens geschikt zijn om bij regeering en publiek
 in Indië de overtuiging te versterken dat, waar Australië
 op zoo flinke wijze haar defensie heeft aangepakt, wij niet
 mogen achterblijven, willen wij onze koloniën behouden”.
 (*Java-Bode*).

Zie voorts ook het artikel „The dominions and the Navy”
 met het debat in *The Journal of the R. U. S. I.*, No. 432.

Nog verzoek ik enkele aantekeningen te mogen maken
 op de meeningen van den Heer VAN ROSSUM — geuit in een
 vergadering belegd door „M. en K. — wat betreft de „vloot-
 basis” en de „snelheid” onzer slagschepen, waarbij ik opmerk
 dat de spreker 6 schepen wenscht als de door de S. C. voor
 haar „slagschepen” nodig geoordeelde sommen beschikbaar
 komen. Hij wenscht voorts *Soerabaya* als basis en, omdat
 schepen, als die der S. C., daar niet altijd in en uit kunnen
 loopen, meende hij met 18000 tons schepen te kunnen vol-
 staan, die geringer *diepgang* zullen hebben, vooral als ze
 bewapend worden met kanonnen van 30½ c.M., als ze minder
bescherming krijgen en . . . minder *snelheid*.

De *snelheid* der S. C.-schepen acht hij te groot, want, ver-
 meent hij, we behoeven den vijand niet te achterhalen, hij
 komt ons opzoeken en we kunnen hem dus eenvoudig af-

wachten. De groote snelheid maakt van het schip een minder geschikt oorlogswapen. Meer hecht hij aan groot offensief vermogen dan aan groote snelheid. Hij betreurt het, dat de S. C. de schepen bemannen wil met de militieplichtigen, ook al, omdat ze eerst „matroos” zullen zijn geworden als ze Indië gaan verlaten. Langer dienstdtijd acht hij dus noodig — 4 jaar. Echter geeft hij de voorkeur aan vrijwilligers. ¹⁾

In het debat — zie het Verslag van Moederland en Koloniën” werden de beschouwingen van den inleider overtuigend weerlegd. Zwak was zijn betoog, waar hij *Soerabaya* als basis wenschte, omdat dit tengevolge hebben moet „den aanbouw van schepen die niemand meer bouwt”, voorts omdat de ingang tot die basis zoo gemakkelijk is af te sluiten met een paar zinkschepen en het uitvaren slechts mogelijk is met één schip in front, zoodat dit met een kleine macht gemakkelijk belet kan worden; eindelijk omdat de „beveiliging” van die basis ook schatten zal kosten.

Het zwakst stond de Heer VAN ROSSUM, waar hij zoo geringe eischen aan de *snelheid* der schepen stelde; *offensief vermogen* van een schip, zit toch voor geen gering gedeelte in zijn *snelheid*. Wat *snelheid* voorts nog beteekent „strategisch” en „taktisch” dat is nogmaals bewezen bij *Tsushima*. ²⁾ *Taktisch* stelde het Togo in staat om zijn prooi (de vloot van RODJESTVENSKI) te behandelen als „de kat de muis” doet en *strategisch* om de vernietiging van deze vloot te voltooien, niettegenstaande de voeling met haar reeds verloren was gegaan. En als *snelheid* dan zoo weinig te beduiden heeft, waarom dan den bouw van den slagkruiser „Tiger” bijv. en waarom heeft *Engeland* dan nu de combinatie op stapel staan van *slagschip* en *slagkruiser*, de *Valiant*, een schip dat 25 mijlen moet loopen en 4000 tonnen olie moet kunnen bergen, anderzijds bewapend wordt met 8 kanonnen van 38 cM. en

¹⁾ Wat betreft „vrijwilligers”, zie de resultaten der werving bij de Koloniale Reserve en voorts de *Indische Gids* — Januari-aflevering — blz. 74, terwijl blz. 78 een artikel bevat „Inlanders als zeelieden”.

²⁾ Zie „Beiheft” 3 en 4 van het *M. W.*, blz. 1913 „Tsushima” en het thans verschenen 3e deel van Frh. VON MALTZAHN „Der Seekrieg zwischen Russland und Japan” — o.m. Karte 13; blz. 118, 186, 206.

dat een pantser krijgt — in het midden op de waterlijn en voor de torens der zware artillerie — van 355 mM. Wat is daarbij vergeleken het Soerabaja-schip als ik het zoo noemen mag en ook het schip der S. C.

Evenals bij de operatiën te land *moet* de „snelheid” een eerste-rangs factor zijn ook bij de operatiën ter zee. Men denke aan het lot van een vloot, die vermeent een gevecht niet te mogen aangaan en... geen „snelheid” kan ontwikkelen. En voorts denke men aan „vervolgving”, *de* handeling, die een nieuwe actie moet voorkomen.

Wat de *bewapening* — met kanonnen van 30 $\frac{1}{2}$ cM. — betreft, zoo terecht wees de Heer PUTMAN CRAMER er nog eens op dat allerwege tot een grooter kaliber overgegaan wordt omdat een dergelijken vuurmond minder snel slijt. Bovendien kan de springlading bij een groot kaliber veel grooter worden. En dus is de aanmaak van een 30 $\frac{1}{2}$ cM. kanon uit den tijd. 1) *Brazilië* verkocht de *Rio de Janeiro* omdat het de bewapening met 30 cM. kanonnen en het pantser van 229 mM. te licht vond. Het nieuwe schip krijgt 38 cM. kanonnen. *De Valiant is het schip dat wij behoeven*. Dan zijn we jaren en jaren in staat den loop der gebeurtenissen in Z.-O. Azië rustig af te wachten. Wel komen er dan eenige tientallen millioenen bij het door de S. C. geraamde bedrag, maar... *ons bezit is dan geassureerd tegen stormschade zelfs*. De vorige G.-G. — die het zoo goed weten kan — wees den weg hoe aan die millioenen te komen, ook zonder den inlander nog meer te belasten. Want dat dient in elk geval vermeden te worden.

Wel merkte de Heer VAN ROSSUM bij zijn lezing zoo terecht op dat vóór alles ook op de vloot, de militaire eigenschappen van het *personeel* den voorrang moeten hebben op de kwaliteit van het materieel, maar... de tegenstander redeneert ook aldus 2) en niet aan te nemen is het dus, dat ons personeel

1) Het projectiel van :

een 30 $\frac{1}{2}$ cM. kanon	weegt	385	K.G.,	het kanon zelf	44	ton
" 34.3	"	"	"	567	"	"
" 38 1	"	"	"	800	"	"

verhoudingen dus ongeveer als 2 : 3 : 4.

2) Zie o.a. de beschouwingen over het „animus pugnandi” van THURSFIELD in „Naval Warfare”, en de studie van v. MALTZAHN, blz. 213, 214. III.

het zijne in kwaliteit zal overtreffen. En dan blijft de *kwaliteit van het materieel* een factor van groot belang. En te grooter aandacht dient aan dezen factor te worden gewijd als het mogelijk zou kunnen zijn dat de kwaliteit van het personeel van den tegenstander superieur is aan het onze. Ik vermeen, dat het personeel op de Japansche vloot nog steeds als „1e klasse” mag worden aangeslagen.

De Heer DE VISSER deelde ons mede de voordeelen van de *Karimon Djawa-eilanden* als vlootbasis. Waar dat betoog echter niet toegelicht werd door een *schets*, is het moeilijk een oordeel te vellen over de plaatselijke bruikbaarheid er van. Echter komt het mij voor dat een basis in een eilanden-groep steeds te verkiezen is boven een basis op Java omdat elke basis op Java — en ook op Sumatra — het nadeel heeft van de landzijde genomen te kunnen worden als niet een versterkt landfront en een sterk leger haar dan beschermen — Wei-hei-Wei, Santiago en Port-Arthur van de laatste jaren.

Voorts bieden de *Karimon Djawa-eilanden* ook geen der *strategische* voordeelen van Straat Soenda. En m.i. blijft Straat *Soenda* dus de plaats waar een *vlootbasis* moet worden gebouwd en bij voorkeur op *Dwars in den Weg*, ook bij meerdere kosten. Want de *Zulfen-eilanden* mogen al niet van de landzijde te nemen zijn, wel is de vloot het verblijf in die basis onmogelijk te maken vanaf den wal van Sumatra. En, wil men dat vermijden, dan zijn noodig 1e. een sterke stelling op den Sumatrawal en 2e. een aanzienlijke troepenmacht in die stelling. En *Dwars in den Weg* kan onaantastbaar gemaakt worden waar de techniek tegenwoordig zooveel vermag. Ook dit is een *kostenkwestie*, een kwestie echter die veel van haar remmenden invloed verloren heeft als we zelfs kunnen hebben een sterke vloot en een sterk leger (woorden van den vorigen Gouverneur-Generaal).

Op een koopje is Indië niet te verdedigen; schatten zal het kosten. Een halve verdediging is geen verdediging.

M. d. V., nog een enkele aantekening bij de opmerkingen van den Heer BARETTA.

1e. Wat betreft de maatregelen die genomen zullen worden om het nijpend en steeds stijgend gebrek aan Europeesche

aanvulling van het Indische leger te *stuiten*, benieuwd kunnen we uitzien naar den aard dier maatregelen. Want is d.e. aanvulling weer op peil gebracht, dan moet ze voorts *boven peil* komen om weer over 4 oorlogssterke brigades te kunnen beschikken, terwijl dat „boven peil” dan nog *voortdurend* stijgende moet blijven om het *sterke* leger op Java te kunnen formeeren. Zeer benieuwd kunnen we ook zijn in welk *tijdsverloop* dit zal geschieden en . . . welke de *kosten* zullen zijn. Voorzichtig zou het zijn daarop met den aanbouw van de vloot niet te wachten.

2e. De meening dat het enthousiasme in *Japan* voor de vloot aan 't luwen is — waarvoor de geschrapte bedragen op de Marine-begrooting een aanwijzing zouden zijn — kan ik niet deelen. Dat „schrappen” kan evengoed toegeschreven worden aan den hongersnood die in Japan heeft geheerscht — de zes noordelijk distrikten van het hoofdeiland — omdat dit buitengewone uitgaven heeft vereischt, uitgaven die gevonden *moesten* worden. En gemakkelijk zal dat niet geweest zijn bij de slechte finantieele toestand van Japan.

Hoe nijpend de nood was blijkt uit no. 12 van het *Österreichische Monatsschrift für den Orient* — „daz ein Hungersnot mit den in Japan üblichen Folgen der Verzehrung von Futtermitteln durch Menschen, des massenhaften Verkaufs von Kindern an Fabriksunternemer, Teehauser etc. entstand”.

En ook bij de aardbeving op het eiland *Sakurajima* — die de 70.000 bewoners van *Kagoshima* uit hun huizen dreef — zullen de Staatsfinantiën allicht betrokken zijn geworden.

3. Hoe met die hongersnood is te rijmen het oordeel van den Heer GRIMFELD dat Japan's bodem nog wel 25 jaren in staat is de bewoners het benooidigde *hoofdvoedsel* te ver schaffen, waar door zoovelen reeds geweest is op de intensieve bebouwing van den grond, kan ik moeilijk beoordeelen en ook niet of de „trek naar 't Zuiden” hiermede verband houdt. Dat er iets gevoeld wordt voor het *Zuiden* door de Japanners, moge blijken uit het volgende bericht ontleend aan *De Telegraaf* — 6. 3. '14:

De „*Deutsche Japan Post*” maakt melding van een te Tokio, onder voorzitterschap van graaf *Окума*, gehouden algemeene

vergadering van leden der Japansche vereeniging „Indië-Japan”, waarin door baron KANDA werd voorgesteld het terrein van werkzaamheid der vereeniging uit te breiden, en dit niet meer beperkt te doen zijn tot de Engelsche bezittingen in Azië, doch voor de toekomst ook de Nederlandsch-Indische koloniën in de sfeer der bemoeiingen op te nemen. Dit voorstel werd onder grooten bijval door de vergadering aangenomen. Baron KANDA zeide ter toelichting, dat zijn bedoeling was eenerzijds den argwaan der Engelschen, als zou Japan speciaal het oog geslagen hebben op de Engelsche bezittingen, af te leiden, en anderzijds er de aandacht op te vestigen, dat in het algemeen het streven moet zijn den invloed van het Japansche volk naar het Zuiden uit te breiden en te versterken”.

Mijnheer de Voorzitter! Ik ben gekomen aan het einde van mijn taak. Aan U en aan het Bestuur onzer Vereeniging betuig ik gaarne mijn hartelijken dank voor de ruime gelegenheid, die *een ieder* geboden werd om hier zijn meening te geven over het zoo uiterst belangrijke vraagstuk der Indische defensie.

Mijne Heeren! Bereikt is ongetwijfeld, dat het vraagstuk van alle zijden is belicht, voorts, dat er geconstateerd is de „gelijkheid van opvattingen” in menig opzicht, wat de oplossing er van zeer zeker zal bespoedigen en 2e dat de belangstelling, ook buiten onze Vereeniging, nog steeds toenemende is. Zelfs zou men mogen concludeeren, dat de omstandigheden bijzonder gunstig zijn voor een afdoende oplossing.

Wat de geschilpunten nog betreft, eene beslissing daarover kunnen we met vertrouwen overlaten aan onze Regeering, die in zoo menig opzicht reeds blijken gaf, boven de partijen te staan.

Dank betuig ik gaarne aan de debaters, die mij wel ten goede zullen houden, dat ik hen niet elk afzonderlijk beantwoordde; meer dan een omstandigheid was oorzaak, dat ik er de voorkeur aan gaf de aangevoerde bezwaren los te maken van de sprekers.

Den wensch zou ik nog willen uiten, dat allen, die zich zooveel moeite gaven om van hier hunne opvattingen mede te deelen omtrent de zekerste wijze, waarop Indië voor Nederland te behouden zal zijn, eenige belooning zullen vinden in een *daad* van onze volksvertegenwoordiging. Want hoe onze meeningen ook uiteen loopen, allen verwachten we een *krachtige daad*, een daad, waarvan wij ook allen nog de resultaten zouden willen zien.

Eén feit slechts heeft mij bij de talrijke besprekingen over het Rapport der S. C. minder aangenaam aangedaan, n.l. de wijze van beoordeeling van den arbeid der S. C. Want een belangrijke factor werd daarbij over het hoofd gezien, n.l. dat zij den moed heeft gehad iets voor te stellen, wat menigeen te voren mogelijk wel bedacht, maar niet geuit heeft.

En ik vermeen het dan ook plicht hulde te brengen aan de S. C., die, men moge niet alle door haar verkondigde beginselen kunnen aanvaarden, duidelijk aantoonde, dat voor het behoud van Indië defensiemiddelen noodig zullen zijn, veel krachtiger dan we ons durfden voorstellen. *Wij* durven thans nog een schrede, sommigen zelfs meerdere schreden verder te gaan, maar de S. C. deed den *eersten stap* en daarvoor verdient zij de hulde van allen, die vermeenen dat het plicht van Nederland is de ontwikkeling van den Archipel nog niet uit handen te geven.

De Heer VAN DER WEYDEN: Mijnheer de Voorzitter, ik vraag even het woord.

De Voorzitter: Als u 't dan maar heel kort maakt.

De Heer VAN DER WEYDEN: Een halve minuut, Mijnheer de Voorzitter. Ik heb van den Kolonel VAN DEN BELT een soort uitdaging ontvangen. Maar mag ik even opmerken, dat *hij* en *niet ik* de Inleider was. Ik ben slechts in debat getreden. Toch neem ik de uitdaging aan, als mij daarvoor tijd en gelegenheid gegeven zal worden.

De Heer VAN DEN BELT: Mijnheer de Voorzitter! Met be-

langstelling zie ik den arbeid van den Heer VAN DER WEYDEN tegemoet en het zal me een waar genoegen zijn met hem hierover van gedachten te mogen wisselen.

De VOORZITTER: Mijne Heeren! Ik geloof uit Uw aller naam te spreken, als ik den Kolonel VAN DEN BELT ten zeerste dank zeg voor de loffelijke wijze, waarop hij de bespreking over het Rapport der Staatscommissie heeft ingeleid en zijne meening daarover verdedigd, en eveneens de heeren, die aan het debat hebben deelgenomen.

Alvorens de vergadering te sluiten, vermeen ik goed te doen door zeer kort het gesprokene te resumeeren. En dan vermeen ik daaruit te mogen afleiden, dat nu algemeen erkend wordt met de Staatscommissie, dat, zoowel in het belang van Nederland als van zijne koloniën, alles gedaan moet worden om Oost-Indië voor ons te behouden, en het daartoe dringend noodzakelijk is onze thans onvoldoende weermiddelen, onze vloot en ons leger, zoo krachtig mogelijk te maken, waarvoor de noodige geldelijke offers zullen moeten worden gebracht. ¹⁾

Gelet op de groote urgentie om in den bestaanden toestand verbetering te brengen, zal echter de door de S. C. aangegeven tijd van aanbouw der vloot verkort moeten worden en zal voorts, in afwachting van het gereed komen der slagschepen, reeds alles behooren te worden gedaan om de weerkracht van leger en vloot te verhoogen.

Daartoe is niet alleen te rekenen de aanschaffing van materieel en de aanleg van haven- en verdedigingswerken, maar ook het verkrijgen en de organisatie van het benodigde personeel.

¹⁾ Het is te betreuren, dat de Staatscommissie zich heeft laten verleiden om, op blz. 28 en 81 van haar rapport, te spreken van eene mogelijke bezuiniging op de uitgaven voor de door haar als *minimum* noodig geachte sterkte der weermacht.

Voor mij en vele anderen is het onverklaarbaar, dat zij, na hare verklaring op blz. 18, dat de bestaande weermacht — leger en vloot — niet in staat is ons zoo volledig mogelijke waarborgen voor het ongestoord bezit onzer koloniën te verschaffen, eene eventuële vermindering van het *leger* niet alleen mogelijk, maar zelfs *noodzakelijk* acht (bl. 82).

Begrijpelijk is het, dat vooral hiertegen wordt opgekomen.

Wat dit laatste betreft, vermeen ik, dat het streven moet zijn in de eerste plaats het Nederlandsche element te versterken en te trachten de inlandsche bevolking te overtuigen, dat het Nederlandsche gezag ook *hare* welvaart beoogt, opdat zij daardoor gedrongen worde dit te steunen, als het ware deel uitmakende van het Nederlandsche Volk en Oost-Indië één geheel vormt met den Nederlandschen Staat, waar het geldt de verdediging tegen den aanval van een buitenland-schen vijand, onverschillig of deze al dan niet eene Aziatische Mogendheid is.

Moge hetgeen hier hedenavond is besproken er vooral toe bijdragen, om in het Moederland en de Koloniën al meer en meer de overtuiging te vestigen, dat er voor *beide* een buiten-gewoon belang is verbonden aan het ongestoorde bezit van den Oost-Indischen Archipel en dat het daarom noodzakelijk is dien, door een wijs, flink en vrijgevig bestuur, gesteund door voldoende krachtige militaire weermiddelen, te beveiligen tegen een ieder, die ons dien zoude willen ontrooven!

En hiermede, Mijne Heeren, sluit ik deze vergadering, na U mijn dank te hebben betuigd voor Uwe bijzonder talrijke opkomst en bovendien de Heeren zee-officieren en de leden van de Marine-Vereeniging, die de welwillendheid hebben gehad aan de beraadslagingen van dezen avond deel te nemen.

BIJLAGE I.

NOTA van den gep. Vice-Admiraal MacLeod.

Hoe meer er over de plannen der S. C. voor de verdediging van Nederlandsch-Indië geschreven en gesproken wordt, zooveel te meer is het duidelijk, dat men nog steeds bezig is met pogingen tot oplossing van een onoplosbaar vraagstuk. 1) Over ééne zaak mag gezegd worden dat, op enkelen na, men het algemeen eens is, namelijk: dat om Oost-Indië te verdedigen, niet slechts zóó dat het ten slotte toch verloren wordt, maar zóó dat wij het *behouden*, een sterke vloot *en* een sterk leger noodig zijn. Maar veel verder is men nog niet. Veertig jaren lang heeft men, wat de zeemacht betreft, getracht (althans voor zoo ver men inderdaad in ernst was) het vraagstuk op te lossen; in den aanvang geleek het op iets werkelijks, omdat men toen van gedachte aanvallers geen groote eskaders en geen groote schepen verwachtte, maar hoe langer het duurde, zooveel te verder geraakte men van eene goede oplossing af; wij kwamen nooit verder dan *vier* pantserschepen *op papier*, want zelfs die vier zijn nooit te zamen in Indië geweest, en daarentegen werden de schepen van anderen, die in Indië konden verwacht worden, steeds grooter in aantal en in kracht. En wat doet nu de S. C.? Ook zij stelt *vier* schepen voor: ja, daarbij behooren wel kruisers en torpedo-vaartuigen, maar het zijn toch slechts vier gevechtseenheden, d. w. z. schepen met hetgeen bij elk schip behoort, evenals vroeger elk schip een gevechtseenheid was. Betrekkelijk, in verhouding tot hetgeen van andere zijde te verwachten is, komt men dus niet veel verder. Een aardige onwillekeurige commentaar op die 4 schepen leverde een buitenlander, in het door de redactie van het blaadje *Onze Vloot* medegedeelde artikel uit een Spaansche courant. Die schrijver, blijkbaar geen onbekende in marinezaken, heeft iets gelezen over onze S. C. en deelt

1) Zie „de Indische Marine”, *De Tijdspiegel*, 1908.

daarvan mede, niet dat er één eskader van 4 schepen zal gevormd worden, neen, want zijn gezond verstand zeide hem dat dit niet de bedoeling kon zijn; hij las van 8 schepen (in de toekomst) en maakte er dadelijk *twee* eskaders, elk van 4 schepen van, begrijpende dat dit althans iets kon beteekenen.

Hoe kan men ook meenen dat een Rijk, met een zeegebied, een kustlengte, een bevolking en den rijkdom als het Nederlandsche Rijk in Azië, te verdedigen en te *behouden* zou zijn met een eskader van vier gevechtseenheden en een leger van 20.000 man? Bondgenooten? nu ja, men weet a priori dat daarop geen staat te maken is, maar ook, al zou die hulp bestaan en dankbaar aanvaard worden, dan mogen toch onze eigen middelen niet onvoldoende zijn, want als het te kort komende door een ander moest aangevuld worden, dan zouden wij daarvoor moeten betalen, en op die wijze toch een gedeelte van ons gebied verliezen.

Is en blijft dan het vraagstuk onoplosbaar? Volstrekt niet; er ontbreekt slechts één gegeven aan, dat is: het geld! Zoolang men blijft doen wat men 40 jaar lang deed, de middelen tot verdediging pasmaken in een kleine financieele ruimte, zal men niet tot eene oplossing komen. Het Nederlandsche volk, zoowel in den Indischen Archipel als hier, moet weten hoeveel er noodig is om zijn bestaan en zijn eigendommen te kunnen behouden, en als een ieder daarvan overtuigd is, dan zal het geld, dat natuurlijk *geleend* zal moeten worden, ook wel gevonden worden.

Er zijn zeer belangrijke discussiën gevoerd over bewapening van schepen, over verdedigingswijzen te land en ter zee, over vlootbases, over personeel en nog meer, discussiën die het nadeel hebben dat leeken denken dat de deskundigen het niet ééns zijn. Maar die discussiën worden voor een groot gedeelte beheerscht door de vrees van „te duur” te worden. Men moet niet aan het Volk vragen: hoeveel hebt gij er voor over? maar: hebt gij er voor over zooveel als noodig is? en als het antwoord op die vraag bevestigend is, dan zal de uitvoering van een afdoend verdedigingsplan geen onoverkomelijke moeilijkheden meer opleveren.
